

**T.C.
SÜLEYMAN DEMİREL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
FİNANS VE BANKACILIK ANABİLİM DALI**

**ÜNİVERSİTELERDE SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK FAALİYETLERİ
VE RAPORLAMASI: BİR MODEL ÖNERİSİ**

**HAZIRLAYAN
Oğuzhan Kürşat UÇAR
2030268970**

**DANIŞMAN
Doç. Dr. Ozan ÖZDEMİR**

ISPARTA - 2022

TEZ SAVUNMA SINAV TUTANAĞI

T.C.
SÜLEYMAN DEMİREL ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum “**Üniversitelerde Sürdürülebilirlik Faaliyetleri ve Raporlaması: Bir Model Önerisi**” adlı çalışmanın, tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadar ki bütün süreçlerde bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurulmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin Bibliyografya’da gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve onurumla beyan ederim.

İmza
Oğuzhan Kürşat UÇAR
23/12/2022

T.C.
SÜLEYMAN DEMİREL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU
BEYAN BELGESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE

ÖĞRENCİ BİLGİLERİ	
Adı-SOYADI	Oğuzhan Kürşat UÇAR
Öğrenci Numarası	2030268970
Enstitü Ana Bilim Dalı	Sosyal Bilimler Enstitüsü, Finans ve Bankacılık
Programı	Finans ve Bankacılık Anabilim Dalı
Programın Türü	(X) Tezli Yüksek Lisans ( ) Doktora
Danışmanın Unvanı, Adı-SOYADI	Doç. Dr. Ozan ÖZDEMİR
Tez Başlığı	Üniversitelerde Sürdürülebilirlik Faaliyetleri ve Raporlaması: Bir Model Önerisi
Turnitin Ödev Numarası	1986403167

Yukarıda başlığı belirtilen tez çalışmasının a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana Bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 140 sayfalık kısmına ilişkin olarak, 24/12/2022 tarihinde tarafımdan Turnitin adlı intihal tespit programından Üniversitemiz Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönergesininin 14 üncü maddesinde yer alan filtrelemeler uygulanarak alınmış olan ve ekte sunulan rapora göre, tezin/dönem projesinin benzerlik oranı;

Kaynakçalar hariç, alıntılar dahil, 10 kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç; % 15'tür.

Danışman tarafından uygun olan seçenek işaretlenmelidir:

(X) Benzerlik oranları belirlenen limitleri aşmıyor ise;

Yukarıda yer alan beyanın ve ekte sunulan Tez Çalışması Orijinallik Raporu'nun doğruluğunu onaylarım.

( ) Benzerlik oranları belirlenen limitleri aşıyor, ancak tez/dönem projesi danışmanı intihal yapılmadığı kanısında ise;

Yukarıda yer alan beyanın ve ekte sunulan Tez Çalışması Orijinallik Raporu'nun doğruluğunu onaylar ve Uygulama Esasları'nda öngörülen yüzdeler sınırlarının aşılmasına karşın, aşağıda belirtilen gerekçe ile intihal yapılmadığı kanısında olduğumu beyan ederim.

Gerekçe:

Benzerlik taraması yukarıda verilen ölçütlerin ışığı altında tarafımda yapılmıştır. İlgili tezin orijinallik raporunun uygun olduğunu beyan ederim.

26/12/2022

Doç. Dr. Ozan ÖZDEMİR

(UÇAR, Oğuzhan Kürşat, Üniversitelerde Sürdürülebilirlik Faaliyetleri ve Raporlaması: Bir Model Önerisi, Yüksek Lisans Tezi, Isparta, 2022)

ÖZET

Sürdürülebilirlik, günümüzde son derece popüler hale gelmiş olsa da aslında uzun yıllardır var olan bir kavramdır. Özellikle Sanayi Devrimi döneminde üretim faaliyetlerinin hızla artması, kaynakların tükenmesi ve çevresel tahribat gibi endişeleri beraberinde getirmiştir. Uzun zamandır var olan ve bilinen bu tehdit ne yazık ki yeterince önemsenmemiştir. Ancak son zamanlarda söz konusu tahribatın gözle görülecek boyutlara ulaşması, insanlık için sürdürülebilirliği seçmeli kategoriden zorunlu kategoriye geçirmiştir. Toplumun her kademesinde karar vericilerin sürdürülebilirlik konusundaki farkındalığı da tüm kuruluşlar için sürdürülebilirlik faaliyetlerini önemli bir noktaya taşımaktadır. Özellikle bilgi çağı olarak nitelendirebileceğimiz bir dönem içinde varlığını sürdürmek isteyen kuruluşlar için bilgi paylaşımının önemi yadsınamayacak bir düzeydedir. Dolayısıyla sürdürülebilirlik faaliyetleriyle ilgili bilgilerin paydaşlarla paylaşılması da faaliyetlerin kendisi kadar önemli ve gerekli bir konuma gelmiştir. Bu kapsamda eğitim ve araştırma işlevlerinin yanı sıra buldukları bölgeye ve toplumun büyük bir bölümüne yol gösterici konumda olan üniversitelerin, sürdürülebilirlik konusundaki tutumları son derece önemli ve etkilidir. Üniversite mezunlarının farklı meslek dallarında, farklı kuruluşlarda ve farklı pozisyonlarda yer alacakları düşünüldüğünde, bu kişilerin sürdürülebilirlik konusunda bilinçli bireyler olarak yetişmesinin topluma oldukça büyük bir katkı sağlayacağı öngörülebilmektedir. Ancak kâr amacı gütmeyen kuruluşlar olarak yükseköğretim kuruluşlarının sürdürülebilirlik faaliyetleri ve bunun raporlanması noktasında birçok işletmenin gerisinde kaldığı gözlenmektedir. Bu çalışmada üniversiteler için sürdürülebilirlik faaliyetlerinin önemi araştırılmış ve üniversitelerin sürdürülebilirlik raporlarında açıklanması gerektiği düşünülen bilgiler derlenerek bir model oluşturmaya çalışılmıştır. Söz konusu model, Küresel Raporlama Girişimi (GRI - Global Reporting Initiative) Standartları, Birleşmiş Milletler (BM) Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri ve Sürdürülebilirlik Muhasebesi Standartları Kurulu (SASB - Sustainability Accounting Standards Board) ölçütlerinden faydalanılarak, diğer uluslararası sürdürülebilirlik kuruluşlarının da bilgileri ışığında hazırlanmıştır. Üniversitelerin sürdürülebilirlik raporları için hazırlanan modelde raporlarda bulunmasının faydalı olacağı düşünülen açıklamalar, GRI Standartları, Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri ve SASB'in eğitim kategorisindeki göstergelerle eşleştirilerek sunulmuştur. Bu tez çalışmasının amacı üniversitelerin sürdürülebilirlik ve raporlanması konusunda farkındalığını arttırmak, sürdürülebilirlik raporlarının hazırlanmasını kolaylaştırmak, bu raporların karşılaştırılabilir ve anlaşılır olmasını sağlamak, kurum içi ve kurum dışı işbirliklerini geliştirmek şeklinde sıralanabilir. Böylelikle üniversitelerin toplumun her kesimine olan etkisi değerlendirilerek sürdürülebilirlik bilincinin geniş kitlelere yayılmasını sağlamak hedeflenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Sürdürülebilirlik, Raporlama, Üniversiteler, Küresel raporlama girişimi (GRI), BM Sürdürülebilir kalkınma hedefleri, SASB (Sürdürülebilirlik muhasebesi standartları kurulu).

(UÇAR, Oğuzhan Kürşat, Sustainability Activities and Reporting in Universities: A Modal Proposal, Yüksek Lisans Tezi, Isparta, 2022)

ABSTRACT

Although sustainability has become extremely popular today, it is actually a concept that has been around for many years. The rapid increase in production activities, especially during the Industrial Revolution, brought along concerns such as resource depletion and environmental destruction. This long-standing and well-known threat has unfortunately been underestimated. However, the fact that the destruction in question has recently reached visible dimensions has shifted sustainability from the “optional” category to the “mandatory” category for humanity. The awareness of decision-makers at all levels of society on sustainability also brings sustainability activities to a very important point for all organizations. The importance of information sharing is undeniable, especially for organizations that want to survive in a period that can be described as the information age. Therefore, sharing information about sustainability activities with stakeholders has become as important and necessary as the activities themselves. In this context, the attitudes of universities, which are in a position to guide the region and a large part of the society in addition to their education and research functions, on sustainability are extremely important and effective. Considering that university graduates will take place in different professions, in different organizations and in different positions, it can be predicted that raising these people as sustainability-conscious individuals will make a great contribution to the society. However, it is observed that higher education institutions, as non-profit organizations, lag behind many businesses in terms of sustainability activities and reporting. In this study, the importance of sustainability activities for universities has been investigated and a model has been tried to be created by compiling the information that should be disclosed in the sustainability reports of universities. The model was prepared in the light of Global Reporting Initiative (GRI) Standards, United Nations (UN) Sustainable Development Goals and Sustainability Accounting Standards Board (SASB) criteria, as well as information from other international sustainability organizations. In the model prepared for the sustainability reports of universities, the explanations that are considered to be useful to be included in the reports are presented by matching the GRI Standards, Sustainable Development Goals and indicators in the education category of SASB. The aim of this thesis is to increase the awareness of universities on sustainability and reporting, to facilitate the preparation of sustainability reports, to ensure that these reports are comparable and understandable, and to develop internal and external collaborations. In this way, it is aimed to evaluate the impact of universities on all segments of society and to ensure that sustainability awareness spreads to large masses.

Key Words: Sustainability, Reporting, Universities, Global Reporting Initiative (GRI), UN Sustainable Development Goals, SASB (Sustainability Account Standards Board).

ÖN SÖZ

Dünyadaki doğal kaynakların bilinçsiz bir şekilde üretimi ve tüketimi sonucunda insanlık, küresel ısınma ve iklim değişikliği gibi son derece önemli çevresel tehditlerle yüzleşmektedir. Bunlara bağlı olarak yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanılması, atık su ve atık gıda sorunlarıyla mücadele, su kaynaklarının korunması, tarımsal faaliyetlerin desteklenmesi gibi çevresel konular gündeme gelmektedir. Ancak konuyu sadece çevresel bir bakış açısıyla ele almak yerine ekonomik, sosyal ve yönetim boyutlarını da kapsayan bütüncül bir sürdürülebilirlik yaklaşımı benimsemek, çözüm için hayati bir önem arz etmektedir. Bu yaklaşımın benimsenmesi için toplum ve kuruluşların ortak bir irade ortaya koyması ve sistemli bir bilgi alışverişi gerçekleştirmesi gerektiği düşünülmektedir. Özellikle bilgi çağı olarak adlandırılan günümüzde iletişim unsurları ciddi bir önem kazanmıştır. Bunlara bağlı olarak sadece sürdürülebilirlik faaliyetlerinin uygulanması değil bunların raporlanması yoluyla paylaşımının sağlanması da kaçınılmaz bir gereklilik haline gelmektedir. Sürdürülebilirlik faaliyetlerinin raporlanması bir yandan kuruluşlara ekonomik faydalar sağlarken, diğer yandan topluma karşı ödevlerini yerine getirdiklerini gösterebilecekleri, aynı zamanda bu tür faaliyetlerin yaygınlaşmasını sağlayacakları bir fayda mekanizması olarak değerlendirilebilmektedir.

Bu çalışmada üniversitelerin sürdürülebilirlik ve raporlanması konusundaki çalışmaları araştırılmış olup, buldukları bölgeye olan etkileri ve yetiştirdikleri öğrencilerle toplum üzerinde yol gösterici rolleri bulunan üniversitelerin sürdürülebilirlik faaliyetleri ve raporlanması konusundaki gelişimlerine katkı sağlamak amaçlanmıştır. Bu doğrultuda üniversiteler için bir sürdürülebilirlik raporu modeli hazırlanarak açıklamalarıyla birlikte sunulmuştur.

Bu tez çalışmasının bütün aşamalarında en güvenilir bilgi kaynağım, yol göstericim ve danışman hocam Doç. Dr. Ozan ÖZDEMİR'e, hem tez sürecinde hem de yüksek lisans döneminde bana büyük katkılar sağlayan ve desteğini her an hissettiren değerli hocam Doç. Dr. Özen AKÇAKANAT'a ve bu çalışma vesilesiyle yakından tanıma fırsatına eriştiğim, ufuk açıcı önerileri ve akademik tavsiyeleriyle çalışmayı olgunlaştıran Dr. Öğr. Üyesi Zühal ARSLAN'a gönülden teşekkürlerimi sunarım.

Oğuzhan Kürşat UÇAR
ISPARTA, 2022

İÇİNDEKİLER

TEZ SAVUNMA SINAV TUTANAĞI	ii
YEMİN METNİ	iii
ÖZET.....	v
ABSTRACT	vi
ÖN SÖZ.....	vii
İÇİNDEKİLER	viii
TABLolar DİZİNİ	x
ŞEKİLLER DİZİNİ	xi
SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ	xii
GİRİŞ	1

1. BÖLÜM

SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK VE RAPORLANMASI

1. SÜRDÜRÜLEBİLİRLİKLE İLGİLİ UYGULAMA VE FAALİYETLERİN TARİHÇESİ VE SÜRDÜRÜLEBİLİRLİĞİN BOYUTLARI	4
1.1. Sürdürülebilirlik Tarihçesi	5
1.2. Sürdürülebilirlik ile İlişkili Kavramlar.....	8
1.2.1. Kurumsal Sosyal Sorumluluk.....	9
1.2.2. Sosyal Sorumlu Yatırım	10
1.2.3. Çevresel, Sosyal ve Kurumsal Yönetim (ESG).....	11
1.2.3.1. Çevresel Boyut.....	12
1.2.3.2. Sosyal Boyut.....	13
1.2.3.3. Yönetişim Boyutu (Kurumsal Yönetim).....	14
2. SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK RAPORLAMASI	16
2.1. Uluslararası Sürdürülebilirlik Kuruluşları ve Örgütleri	19
2.1.1. Birleşmiş Milletler 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri.....	19
2.1.2. Küresel Raporlama Girişimi (GRI - Global Reporting Initiative).....	22
2.1.3. Sürdürülebilirlik Muhasebesi Standartları Kurulu (SASB - Sustainability Accounting Standards Board)	24
2.1.4. Green Metric Dünya Üniversiteler Sıralaması	26
2.1.5. Uluslararası Sürdürülebilirlik Standartları Kurulu (ISSB - International Sustainability Standards Board)	28
2.2. Diğer Uluslararası Kurum ve Örgütler.....	30

2. BÖLÜM

ÜNİVERSİTELERDE SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK FAALİYETLERİ

1. ÜNİVERSİTELERDE SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK FAALİYETLERİ VE RAPORLAMA ÖRNEKLERİ	34
2. TÜRKİYE'DEKİ ÜNİVERSİTELERİN SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK FAALİYETLERİNİN VE RAPORLARININ DEĞERLENDİRMESİ.....	40

3. BÖLÜM

ÜNİVERSİTELER İÇİN BİR SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK RAPORU MODEL ÖNERİSİ

1. LİTERATÜR TARAMASI.....	47
2. ARAŞTIRMANIN AMACI, KAPSAMI VE YÖNTEMİ.....	53
2.1. Amaç	53
2.2. Kapsam ve Yöntem	54
3. MODEL ÖNERİSİ	56
3.1. Standartların Kullanımı ve Rapor Modelinin Hazırlanışı	57
3.2. Üniversitelerin Sürdürülebilirlik Raporu Modeli	59
3.2.1. Yönetim ve Paydaşlar Bölümü	60
3.2.2. Ekonomik Faaliyetler Bölümü	66
3.2.3. Çevresel Faaliyetler Bölümü	70
3.2.4. Sosyal Faaliyetler Bölümü.....	78
3.2.5. Eğitim ve Araştırma Faaliyetleri Bölümü	91
SONUÇ.....	97
KAYNAKÇA	102
ÖZ GEÇMİŞ.....	111

TABLolar DİZİNİ

Tablo 1. Sürdürülebilirliğin Tarihsel Gelişimi	7
Tablo 2. Birleşmiş Milletler 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri	21
Tablo 3. “Sürdürülebilir Kalkınma” ve “ Sürdürülebilir Gelişme” Kavramlarının Farklılıkları Tablosu	22
Tablo 4. Küresel Raporlama Girişimi (GRI) Sürdürülebilirlik Raporlaması Standartları ve Kodlarının Tablosu	24
Tablo 5. SASB Eğitim Kuruluşları ile İlgili Ölçütler	26
Tablo 6. Üniversitelerin Sürdürülebilirlik Faaliyetleri ve Raporlarının İçerik Tablosu	45
Tablo 7. Yönetim ve Paydaşlar Bölümü	61
Tablo 8. Ekonomik Faaliyetler Bölümü	67
Tablo 9. Çevresel Faaliyetler Bölümü.....	72
Tablo 10. Sosyal Faaliyetler Bölümü	80
Tablo 11. Eğitim ve Araştırma Faaliyetleri Bölümü	92
Tablo 12. Model Önerisindeki Açıklama ve İlişkilendirmelere İlişkin Özet Tablosu	95

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1. Sürdürülebilirlik Raporları ve Web Sitelerindeki Bilgilerin Karşılaştırılması Çizelgesi.....	39
---	----

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ

AASHE	The Association for the Advancement of Sustainability in Higher Education
ABD	Amerika Birleşik Devletleri
ARAS	Additive Ratio Assessment
BM	Birleşmiş Milletler
CDP	Carbon Disclosure Project
CDSB	Climate Disclosures Standarts Board
ÇSY	Çevre, Sosyal, Yönetişim
ESG	Enviromental, Social and Governance
EY	Ernst & Young
GHG	Greenhouse Gas
GM	Green Metric
GRI	Global Reporting Initiative
IFAC	International Federation of Accountants
IFRS	International Financial Reporting Standards
IIRC	Integrated Reporting Council
ISCN	International Sustainable Campus Network
ISO	International Standarts Organization
ISSB	International Sustainability Standards Board
İSG	İş Sağlığı ve Güvenliği
KAP	Kamuyu Aydınlatma Platformu
KİMER	Kurumsal İletişim Merkezi
KSS	Kurumsal Sosyal Sorumluluk
KVKK	Kişisel Verileri Koruma Kanunu
MYO	Meslek Yüksek Okulu
SASB	Sustainability Account Standarts Board
SKH	Sürdürülebilir Kalkınma Hedefi
SPK	Sermaye Piyasası Kurulu
TCFD	Task Force on Climate-Related Financial Disclosures
THE	Times Higher Educaiton
WCED	World Comission on Enviromental and Development
YO	Yüksek Okul

GİRİŞ

Günümüzde kurum ve kuruluşların en öncelikli konularından biri çevresel, sosyal ve ekonomik olarak sürdürülebilir şekilde faaliyet göstermek olmuştur. İklim değişikliği sorunları, üretim kaynaklarının sınırlılığı ve hızla tükenmesi, dünyadaki ekosistemin her geçen gün daha artan tahribatı gibi durumlar toplumda ve ekonomilerde önemli endişelere neden olmaktadır. Kurum ve kuruluşlar için bu tehditlere karşı devamlılıklarını nasıl sağlayacakları, gelecekte başarılı faaliyetlerinin ne şekilde etkileneceği ve karşılaşılan bu zorluk ve tehditleri bertaraf etmek için ne gibi çabalar gösterdiklerini topluma anlatmak büyük bir önem arz etmektedir. Bu bağlamda muhasebe uygulamaları ve süreçleri, kuruluşların sürdürülebilirlik faaliyetlerini gerçekleştirmelerine ve geliştirmelerine katkı sağlamak noktasında önemli bir role sahiptirler. Bu süreç ve uygulamalar sürdürülebilirlikle ilgili maliyetlerin, kuruluşların stratejik faydalarının sistematik şekilde tanımlanmasını ve ilişkilendirilmesini sağlamaktadır. Muhasebe söz konusu fikir ve düşüncelerin karar alma süreçlerine eklenmesine yardımcı olabildiği gibi, olumsuz durumlarda engellenmesini de sağlama potansiyeline sahiptir. Bu potansiyeli sağlayabilmek için muhasebe uygulamaları ve süreçlerini geleneksel bir bakış açısı olan ekonomi odaklılıktan çıkararak kuruluş stratejileri ve faaliyetlerinin sosyal – çevresel boyutları da kapsamını sağlamak gerekmektedir (Hopwood vd., 2010, s. 1,2).

Sanayi devrimi süreci ve sonrasında çevresel etkilerin önemsenmediği üretim ve tüketim faaliyetleri, birçok çevre sorununu gündeme getirmiştir. Atmosfere verilen ciddi zararlar küresel ısınmaya ve dolayısıyla iklim değişikliği problemine neden olmuştur. İklim değişikliği insanlık tarafından çözülmesi gereken en önemli meselelerden biri olarak dünyamızı tehdit etmektedir. Temel olarak ekolojik sistemler bu tehdidin hedefi olsa da doğrudan ve dolaylı olarak ekonomik ve toplumsal sistemleri de önemli derecede etkisi altına alan küresel iklim değişikliği çok geç olmadan çözülmesi gereken büyük bir mesele olarak karşımıza çıkmaktadır (Binboğa & Ünal, 2018, s. 188).

Türkiye yenilenebilir enerji kaynakları bakımından oldukça zengin bir konumdadır. Güneş ve rüzgâr enerjisi başta olmak üzere birçok enerji kaynağına

sahiptir. Bu zenginliğe rağmen üniversitelerde yenilenebilir enerji kaynaklarının yeterince kullanılmadığı görülmektedir. Üniversitelerin buldukları yerler ile ihtiyaçları iklimsel ve çevresel faktörler göz önünde bulundurularak yenilenebilir enerji kaynaklarının yeterlilik düzeyi değerlendirilerek enerji tasarrufunu maksimize edecek planlamalar yapılması önem arz etmektedir. Sürdürülebilirlikle ilgili projelerin teşvik edilmesi ve bu tür projelere destekler verilmesi kampüslerin fiziksel anlamda güçlü konuma gelmelerini sağlayabilir. Böylelikle üniversitenin tüm paydaşları için yaşam kalitesi yükseltilebilir (Kayapınar Kaya vd., s. 122,123).

Üniversiteler, öğrenciler, mezunları ve öğretim elemanlarıyla toplumun tüm kesimini ve dünyayı etkileme potansiyeli noktasında yol gösterici bir pozisyonda bulunmaktadır. Ayrıca gelecekteki liderleri, yöneticileri, öğretmenleri ve ebeveynleri yetiştirmek gibi toplumun geleceği üstünde çok önemli bir etkisi olduğu düşünülmektedir. Söz konusu etki yalnızca bilgi alışverişi, eğitim ve araştırma faaliyetleri aracılığıyla değil, üniversitelerdeki sürdürülebilirlik çabalarını sorumlu şekilde yürüterek topluma örnek teşkil edecek yöneticilerle gerçekleştirilmektedir (Adams, 2013, s. 384).

Farklı faaliyet alanlarında varlıklarını sürdüren kurum ve kuruluşların bu farklılığı yayınlamış oldukları sürdürülebilirlik raporlarında göstermeleri doğal bir durum olarak karşılanmaktadır. Bu kapsamda birçok uluslararası girişim ve kuruluş meydana gelerek sürdürülebilirlik ve onun raporlanmasıyla ilgili çeşitli göstergeler, standartlar ve çerçeveler hazırlanmıştır. Son güncel gelişmelerden bir tanesi de iklim sorununa odaklanan Birleşmiş Milletler Küresel Zirvesi COP26 kapsamında dünya liderlerinin Glasgow'daki zirvesiyle birlikte, Uluslararası Finansal Raporlama Standartları (IFRS) Vakfı bünyesinde faaliyet gösteren Uluslararası Sürdürülebilirlik Standartları Kurulu'nun (ISSB) duyurulması olmuştur (IFRS, 2021).

İklim değişikliği, su – atık su ve diğer atıklar, insan hakları, eğitim, açlık – yoksulluk gibi ekonomik, sosyal ve çevresel anlamda zaman içinde önemi daha çok anlaşılan Birleşmiş Milletler (BM) Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri'nin, toplumun yol gösterici kuruluşlarından olan yükseköğretim kurumlarında da yer edinmesi kaçınılmaz bir durumdur. Eğitim ve araştırma faaliyetleri, akademik çalışmalar, üniversite süreçleri, kampüs alanları, öğrenci ve personelin kurum içi ve kurum dışı

kişisel gelişimleri, uluslararası akademik faaliyetlere katılım, paydaş katılımı, eşitlikçi yönetim, yenilenebilir enerji, israf karşıtı uygulamalar, dezavantajlı gruplarla ilgili güçlendirme çalışmaları, ilgili projelerin geliştirilmesi vb. birçok konu sürdürülebilirlik faaliyetleri içinde değerlendirilebilmektedir. Ancak söz konusu çabaların ve çalışmaların hedeflerinin, amaçlarının ve sonuçlarının raporlanarak paydaşlarla paylaşılması, ciddi bir bilgi sistemi ve raporlama bütünlüğünü zorunlu hale getirmektedir. Sürdürülebilirlik raporlamasında kullanılan ulusal ve uluslararası ölçüm yöntemleri, bir yandan rapor hazırlama sürecini desteklerken bir yandan da bilgi kullanıcılarına karşılaştırmalı analiz yapabilme imkânı sunmaktadır.

Bu çalışmada, sürdürülebilirlikle ilgili faaliyetler ve bunların raporlanması, uluslararası sürdürülebilirlik kuruluşları, bu kuruluşların hazırladığı standart ve teknikler, sürdürülebilirlik raporlaması, literatürdeki sürdürülebilirlik ve raporlaması hakkındaki başlıca çalışmalar yer almaktadır. Çalışmada uluslararası sürdürülebilirlik kuruluşlarının belirlediği ilke, çerçeve ve standartlar bağlamında üniversiteler için sürdürülebilirlik raporlarında aktarılabilecek bilgiler toplanarak bir model oluşturmaya çalışılmıştır. Sürdürülebilirlik ve sürdürülebilirlik raporlaması konusunda önde gelen organizasyonlardan olan Küresel Raporlama Girişimi (GRI) tarafından oluşturulan standartlar, Birleşmiş Milletler (BM) Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri ve Sürdürülebilirlik Muhasebesi Standartları Kurulu'nun (SASB) belirlemiş olduğu eğitimle ilgili kriterler temel alınarak diğer uluslararası kuruluşların da ilkeleri göz önünde bulundurulup bir model oluşturmak hedeflenmiştir. Çalışmada üniversitelerin sürdürülebilirlik faaliyetleri konusuna dikkatlerini çekmek ve sürdürülebilirlik raporu hazırlanmasını kolaylaştırarak üniversiteleri rapor yayınlamaya teşvik etmek hedeflenmiştir. Bu bağlamda raporların anlaşılabilir ve kapsamlı olması, üniversite içi ve üniversiteler arası karşılaştırmalı analizin yapılabilmesi, rapordaki farklılıkların ve bilgi eksiklerinin giderilmesi, kurumsal işbirliğinin geliştirilmesi, rapor hazırlanırken aynı zamanda kapsamlı bir içerik endeksinin de beraberinde hazırlanmış olmasını sağlamak amaçlanmıştır. Bu bilgiler doğrultusunda, üniversitelerin toplumun her kesimini doğrudan ve dolaylı olarak etkileme potansiyeli değerlendirilerek sürdürülebilirlik faaliyetlerinin ve raporlanmasının toplumun her kesimine yayılmasını sağlamak, dolayısıyla üniversitelerden başlamak üzere bütün topluma fayda sağlayacak bir çalışma ortaya koymak hedeflenmiştir.

1. BÖLÜM

SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK VE RAPORLANMASI

Bu bölümde sürdürülebilirliğin tarihçesi ve çevresel, sosyal, yönetim boyutları hakkında çerçeve oluşturulmuştur. Uluslararası sürdürülebilirlik kuruluşlarının belirlemiş oldukları standartlar, çerçeveler, göstergeler ve ilkelere değinilerek sürdürülebilirlik raporlaması hakkında yapılan çalışmalara yer verilmiştir.

1. SÜRDÜRÜLEBİLİRLİKLE İLGİLİ UYGULAMA VE FAALİYETLERİN TARİHÇESİ VE SÜRDÜRÜLEBİLİRLİĞİN BOYUTLARI

1987 yılında “Ortak Geleceğimiz (Our Common Future)” başlığı altında yayınlanan Bruntland Raporu’nda sürdürülebilir kalkınma kavramı, “bugünkü ihtiyaçlarımızın gelecekteki ihtiyaçlardan ödün vermeden karşılanması” olarak tanımlanmıştır (World Commission on Environmental and Development, 1987). Bu tanımlama sürdürülebilirliğin çok geniş kapsamlı bir kavram olduğunu açıklamaktadır.

Kurum ve kuruluşların yönetim mekanizmasının odağında daha çok finansal kaynakların yönetimi olsa da, kuruluşlara dışarıdan etki eden çevresel ve doğal kaynakların yönetimi ile ilgilenmesi de hayati önem taşımaktadır. Dolayısıyla yönetim unsurlarının, kuruluşun sadece kendi kaynaklarıyla değil toplumun kaynaklarıyla da aynı şekilde ilgili olması gerekmektedir. Kuruluş dışı çevresel kaynakların yönetiminde ana gösterge ise sürdürülebilirlik faaliyetlerinin gerçekleşmesidir. Sürdürülebilirlik kavramının odak noktasında gelecek bulunmaktadır ve sürdürülebilirlik bugün verilen kararlarda gelecekteki kaynakların tükenmesini engellemeye odaklanmaktadır. Buna bağlı olarak sürdürülebilirlikle ifade edilmek istenen, yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanılması ve üretilmesi, çevresel kirliliğin engellenmesi ve bu ölçüler temel alınarak yeni üretim - dağıtım yöntemlerinin kullanılması gibi faaliyetlerin zorunluluk haline geldiğidir. Ayrıca sürdürülebilirlik, bugün ortaya çıkan maliyetlerin gelecekteki yatırımlar anlamına geldiğini topluma ve kuruluşlara ifade etmek amacındadır (Aras & Crowther, 2008, s.

437-438). Bir kuruluşun sermaye maliyeti, o kuruluşa yatırım yapma kararı verirken alınan riskle bağlantılıdır. Dolayısıyla risk ile beklenen getiri doğru orantılı bir ilişki içindedir. Kurumsallaşma süreçlerinde kurum ve kuruluşlar, elde edecekleri başarıdan kendilerine yapılacak yatırımların risklerini minimize etme ve sermaye maliyetini azaltma gibi sonuçlar bekleyebilmektedirler. Buna bağlı olarak bir kuruluşun sürdürülebilir olması, sürdürülebilir olmayan bir kuruluşa nazaran daha düşük risk içerdiği anlamına gelmektedir. Birçok ulusal ve uluslararası kuruluşun da kurumsal raporlarında sürdürülebilirlikten bahsettiği, hatta sürdürülebilirliğe öncelik verdikleri gözlenmektedir (Aras & Crowther, 2009, s. 284).

Küreselleşen finans sisteminde kuruluşların varlıklarını sürdürebilmek için, raporlama sistemlerini bilgiye ihtiyaç duyan paydaşlarının, kişi ya da kuruluşların beklentilerine göre tekrar tekrar güncelledikleri gözlenmektedir. Kolay bir borç - alacak muhasebesinden finansal dokümanlara, oradan da günümüzde ortaya çıkan sürdürülebilirlik raporlamasına ve son olarak entegre raporlamaya evirilen uzun soluklu süreci, kurumsallaşmaya geçiş süreci ya da sistemin doğal olarak yarattığı bir raporlama anlayışının çıktıları şeklinde okumak mümkündür. Bu değerlendirmeler ışığında, mali analizler ve ölçme tekniklerinin çok da uzak olmayan bir gelecekte yerini entegre raporlamaya bırakacağı öngörülebilmektedir. Bu dönüşümün de kuruluşları ve özellikle akademisyenleri finansal olmayan faaliyetleri değerlendirmeye ve bunları uygulamaya koyma anlamında birtakım yeni yaklaşımlar ve mekanizmalar geliştirmeye yöneltmesi beklenmektedir (Yanık & Türker, 2012, s. 303).

1.1. Sürdürülebilirlik Tarihçesi

Ortak bir amaç olarak farklı toplulukları bir araya getiren sürdürülebilirlik terimi ilk olarak 1712 yılında Alman ormancı Hans Carl von Carlowitz tarafından “Sylvicultura Oeconomica” isimli metinde kullanılmıştır. Söz konusu metinde kullanılan sürdürülebilirlik terimi orman alanlarının korunmasıyla ilgili süreci anlatırken kullanılmıştır. 1980’li yıllara kadar kendisine geniş bir kullanım alanı bulamamış olan sürdürülebilirlik kavramı, 1987 yılında Norveç’in eski Başbakanı Gro Bruntland’ın başkanlığındaki bir komisyonla ortaya çıkarılan “Ortak Geleceğimiz” isimli raporla tartışmaların odak noktası haline gelmiştir. Bu raporla birlikte sürdürülebilir kalkınma kavramı tanımlanmıştır (Scoones, 2007, s. 590).

Sanayi Devrimi bütün insanlığı ve dünyayı büyük ölçüde etkilemiştir. Günümüzdeki birçok gelişmenin temelleri Sanayi Devrimi'ne dayanmaktadır. Ancak bu devrim, aynı zamanda insanlar ve dünya için en yıkıcı tehditlerin başlangıcı da olmuştur. Sanayi devriminden önceki tarihsel süreçte savaflara bağlı olarak nüfusun azalması, büyük makinelerin henüz ortaya çıkmamış olması gibi nedenlerden ötürü yaşanan sorunlar büyük etkilere sahip değillerdir. Sözü geçen tarihten sonra ise nüfusun büyük bir hızla artış göstermesi ve tüketim seviyesinin oldukça yükselmesi ciddi sorunları beraberinde getirmiştir. Doğal kaynakların hızla azalması ve yenilenemeyen enerji kaynaklarının kullanımına bağlı olarak ortaya çıkan küresel ısınma ve iklim değışikliği tehditleriyle mücadele edebilmek için Birleşmiş Milletler öncülüğünde sürdürülebilirlik çalışmaları yapılmaya başlanmıştır. Sürdürülebilirlikle ilgili yapılan faaliyetlerin tarihsel süreci Tablo 1'de sunulmuştur (Tufan & Özel, 2018, s. 7)

19. yüzyılda oldukça hızlı bir şekilde ilerleme ve gelişme kat eden sanayileşme, 20. yüzyılda iklim ve çevreyle ilgili olumsuzlukları da gündeme getirmiştir. İnsan nüfustaki yoğun artış, enerji ve tüketim malzemelerinin kullanım oranlarını da önemli derecede arttırmıştır. Bu nedenlere bağlı olarak, tüketim toplumunda önlenmesi güç olan nüfus ve enerji tüketimi dengesizliğinin kıtlık sorununu neden olacağı düşünölmeye başlanmıştır. Ancak bahsedilen zaman dilimi içerisinde, düzensiz sanayileşme faaliyetleri ve uygulamaları ile birlikte çevreye ve doğal kaynaklara verilen zararlar çok fazla göz önünde bulundurulmamıştır. Sanayileşmenin çevresel ve iklimsel etkileri ve sonuçlarıyla ilgili örgütsel hareketler ise 1970'li yıllardan sonra kendisini gösterebilmiştir (Aksu & Gelibolu, 2015, s. 235).

Tablo 1'de sürdürülebilirliğin tarihsel gelişim süreci hakkında bilgiler aktarılmıştır.

Tablo 1. Sürdürülebilirliğin Tarihsel Gelişimi

TARİH	KONU	ŞEHİR (ORGANİZASYON)
1972	İnsan ve Çevre Konferansı	Stockholm (Only The Earth)
1987	Dünya Çevre ve Kalkınma Konferansı	Our Common Future (Brundtland Raporu)
1992	Birleşmiş Milletler Çevre ve Kalkınma Konferansı	Rio De Jenerio (Rio Bildirgesi)
1993	İnsan Hakları Konferansı	Viyana
1994	Dünya Nüfus Konferansı	Kahire
1995	Sosyal Kalkınma Konferansı	Kopenhag
1996	Habitat 2	İstanbul
1997	Kyoto Protokolü	Japonya (Küresel Isınma)
2002	Sürdürülebilir Gelişme Dünya Zirvesi	Johannesburg (Rio 10)
2005	Kyoto Protokolünün Yürürlüğe Girmesi	
2012	BM Sürdürülebilir Kalkınma Konferansı	Rio De Jenerio (Rio 20)
2014	BM İklim Değişikliği Müzakereleri	Peru Lima (COP 20)
2015	COP (Convention on Climate Change) 21 İklim Konferansı 30 Kasım – 11 Aralık 2015	Paris (COP21)
2021	COP26 (Convention on Climate Change) İklim Konferansı 31 Ekim – 12 Kasım 2021	Glasgow (COP26)

Kaynak: Bu tablo, Tufan ve Özel'in 2018 yılına ait "Sürdürülebilirlik Kavramı ve Yapı Malzemeleri İçin Sürdürülebilirlik Kriterleri" çalışması ve "United Nations Climate Change" sayfasındaki bilgilerden yararlanılarak oluşturulmuştur (Tufan & Özel, 2018, s. 7; United Nations Climate Change, 2021).

Sürdürülebilirliği tüm boyutlarıyla ele almayan geleneksel sürdürülebilirlik yaklaşımları bazı eksiklikler barındırmaktadır. Bu nedenle sürdürülebilirlik yönetimine katkı sağlamak için daha güncel yöntemler geliştirilmektedir. Üniversiteler özelinde sürdürülebilirlikle ilgili faaliyetler kapsamında, kampüslerin yenilenebilir enerji kaynak kullanımları, eğitim ve araştırma faaliyetlerinde sürdürülebilirlik çabalarının desteklenmesi, kurumsal sosyal sorumluluk gibi unsurlar göz önüne çıkmaktadır. Dolayısıyla üniversitelerde sürdürülebilirlik yönetimini sağlıklı şekilde gerçekleştirmek için performans göstergeleriyle sürdürülebilirlik yönetimi araçlarının uyumlu olması beklenmektedir (Amaral vd., 2015, s. 155). Sürdürülebilirlik faaliyetlerinin etkili örneklerinden biri olan operasyonel girişimler, üniversite sürdürülebilirliğini gerçekleştirmek adına yalnız başlarına yeterli olmayacaktır. Çünkü sürdürülebilir bir kampüs ya da üniversiteyi hayata geçirebilmek için sistematik ve sürekli bir kalite iyileştirme çabası gerekmektedir (Amaral vd., 2015, s. 160).

Sürdürülebilirlik faaliyetlerini arttıran ve sürdürülebilir kalkınma konusunda çabalar gösteren üniversitelerin sayısı her geçen gün artış gösterirken, birçok üniversite bu konuda geride kalarak geleneksel yaklaşımlarını devam ettirmektedir. Buna bağlı olarak sürdürülebilirlik konusunda daha ön planda olması gereken üniversiteler işletmelerden daha geri bir pozisyonda kalmaktadırlar. Üniversitelerin

sürdürülebilirlik faaliyetlerinin gelişmesi ve yaygınlaşması adına yol gösterici olabilmeleri için toplumun ihtiyaçlarını daha iyi değerlendirmeleri gerekmektedir. Dolayısıyla üniversitelerin konusunda uzman kişilerden gerektiğinde destek alarak öğrencilerinin sürdürülebilirlik ve sürdürülebilir kalkınma konularında en iyi şekilde eğitilmelerini sağlamaları kritik bir öneme sahiptir. Toplumsal sürdürülebilir kalıplara geçilmesini sağlayabilmek için üniversitelerin, en üst yönetim organından başlayarak bütün çalışanları kapsayan bir yaklaşımla yeni çalışmalara öncülük etmeleri, uygulamaları güçlendirerek üniversitenin tamamına sürdürülebilirlik kavramını yerleştirmeleri ve bütün üniversiteyi bu noktada şekillendirmeleri gerekmektedir (Lozano vd., 2013, s. 10). Bunlara ek olarak öğrencilerin sürdürülebilirlik bağlamında davranış şekillerini geliştirebilmek ve bu konuda sorumluluğu üstlerine almalarını sağlamak adına gerekli pedagojik yaklaşımların uygulanmasıyla çok fazla kazanım elde edileceği düşünülmektedir (Levesque & Wake, 2021, s. 498).

Tüm kuruluşlar ekonomik ve sosyal yapılarının gereği olarak bütün paydaşlarına karşı sorumlu bir şekilde faaliyet göstermek durumundadırlar. Paydaşlarla iletişimi güçlü tutmak kurumsal çıkarlar için büyük önem arz etmektedir. Kuruluşların paydaşlarıyla en etkili iletişim araçlarından birisi de kendilerinin hazırlayıp düzenlediği ve sunduğu raporlardır. Bu noktada geleneksel olarak uzun süredir düzenlenen finansal raporlar, işletmelerin yalnızca finansal durumunu gösteren mali göstergeler bütünü olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu göstergeler şüphesiz yatırımcılar, bankalar, tedarik zincirindeki unsurlar ve müşteriler gibi kesimler tarafından kullanılan önemli bilgileri içermektedir. Ancak bilginin her geçen gün daha da önem kazandığı günümüzde yalnızca finansal bilgileri içeren raporlar yetersiz kalmaktadır. Sürdürülebilirlik raporlaması kavramı da tam bu noktada iletişim sürecinin önemli adımlarından biri olarak ortaya çıkmaktadır (Karcioğlu & Öztürk, 2021, s. 4).

1.2. Sürdürülebilirlik ile İlişkili Kavramlar

Bu bölümde sürdürülebilirlikle ilişkili kavramlardan Çevresel, Sosyal ve Kurumsal Yönetim (ESG), Kurumsal Sosyal Sorumluluk ve Sosyal Sorumlu Yatırım başlıklarına yer verilmiştir.

1.2.1. Kurumsal Sosyal Sorumluluk

Kurumsal sosyal sorumluluk (KSS), birçok tanımlaması bulunan kavramlardan biridir. Bu kavramı tanımlamak onun ne şekilde anlaşıldığının da bir göstergesi sayılmaktadır. KSS'yi toplumun yararını gözeten ve endüstriyel zararları azaltan uluslararası bir öz-denetim biçimi olarak tanımlamak mümkündür. Bu doğrultuda KSS ile ilgili faaliyetlerin ne olduğu, hangi amaçlar için yapıldığı, bunları kimin yöneteceği, hangi kaynakların kullanılacağı ve maliyet ile faydaların nasıl dağıtılacağı sorularının cevaplanması gerekmektedir (Sheehy, 2015, s. 643).

Kurum ve kuruluşların paydaşları çoğunlukla iç ve dış paydaşlar olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. İç paydaşlar kuruluş sahipleri, yöneticiler, hissedarlar ve çalışanlar; dış paydaşlar ise, toplum, devlet, tedarikçiler, rakip kurumlar ve müşteriler olarak özetlenebilmektedir. Ancak günümüzde paydaşlar kavramına medya ve basın, sivil toplum kurumları, aktivist gruplar ve finans kurumları da dâhil edilmektedir. Genel anlamda bir kurum, kuruluş veya organizasyonun faaliyetlerinden etkilenen tüm kesimler paydaş kategorisinde tanımlanabilmektedir. Kurumsal sosyal sorumluluk da, kuruluşların tüm paydaşlarına karşı sorumlulukları ile ilişkilendirilmektedir. Bu sorumluluklar, çalışanlara, müşterilere, hisse sahiplerine, çevreye, devlete, tedarikçilere, rakiplere ve topluma karşı sorumluluklar şeklinde sıralanabilir. Kuruluşların, bütün paydaşlarının beklentilerini karşılayabilmeleri için bir denge oluşturmaları gerekmektedir (Aktan & Börü, 2007).

Kuruluşların ekonomik, hukuki, etik ve sosyal olmak üzere dört önemli sorumlulukları bulunmaktadır. Kurumsal sosyal sorumluluk, öncelikle etik ve sosyal sorumluluk kavramlarını, bunlara bağlı olarak da ekonomik ve hukuki sorumlulukları kapsamaktadır. Toplumun taleplerini ve beklentilerini karşılayan kuruluşlar, çalışanlar dâhil olmak üzere tüm paydaşlarının memnuniyetini arttırmaktadır. Bu doğrultuda kurumsal sosyal sorumluluk, kurum ve kuruluşların topluma ve çevreye gönüllü bir şekilde fayda sağlaması olarak tanımlanabilmektedir (Argüden, 2007, s. 37).

Kurumsal sosyal sorumluluk faaliyetleri paydaşların kuruluşlara karşı tutum ve davranışlarını olumlu yönde etkilemekle birlikte, kurumun itibarını ve paydaş bağlılığını arttıran özelliklere sahiptir. Ancak paydaşların bu konudaki farkındalığının düşük seviyelerde olması kuruluşların önünde önemli bir engel olarak görülmektedir.

Bu doğrultuda kurumsal sosyal sorumluluk iletişimi 6nem kazanmaktadır. S6z konusu faaliyetlerle ilgili doğru ve tutarlı bilgilerin paydaşlara aktarılması, kurumsal iletişimden sağlanacak faydayı arttıracaktır (Du vd., 2010, s. 17).

1.2.2. Sosyal Sorumlu Yatırım

Etik ya da s6rd6r6lebilir yatırım olarak da isimlendirilen sosyal sorumlu yatırım kavramı, sosyal, 6vresel ve etik fakt6rlerin karar s6recine entegre edildiği bir yatırım s6reci olarak tanımlanabilmektedir (Renneboog vd., 2008).

Sosyal sorumluluk sahibi yatırımcıların bir kısmı sosyal faaliyetleri, bir kısmı 6vresel faaliyetleri, bir kısmı da kurumsal y6netim unsurlarını geliştirmeyi istemektedirler. Finansal danışmanların da portf6ylerini oluştururken her yatırımcıyı g6z 6n6nde bulundurması gerekmektedir. Dolayısıyla s6z konusu finansal danışmanların bir6oğu tarafından sosyal sorumlu yatırımlar, diğer fonların gerisinde olarak algılanmaktadır. Hem sosyal sorumlu yatırım fonları, hem de diğer fonlar i6in maliyet konusu her zaman 6nemli olmaktadır. Ancak yatırımcılar i6in en az diğer geleneksel fonlar kadar performansı y6ksek olan sosyal sorumlu yatırım portf6yleri de oluşturulabilmektedir (Statman, 2007, s. 36).

Sosyal sorumlu yatırımlar konusunda 6ne 6ıkan ara6lardan birisi olan sosyal sorumlu yatırım fonları oluşturulurken iki temel fakt6r karşımıza 6ıkmaktadır. Bunlardan ilki, fonların y6ksek getirili olması, ikincisi ise s6rd6r6lebilirlik faaliyetleri y6r6ten kuruluşları kapsamaması olarak değerlendirilmektedir. 66nk6 yatırım kararı verenler ve bilgi kullanıcıları finansal g6stergelerle birlikte, s6rd6r6lebilirlik etkenlerini de g6z 6n6nde bulundurmaktadırlar. Dolayısıyla mali olarak fayda elde eden yatırımcılar, diğer yandan s6rd6r6lebilir bir d6nyaya da katkı sağlamış olacaktır. Yapılan 6alışmalarda gelir d6zeyi eşit olan bir6ok yatırımcının eşit d6zeyde getiriye sahip yatırımlardan sosyal sorumlu olanları tercih ettiği g6zlenmiştir. Buna bağlı olarak kuruluşların s6rd6r6lebilirlik faaliyetlerinin yatırımcıların kararlarını olumlu y6nde etkilediği s6ylenebilmektedir. B6ylelikle s6rd6r6lebilir faaliyetler y6r6ten kuruluşların uzun vadede başarısının artacağı 6ng6r6lebilmektedir (Aren & Kaplan Yıldıırım, 2019).

1.2.3. Çevresel, Sosyal ve Kurumsal Yönetim (ESG)

Enviromental, Social and Governance (ESG) ya da Türkçe'deki kullanım şekliyle Çevre, Sosyal ve Yönetişim (ÇSY) genel olarak, bir kuruluşun faaliyetlerini ve uzun vadede yaratabileceği değeri etkileyebilecek geniş kapsamlı çevresel, sosyal ve kurumsal yönetim konuları şeklinde tanımlanmaktadır. ESG faktörleri her ne kadar bazı durumlarda finansal olmayan göstergeler olarak değerlendirilse de, bir kuruluş için bu faktörlerin finansal sonuçlarının da olacağı düşünülmelidir (Nasdaq, 2019, s. 4).

Sürdürülebilirlik, sosyal, çevresel ve yönetsel faaliyetlerin bütüncül bir yaklaşımla ele alınması olarak kabul edilmektedir. Kuruluşlar, her geçen gün kapsamı genişleyen sürdürülebilirlik faaliyetlerini, sürdürülebilirlik raporları aracılığıyla paydaşlarına sunmaktadırlar. Söz konusu rapordaki çevresel, sosyal ve yönetim unsurlarının da içeriği zamanla genişleyerek ESG kavramını meydana getirmiştir (Arslan, 2022, s. 145).

Refinitiv (2022), Mayıs 2022'de yayınlamış olduğu raporda, ESG skorları ile ilgili ölçümlerde çevresel, sosyal ve yönetim başlıkları altında 630'dan fazla kriter ve 186 gösterge kullanıldığını ifade etmiştir. Çevresel başlığı altında 20 adet kaynak kullanımı, 28 adet emisyon ve 20 adet inovasyon ile ilgili gösterge olduğu belirtilmiştir. Sosyal başlığı altında 30 adet işgücü, 8 adet insan hakları, 14 adet toplum ve 10 adet üretim sorumluluğu ile ilgili gösterge olduğu ifade edilmiştir. Son olarak yönetim başlığı altındaki göstergeler ise 35 adet yönetim, 12 adet paydaşlar ve 9 adet kurumsal sosyal sorumluluk stratejisi olarak belirtilmiştir.

ESG uygulaması, finansal değerlendirmelerin yanı sıra finansal olmayan göstergelerin de değerlendirmelerini yapabilme noktasında paydaşlar için geniş kapsamlı bir araştırma ve analiz yapma fırsatı sunmaktadır. ÇSY aynı zamanda sürdürülebilirlikle ilgili yönetim anlayışı ve finansal performans arasındaki bağlantıyı anlamlandırmaktadır. İklim değişikliği sorunun her geçen gün artan negatif etkileri ve tehditleri, insanın ve doğanın maddi-manevi haklarına karşı olan farkındalığı arttırmakla birlikte ÇSY'nin bütün dünyada daha dikkat çekici olmasını sağlamaktadır. Bu durumun paydaşlar tarafından da değerlendirilmesi kaçınılmaz olmuştur. Çevresel, sosyal ve yönetim öğelerinin karar alma sürecindeki etkin rolleri

zaman içerisinde ön plana çıkmaktadır. İşletmeler için kârlılık unsurunun önemi asla azalmasa dahi duyarlı ve sorumlu bir yaklaşıma sahip olmak tüm paydaşlar açısından büyük önem kazanmaktadır. 2019 yılında ÇSY yaklaşımlarına uygun olarak yatırım stratejisi oluşturan fonlara aynı yıl 21 milyar dolar civarında kaynak aktarılırken, bu rakam 2020 yılında 51,1 milyar dolar düzeyine yükselmiştir. Dolayısıyla geçtiğimiz dönemlerde bir yıl içerisinde 2 kattan fazla bir artış gerçekleştiği değerlendirilmiştir. Buradan yola çıkarak ÇSY yaklaşımları tüm organizasyonlar için bütünsel bir şekilde ortaya konulması gereken konular arasında yerini almaktadır. Gelecek dönemlerde etkili ÇSY yaklaşımları ve stratejileri benimseyen organizasyonların rekabet gücünün artacağı düşünülmektedir (Eryar Ünlü, 2021).

1.2.3.1. Çevresel Boyut

Çevre boyutundaki konular, kurumsal iklim değişikliği politikaları, yenilenebilir enerji kullanımı, atıklar, kirlilik, doğal kaynakların kullanımı ile korunması ve hayvanlarla ilgili uygulama, yaklaşım vb. konuları kapsamaktadır. ESG değerlendirmeleri bir kuruluş ya da organizasyonun karşısına çıkabilecek çevresel tehditleri ve riskleri yönetme şeklini göz önünde bulundurarak destek sunabilmektedir (Investopedia, 2022).

Kurum ve kuruluşların çevresel boyuta verdikleri önem, sürdürülebilirlik faaliyetlerine duydukları ilgi hakkında bir gösterge olmaktadır. Bu doğrultuda paylaşılan bilgiler de paydaşlar için olumlu bir etki yaratmaktadır. Çevresel boyut, kaynak tüketimi, zararlı gaz salınımı ve inovasyon olmak üzere 3 kategoride incelenebilmektedir (Şeker & Şengür, 2022, s. 366) :

- **Kaynak tüketimi**, doğal kaynakların geleceğin ihtiyaçları da düşünülerek tüketilmesi olarak özetlenebilir. Su – atık su yönetimi, yakıt tüketiminin azaltılması ve yenilenebilir enerji kaynaklarına yönelme, yapıların çevre dostu olması, üretim aşamasında çevre dostu politikaların benimsenmesi, çevresel konularda yönetimde çalışanlara kadar bütün ekibin eğitim alması gibi uygulamalar, kuruluşların kaynak tüketimi konusundaki tutumlarını gösterebilmektedir.

- **Zararlı gaz salınımları**, kuruluşların atmosfere zararlı gaz salınımlarını azaltıcı önlemler alması şeklinde ifade edilebilir. Bu konuda politikalar belirlenerek hedefler koyulması, iklim değişikliği sorununa karşı farkındalık gösterilmesi, ilgili kurumlardan alınacak kalite sertifikalarına sahip olma gibi çabalar ve faaliyetler örnek gösterilebilir.
- **İnovasyon**, kuruluşların üretim faaliyetlerinin çevreye fayda sağlayacak şekilde geliştirilmesi olarak değerlendirilebilmektedir. Üretilen ürün ve hizmetlerin geri dönüştürülebilir, gaz salınımı düşük, yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımını teşvik edici olması çevresel boyutta kurumların bulunduğu konumları gösterebilmektedir.

1.2.3.2. Sosyal Boyut

Bir kuruluşun tüm paydaşlarıyla olan ilişkileri sosyal boyut altında ifade edilebilmektedir. Ölçümlenebilecek unsurlara İnsan Sermayesi Yönetimi göstergeleri örnek olarak verilebilir. Bunlara ek olarak faaliyet alanları kapsamındaki topluluklar ve tedarik zinciri üzerindeki etkiler de bu kapsamda değerlendirilmektedir (CFI, 2022).

Sosyal boyut, insan odaklı bir boyut olarak değerlendirilmektedir. Sosyal anlamda sürdürülebilir olabilmek için sosyal hizmetlerin yeterliliğini (eğitim, sağlık, vb.) sağlayan, cinsiyet eşitliğini, sorumluluğu ve katılımcılığı içselleştirmiş bir yönetim anlayışına sahip olmak gerekmektedir (Bostan & Gül, 2017, s. 67).

Sosyal boyut, kuruluşların tüm paydaşlarına, devletlere ve topluma karşı sorumluluklarını gerçekleştirebilme çabalarını ve faaliyetlerini ifade etmektedir. Bu boyut kuruluşların sürdürülebilirliği açısından büyük önem arz etmektedir. Özellikle uzun vadede kuruluşlara ciddi katkılar sağlamak ve paydaş kararlarını önemli ölçüde etkilemektedir. Sosyal boyuta önem veren kurumların paydaşlar, toplum ve devlet tarafından güvenilen bir konumda olmaları bu boyutun önemini ortaya koymaktadır. Sosyal boyut 4 kategoride incelenmektedir: çalışanlar, evrensel haklar (insan hakları), toplum ve sorumlu üretim (Şeker & Şengür, 2022).

1.2.3.3. Yönetişim Boyutu (Kurumsal Yönetim)

Yönetişim kavramı 1990'lı yıllardan itibaren literatüre girmiş ve uluslararası organizasyonlar tarafından sıklıkla kullanılmaya başlamıştır. Buna bağlı olarak akademik araştırmaların da konusu haline gelmiştir. Sözü geçen konuda ortaya konan çok sayıdaki çalışmaya rağmen yönetim kavramının birçok tanımı bulunmaktadır (Sobacı, 2007). Türk Dil Kurumu sözlüğünde yönetim kavramı, resmi ve özel kuruluşlarda idari, ekonomik, politik otoritenin ortak kullanımı şeklinde tanımlanmıştır (TDK, 2019).

Yönetişim, akademik çalışmalarda sosyal veya politik bir sistemdeki bütün unsurların ortak faaliyetleriyle meydana gelen sonuçların oluşturduğu yapı olarak da tanımlanmaktadır. Bu tanımın yanında yönetim kavramının içerik olarak farklılıklar gösterdiği görülebilmektedir. Ancak genel anlamda yönetim, kamu ve özel sektör arasındaki sınırlarda gelişen yönetim şekillerini göstermekte olup, daha iyi yönetebilmek amacıyla yönetimin yeniden yapılandırılması konusunu vurgulamaktadır (Özer, 2022).

Günümüzde hem özel sektör hem de kamu kuruluşlarında ortakların ve paydaşların yönetim sürecine dâhil olması beklenmektedir. Paydaşların da giderek çeşitlendiği ve sayılarının da artma eğiliminde olduğu bilinmektedir. Bazı çok büyük boyutlara ulaşmış kuruluşlar, sahiplerinden çok paydaş gruplarına ait olarak görülmekte, hatta topluma ait bir varlık olarak değerlendirilebilmektedir. Çünkü bu kuruluşların performansının sadece sahiplerini değil, o kuruluşun hisse senetlerini alan toplumu, diğer yandan da çalışanlarını, ilişkide bulunduğu tüm sektörleri etkilediği düşünülmektedir (Bozkurt, 2022, s. 235-236).

Yönetişim, kuruluşların politikaları, standartları, açıklamaları, denetimi ve uyumluluğu gibi birçok kurumsal faaliyeti kapsamaktadır. Karar vericiler bir kuruluşun muhasebesinin sadece doğru değil aynı zamanda şeffaf olduğunu görmek ve iş uygulamalarında etik ilkelerin gözetildiğini öğrenmek istemektedirler. Bunlara ek olarak bilgi kullanıcıları, katılımı arttıran politikaları olan, hesap verebilir ve çok çeşitli bir yönetim kuruluna sahip olan kuruluşlardan etkilenmektedirler. Ayrıca kuruluşların cinsiyet çeşitliliği ve eşitliği konusundaki tutumları bilgi kullanıcıları tarafından takip edilen bir diğer yönetim unsuru olarak karşımıza çıkmaktadır. Güçlü

ESG performansına sahip olan kuruluşların, daha verimli, çalışan bağlılığı ve üretim kapasitesi daha yüksek, daha saygın ve marka değeri konusunda daha yetenekli olduğu bilinmektedir (Qtrade, 2022).

ESG'nin yönetim boyutunun faktörleri, kuruluşların ortaya koydukları politikalardan başlayarak yönetim kurulu, yöneticiler, hisse sahipleri ve paydaşlara kadar ayrı pozisyonlardaki hak ve sorumluluk dağılımına kadar sıralanabilmektedir. Böylelikle yönetim kurullarının yapısı ve yetkisi, üst kademedeki yöneticilerin ücretlendirilmesi gibi hususlar işletmelerin kurumsal yönetim uygulamaları için temel konular haline gelmiştir. Sosyal, politik ve kültürel davranışlar değişim ve gelişim gösterdikçe yönetimle ilgili tehdit ve fırsatların da artma ihtimali yükseleceğinden, ESG içerisinde yönetim unsurunu anlamak kuruluşlar açısından son derece önemlidir (S&P Global, 2020)

Yönetim boyutu kurum ve kuruluşların, bağlı buldukları kurumsal yönetim ilkelerini benimsemeleri, iç ve dış paydaşların haklarını gözeten kararlar almaları ve kurullarının yapısı ve faaliyetleriyle ilgili açıklamaları tam ve zamanında yapmaları gibi faktörlerle ifade edilmektedir. Yönetim boyutu yönetim, hisse sahipleri ve Kurumsal Sosyal Sorumluluk stratejisi olmak üzere üç kategoride değerlendirilmektedir (Şeker & Şengür, 2022, s. 367).

30.12.2011 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlanan "*Kurumsal Yönetim İlkelerinin Belirlenmesine ve Uygulanmasına İlişkin Tebliğ*"ın ek kısmında kurumsal yönetim ilkeleri, pay sahipleri, kamuyu aydınlatma ve şeffaflık, menfaat sahipleri ve yönetim kurulu olmak üzere dört başlık altında değerlendirilmiştir:

- **Pay Sahipleri** kısmında bilgi alma hakkı, genel kurul, oy hakkı, azlık hakları, kâr payı hakkı ve payların devri konularında açıklamalara yer verilmiştir. Bu kısımda genel kurul toplantıları, gündemler, haklar ve imtiyazlar gibi konularda eşitsizliklerin azaltılmasına yönelik bilgiler bulunmaktadır.
- **Kamuyu Aydınlatma ve Şeffaflık** kısmında kurumsal internet sitesi, faaliyet raporu konularına yer verilmiştir. Bu kısımda özetle kurumların ortaklık yapısı, kamuyu aydınlatma belgeleri, toplantı tutanakları, sorular

ve şikâyetler, kurum politikaları vb. konulardaki açıklamaların internet sitesinde bulunması gerektiği ifade edilmiştir. Faaliyet raporu kısmında ise yönetim kurulu toplantıları, kurum aleyhine açılan davalar, çıkar çatışmaları ve çalışanların sosyal hakları gibi konular hakkında açıklamalar bulunmaktadır.

- **Menfaat Sahipleri** kısmında menfaat sahiplerine ilişkin şirket politikası, menfaat sahiplerinin şirket yönetimine katılımının desteklenmesi, şirketin insan kaynakları politikası, müşteriler ve tedarikçilerle ilişkiler ile etik kurallar ve sosyal sorumluluk konularına yer verilmiştir. Bu kısımda menfaat sahiplerinin hakları, işe alım politikaları, çalışanların yönetim sürecine katılımı, güvenli çalışma ortamları oluşturulması ve sosyal sorumluluk konularında açıklamalar bulunmaktadır.
- **Yönetim Kurulu** kısmında yönetim kurulunun işlevi, faaliyet esasları, yapısı, toplantılarının şekli ile yönetim kurulu bünyesinde oluşturulan komiteler, denetimden sorumlu komite, kurumsal yönetim komitesi, aday gösterme komitesi, riskin erken saptanması komitesi, ücret komitesi ve kurul üyelerine ve idari sorumluluğu bulunan yöneticilere sağlanan mali haklar konularına yer verilmiştir. Bu kısımda özetle stratejik hedefler, yönetim performansı, Kamuyu Aydınlatma Platformu'nda (KAP) açıklanacak bilgiler, kurul üye sayıları, bağımsız üyeler, kurul toplantıları ve kurula bağlı komiteler hakkında açıklanması gereken bilgiler bulunmaktadır.

2. SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK RAPORLAMASI

Rapor, herhangi bir faaliyet veya konu ile ilgili bilgilerin yazı yoluyla bildirilmesi olarak tanımlanmaktadır. Bilgilerin rapora dönüştüğü süreç ve söz konusu sürecin sonunda ortaya çıkan ürünün kullanıcılara sunulması ise raporlama kavramıyla ilişkilendirilmektedir. Teknolojinin gelişimiyle bilgi paylaşımı ve erişimi konularında da ilerleme kaydedilmiştir. Bilginin üretilmesi, paylaşılması ve kullanımının yaygınlaşmasıyla birlikte raporların önemi artmış ve böylelikle bilgi toplumu kavramı ortaya çıkmıştır (Kaya, 2020, s. 1).

Kuruluşların performanslarının ölçüm ve yönetim sürecinde, içinde yaşadığımız bilgi çağında veri toplama ve analiz mekanizmaları ve kurumsal raporlama süreçlerinin önemli bir yeri olduğu bilinmektedir. Söz konusu süreçler, ana performans göstergelerinin geliştirilmesi, kuruluş hedeflerinin belirlenmesi ve açıklanması, amaçlara ulaşmakta uygulanacak faaliyetlerin ve yaklaşımların belirlenmesi, iç ve dış paydaşların sürece katılımının sağlanması, performansın yeniden gözden geçirilmesi ve işbirlikçi yaklaşımlar şeklinde özetlenebilmektedir. Sürdürülebilirlikle ilgili faaliyetlerin planlanması ve raporlanmasının düşük seviyelerde olduğu bir yükseköğretim kurumu için sürdürülebilirlik yönetiminin kötü olduğunu ve buna bağlı olarak bu olumsuz duruma katkıda bulunulduğunu söylemek mümkündür (Adams, 2013, s. 385).

1960'lı yıllardan itibaren devam eden finansal raporlama uzunca bir süre tek raporlama türü olarak varlık göstermiştir. Son dönemlerde ise ÇSY performansının kurumların geleceği ve değerine olan etkisi paydaşlar tarafından fark edilince finansal olmayan raporlama dönemine geçilmiştir. Bu dönemde hazırlanan raporlar Kurumsal Sosyal Sorumluluk Raporları (KSS), Çevre, Sosyal ve Yönetişim Raporları (ÇSY-ESG) veya Sürdürülebilirlik Raporları isimleriyle ortaya çıkmıştır. Söz konusu raporlar çoğu zaman diğer raporlardan ayrı olarak sunulmaktadır. Yıllık olarak hazırlanan yasal raporlarla bu raporların birleştirilmesi sonucunda ise Entegre Raporlar ortaya çıkmış olup, raporlama yaklaşımına bütüncül bir anlayış getirilmiştir (Sultanoğlu, 2021, s. 14,15).

Sürdürülebilirlik raporları kuruluşların finansal ve finansal olmayan faaliyetlerini bir denge içinde sunan raporlardır. Paydaşlarına ve topluma üretilen faydanın ekonomik boyutlarını sunmanın yanı sıra, tüketilen kaynakların nasıl kullanıldığını da açıklamaktadır. Buna bağlı olarak sürdürülebilirlik raporları kuruluşların toplumsal faydayı arttırmak için hangi politikaları izlediği, çalışanların hakları ile ilgili hangi çalışmalarını yürüttüğü hakkında önemli bilgiler sunmaktadır. Dolayısıyla raporlar kuruluşların sürdürülebilirlik konusundaki performanslarının paydaşlar, toplum ve resmi otoriteler tarafından değerlendirilebilmesi noktasında çok etkili bir veri seti olarak görülmektedir (Vargün, 2020, s. 348).

Kurumsal raporlama, kuruluşların faaliyetlerini ve bilgilerini, karar alma süreçlerinde bu bilgileri kullanmaya ihtiyaç duyan kişi ve kurumları aydınlatmak amacıyla çeşitli raporlar aracılığıyla sunması olarak değerlendirilmektedir. Sürekli bir değişim ve gelişim içinde olan raporlama faaliyetlerinin temelinde finansal raporlama bulunmaktadır. Finansal raporlamada kuruluşların sahiplik durumu, faaliyetleriyle ilgili finansal sonuçlar ve nakit akışı gibi bilgiler sunulmaktadır. Kuruluşlar ile bilgi kullanıcıları arasındaki bilgi alışverişinin sağlıklı yürüdüğü ülkelerde finansal piyasaların gelişiminden de söz edilebilmektedir. Buna bağlı olarak söz konusu raporların önemi artmakta ve bilgi akışının güvenilirliğini arttırmak adına bağımsız denetim kuruluşlarınca bu raporlar denetime tabi tutulmaktadır (Kaya, 2020).

Sürdürülebilirlik İlkeleri Uyum Çerçevesinde sürdürülebilirlikle ilgili Raporlama İlkeleri aşağıdaki şekilde açıklamıştır (Sultanoğlu, 2021):

- Sürdürülebilirlikle ilgili faaliyetler her yıl en az bir sefer raporlanmalıdır.
- Sürdürülebilirlik faaliyetlerine ilişkin veriler faaliyet raporu şeklinde kamuya paylaşılmalıdır.
- Önem arz eden bilgilerin dolaysız olarak ve anlaşılır şekilde anlatılması gerekmektedir. Bu bilgiler web sitesinde de açıklanabilir veya paydaşların talepleri doğrultusunda ayrıca bir rapor düzenlenebilmektedir.
- Güvenilirlik ve şeffaflık rapor için son derece önemlidir. Öncelikli konular subjektiflikten uzak bir şekilde dengeli bir yaklaşımla açıklanmalıdır.
- Sürdürülebilirlik faaliyetleri BM 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri'nden ilgili maddelere atıf yapılarak açıklanmalıdır.
- Kurumların benimsemiş oldukları uluslararası raporlama standartları, çerçeveler, üye olunan kuruluşlar, ilke - prensipler ve bunlara uyum konuları açıklanmalıdır.
- Sürdürülebilirlik konuları kapsamında kurumun aleyhinde açılmış veya sonuçlanmış davalar hakkında bilgi verilmelidir.

Sürdürülebilirlik faaliyetlerinin yürütülmesinde ve raporlanmasında “Yeşil Aklama (Green Washing)” olgusu da dikkat çekmektedir. 1990'lı yılların başında, sürdürülebilir ürünlerde ivmeli bir artış yaşanmıştır. Bugün birçok kuruluş, duyarlı tüketicileri kendilerine çekebilmek için ürünlerini “yeşil” olarak tanıtmının

faidalarını gözden geçirmektedir. Çevresel duyarlılığı yüksek toplulukları etkilemek için çevre dostu görünen, fakat esasında net olmayan hatta bazen yanlış olabilen açıklamalar yapabilmektedirler. Bu tür durumlar “Yeşil Aklama” kavramının ortaya çıkmasına zemin hazırlamıştır. Yeşil aklama, bir kurum veya kuruluşun çevresel anlamda sorumlu bir görünürlük sunabilmek adına yanlış veya eksik bilgilerin yayılması olarak tanımlanmaktadır (Furrow, 2010).

Bu noktada sürdürülebilirlik raporlarının güvence altına alınması ve belirli standartlar çerçevesinde hazırlanması daha uygun olmaktadır.

2.1. Uluslararası Sürdürülebilirlik Kuruluşları ve Örgütleri

Günümüzde uluslararası kuruluşlar tarafından geliştirilmiş birçok standart, gösterge, kılavuz ve çerçeve bulunmaktadır. Bunlardan en önemlileri; Uluslararası Entegre Raporlama Konseyi (IIRC - International Integrated Reporting Council), Küresel Raporlama Girişimi (GRI - Global Reporting Initiative), İklim Saydamlık Standartları Kurulu (CDSB - Climate Disclosure Standards Board), İklimle İlgili Finansal Beyan Görev Gücü (TCFD - Task Force on Climate-Related Financial Disclosures) ve Sürdürülebilirlik Muhasebesi Standartları Kurulu (SASB - Sustainability Accounting Standards Board) şeklinde sıralanabilir (EY, 2019). Bu kuruluşların genellikle “Beşli Grup” olarak adlandırıldıkları bilinmektedir.

Bu bölümde sürdürülebilirlik ve raporlanması konusunda önde gelen organizasyonlar ve faaliyetleri hakkında bilgilere yer verilmiştir. Bu tez çalışması kapsamında büyük ölçüde yararlanılan Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri, GRI Standartları, SASB’in eğitim kategorisindeki ölçütleri, Green Metric (GM), ISSB ve diğer uluslararası organizasyonlar hakkındaki bilgiler aktarılmaya çalışılmıştır.

2.1.1. Birleşmiş Milletler 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri

Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri (Sustainable Development Goals) olarak adlandırılan 17 maddelik küresel amaçlar, ilk olarak 2012 senesinde Rio de Janeiro’da yapılmış olan Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma Konferansı’nda ortaya çıkmıştır. Söz konusu konferansta dünyadaki çevresel, siyasal ve ekonomik

problemler temel alınarak küresel hedefler oluşturmak amaçlanmıştır. Yoksulluğu ortadan kaldırmak için 2000 yılında dünya çapında seferberlik çağrısı yapan Binyıl Kalkınma Hedefleri, BM Sürdürülebilir Kalkınma Konferansıyla birlikte Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri şeklini almıştır. Binyıl Kalkınma Hedefleri, diğer hedeflerin yanı sıra, yoksulluğun, açlığın, ölümcül hastalıkların yok edilmesini ve dünyadaki bütün çocukların eğitim almasını sağlayabilmek için, dünya çapında mutabık olunan, ölçülebilen amaçlar ortaya koymuştur. Bütün dünya ve insanlık için güvenli, korunaklı ve sürdürülebilir bir gelecek oluşturabilmek adına herkesin katılımını sağlamayı amaçlamaktadır (UNDP Türkiye, 2015).

Tablo 2’de BM Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri’nin 17 maddesi özet açıklamalarıyla birlikte gösterilmiştir. Söz konusu hedeflerin her biriyle ilgili ayrıntılı açıklama tablosuna UNDP Türkiye Sürdürülebilir Kalkınma İçin Küresel Amaçlar isimli resmi web sayfasından ulaşılabilir (Küresel Amaçlar UNDP Türkiye, 2022).

Tablo 2. Birleşmiş Milletler 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri

NO	HEDEF	HEDEF AÇIKLAMASI
1	Yoksulluğa Son	Her türlü yoksulluğu her yerde bitirmek.
2	Açlığa Son	Açlığı bitirmek, gıda güvenliği ile iyi beslenmeyi sağlamak ve sürdürülebilir tarımı desteklemek.
3	Sağlık ve Kaliteli Yaşam	Sağlıklı yaşamı her yaşta güvence altına almak.
4	Nitelikli Eğitim	Kapsayıcı ve hakkaniyete dayanan nitelikli eğitimi sağlamak ve herkes için yaşam boyu öğrenim fırsatlarını teşvik etmek.
5	Toplumsal Cinsiyet Eşitliği	Cinsiyet eşitliğini sağlamak ve tüm kadınlar ile kız çocuklarını güçlendirmek.
6	Temiz Su ve Sanitasyon	Herkes için erişilebilir su, atıksu hizmetlerini ve sürdürülebilir su yönetimini güvence altına almak.
7	Erişilebilir ve Temiz Enerji	Herkes için karşılanabilir, güvenilir, sürdürülebilir ve modern enerjiye erişimi sağlamak.
8	İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme	İstikrarlı, kapsayıcı ve sürdürülebilir ekonomik büyümeyi, tam ve üretken istihdamı ve insana yakışır işleri desteklemek.
9	Sanayi, Yenilikçilik ve Altyapı	Dayanıklı altyapılar tesis etmek, kapsayıcı ve sürdürülebilir sanayileşmeyi desteklemek ve yenilikçiliği güçlendirmek.
10	Eşitsizliklerin Azaltılması	Ülkelerin içinde arasındaki eşitsizlikleri azaltmak.
11	Sürdürülebilir Şehirler ve Topluluklar	Şehirleri ve insan yerleşimlerini kapsayıcı, güvenli ve dayanıklı ve sürdürülebilir kılmak.
12	Sorumlu Tüketim ve Üretim	Sürdürülebilir üretim ve tüketim kalıplarını sağlamak.
13	İklim Eylemi	İklim değişikliği ve etkileri ile mücadele için acilen eyleme geçmek.
14	Sudaki Yaşam	Sürdürülebilir kalkınma için okyanusları, denizleri ve deniz kaynaklarını korumak ve sürdürülebilir kullanmak.
15	Karasal Yaşam	Karasal ekosistemleri korumak, iyileştirmek ve sürdürülebilir kullanımını desteklemek; sürdürülebilir orman yönetimini sağlamak, çölleşmeyle mücadele etmek, arazi bozunumunu durdurmak ve tersine çevirmek, biyolojik çeşitlilik kaybını engellemek.
16	Barış, Adalet ve Güçlü Kurumlar	Sürdürülebilir kalkınma için barışçıl ve kapsayıcı toplumlar tesis etmek, herkes için adalete erişimi sağlamak ve her düzeyde etkili, hesap verebilir ve kapsayıcı kurumlar kurmak oluşturmak
17	Amaçlar İçin Ortaklıklar	Uygulama araçlarını güçlendirmek ve sürdürülebilir kalkınma için küresel ortaklığı canlandırmak

Kaynak: Tablo 2'deki veriler UNDP Türkiye internet sayfasındaki verilerden faydalanılarak hazırlanmıştır (UNDP Türkiye, 2015).

Sürdürülebilir kalkınma kavramının değişim ve gelişim süreci incelendiğinde, sadece ekonomik büyümeyi hedefleyen bir yaklaşımın yerini çevresel, sosyal ve yönetim boyutlarıyla ele alınan yaklaşımların aldığı gözlenmektedir. İnsani gelişmenin de temelinde sürdürülebilirliği temel alan yaklaşımların olduğu görülmektedir. Birbirlerinden ayrı olarak değerlendirilen çevresel, sosyal ve ekonomik boyutların, 1987 yılında ortaya çıkan Bruntland Raporu ile bütünleşik bir yaklaşımla değerlendirilmesi gerekliliği ortaya konulmuştur (İş Dünyası ve Sürdürülebilir Kalkınma Derneği, 2016).

Sürdürülebilir kalkınma teriminin sürdürülebilir gelişme kavramıyla farklı anlamlar taşıdığına yönelik tartışmalar da mevcuttur. Şimdiki ve gelecekteki insan neslinin ihtiyaçlarını en uygun seviyede karşılayacak doğal kaynakların kullanımı "Sürdürülebilir Gelişme" kavramıyla özdeşleştirilirken, kaynakların ekonomi

öncelikli kullanımı “Sürdürülebilir Kalkınma” kavramıyla bağdaştırılmaktadır. Bu konuyla ilgili derlenen bilgiler Tablo 3’te gösterilmiştir (Bostan & Gül, 2017, s. 70).

Tablo 3. “Sürdürülebilir Kalkınma” ve “Sürdürülebilir Gelişme” Kavramlarının Farklılıkları Tablosu

KAVRAM	TANIM	BOYUTLAR VE ÖNCELİKLER	GENEL VE ÖZEL AMAÇLAR
SÜRDÜRÜLEBİLİR GELİŞME	Ekolojik gelişimi önceleyen bir yaklaşımdır.	1. Ekolojik Boyut 2. Sosyo-Kültürel Boyut 3. Ekonomik Boyut	1. Doğal süreçlerin korunması. 2. Kaynakların korunması. 3. Biyolojik çeşitliliğin korunması. 4. Koruma ve gelişme kavramlarının birlikte ele alınması. 5. Paydaşların sorumluluk alması. 6. Küresel ve yerel değerlerin korunması. 7. Kültürel çeşitliliğin korunması. 8. Çok yönlülüğün korunması. 9. Adil, şeffaf, katılımcı, eşit ve etik ilkelerin benimsenmesi. 10. Üretim ve tüketimin en uygun seviyede kullanımını sağlamak.
SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA	Ekonomik gelişimi önceleyen bir yaklaşımdır.	1. Ekonomik Boyut 2. Sosyal Boyut 3. Çevresel Boyut	1. Ekonomik büyüme sağlamak. 2. Sağlık, istihdam, beslenme, enerji ve su konularında ihtiyaçların karşılanması. 3. Nüfus düzeyinin takip edilmesi. 4. Kaynakların korunması. 5. Teknolojiyi desteklemek. 6. Ekonomik ve sosyal boyutların karar verme süreçlerindeki rolünü arttırmak. 7. Maksimum üretim ve tüketimi teşvik etmek. 8. Ekonomik karlılığı arttırmak. 9. Etik yaklaşımlar yerine ekonomide maksimizasyonu teşvik edici yaklaşımlar benimsemek.

Kaynak: Bu tablodaki veriler Bostan ve GÜL’ün 2017 yılında yayınlanmış olan “Mekansal Planlamada Sürdürülebilir Kalkınma / Gelişme Paradoksu” çalışmasından alınmıştır (Bostan & Gül, 2017, s. 70).

Tablo 3’teki farklar incelendiğinde sürdürülebilir gelişme kavramının odağında çevresel unsurlar ve doğal kaynakların olduğu, sürdürülebilir kalkınma kavramının odağında ise ekonomik faktörlerin bulunduğu gözlenmiştir.

2.1.2. Küresel Raporlama Girişimi (GRI - Global Reporting Initiative)

Küresel Raporlama Girişimi (GRI – Global Reporting Initiative) faaliyetlerine 1997 yılında başlamış olan, sürdürülebilirlik raporlamasıyla ilgili standartlar ve ilkeler ortaya koyan uluslararası bir kuruluş olarak hizmet vermektedir. Küresel Raporlama Girişimi her sektörden ve büyüklükten kuruluşları kapsayan çevresel, ekonomik ve sosyal olmak üzere üç temel başlık içerisinde, kurum ve kuruluşların sürdürülebilirlik faaliyetlerini raporlayabilmeleri için çerçeveler belirlemiştir. Kuruluşundan bugüne

kadar GRI, yayınlamış olduğu standartlarla ilgili g¼ncellemeler yapmakta ve bunlara ek olarak birtakım rehberler de hazırlamaktadır (GRI, 2020).

¼lkemizde kurumsal s¼rd¼r¼lebilirlik anlamında Şimdiye kadar 119 kuruluş, 395 adet rapor yayınlamış ve bu raporların 329 tanesi GRI Raporu olarak d¼zenlenmiŐtir (Kurumsal S¼rd¼r¼lebilirlik, 2022).

GRI, ilk raporlama rehberi olan G1'i 2000 yılında yayınlayarak raporlama rehberi çalıŐmalarına başlamıştır. 2001 yılında yapılan bir g¼ncellemeyle ikinci rehber olan G2 yayınlanmıştır. İçerisinde farklı ¼lkeleri temsilen akademisyenler, firmalar, sivil toplum kuruluşları ve devlet yetkilileriyle birlikte yapılan bir çalıŐmayla 2006 yılında G3 ortaya çıkmıştır. 2011 senesinde G3 '¼n g¼ncellenmiŐ hali olan G3.1'in ardından 2013'te G4 yayınlanmış olup, nihayet 2016 yılında GRI Standartları ilan edilmiştir. G1, G2, G3 ve G4 rehber niteliğindeki çalışmaları ihtiva ederken, 2016 yılındaki alıŐma GRI Standartları olarak duyurulmuŐtur. GRI Standartları d¼rt temel b¼l¼me ayrılmıştır. GRI 101 - 103 kodlu standartlar genel açıklamaları, GRI 201 – 207 kodlu standartlar ekonomik konuları, GRI 301 – 308 kodlu standartlar çevresel konuları, GRI 401 – 419 kodlu standartlar ise sosyal konuları içermektedir (Sultanoğlu, 2021, s. 34).

Tablo 4'te K¼resel Raporlama Girişimi (GRI) Standartları'nın açıklamalarına yer verilmiştir. GRI Standartları'nın ayrıntılı içeriğine GRI resmi web sayfasından ulaŐılabilmektedir (GRI, 2020).

Tablo 4. Küresel Raporlama Girişimi (GRI) Sürdürülebilirlik Raporlaması Standartları ve Kodlarının Tablosu

KODU	AÇIKLAMALAR
GRI 100 GENEL STANDARTLAR	
GRI 101	Kuruluş Bilgileri
GRI 102	Genel Açıklamalar
GRI 103	Yönetim Yaklaşımı
GRI 200 EKONOMİK STANDARTLAR	
GRI 201	Ekonomik Performans
GRI 202	Pazar Varlığı
GRI 203	Dolaylı Ekonomik Etkiler
GRI 204	Tedarik Uygulamaları
GRI 205	Yolsuzlukla Mücadele
GRI 206	Rekabete Aykırı Davranış
GRI 207	Vergiler
GRI 300 ÇEVRE STANDARTLARI	
GRI 301	Malzemeler
GRI 302	Enerji
GRI 303	Su ve Atık
GRI 304	Biyçeşitlilik
GRI 305	Emisyonlar
GRI 306	Atıklar
GRI 307	Çevresel Uyum
GRI 308	Tedarikçi Çevresel Değerlendirme
GRI 400 SOSYAL STANDARTLAR	
GRI 401	İstihdam
GRI 402	Çalışma/Yönetim İlişkileri
GRI 403	İş Sağlığı ve Güvenliği (İSG)
GRI 404	Eğitim - Öğretim
GRI 405	Çeşitlilik ve Fırsat Eşitliği
GRI 406	Ayrımcılık Yasağı
GRI 407	Örgütlenme Özgürlüğü ve Toplu Pazarlık
GRI 408	Çocuk İşçiliği
GRI 409	Zorunlu Çalışma
GRI 410	Güvenlik Uygulamaları
GRI 411	Yerli Halkların Hakları
GRI 412	İnsan Hakları Değerlendirmesi
GRI 413	Yerel Topluluklar
GRI 414	Tedarikçilerin Sosyal Değerlendirmesi
GRI 415	Kamu Politikası
GRI 416	Müşteri Sağlığı ve Güvenliği
GRI 417	Pazarlama ve Etiketleme
GRI 418	Müşteri Gizliliği
GRI 419	Sosyoekonomik Uyum

Kaynak: Tablodaki veriler GRI organizasyonunun raporlarından faydalanılarak hazırlanmıştır (GRI, 2020).

2.1.3. Sürdürülebilirlik Muhasebesi Standartları Kurulu (SASB - Sustainability Accounting Standards Board)

2011 yılından beri varlığını sürdüren Sürdürülebilirlik Muhasebesi Standartları Kurulu (SASB - Sustainability Accounting Standards Board), kâr amacı gütmeyen,

bağımsız, sürdürülebilirlikle ilgili muhasebe standartları belirleyen bir kuruluştur. SASB'in amacı, ekonomik anlamda önemli, karar alma süreçlerinde de faydalı olabilecek sürdürülebilirlik açıklamalarının bilgi kullanıcılarına aktarılması bağlamında kuruluşlara destek olmak, sektörlere özel ölçütler oluşturmak ve bunları devam ettirmek olarak özetlenebilmektedir (SASB, 2022).

Sürdürülebilirlik raporlamasına ilişkin standart ve çerçeveler oluşturan organizasyonlardan birçoğunun önemlilik kavramını dikkate almadığı, tüm sektörler için genel yönergeler hazırladıkları gözlenebilmektedir. Buna karşılık SASB'in hazırlamış olduğu standartlar, önemlilik unsurları içermekte, finansal olarak önemli bilgileri açıklamakta ve her sektör için özel olarak hazırlanmış olan bilgilerle paydaşlara faydalı kılavuzlar oluşturmaktadır (Carvajal & Nadeem, 2022).

Kuruluşlar sürdürülebilirlikle ilgili açıklamalarını gönüllülük esasına göre gerçekleştirmektedirler. Söz konusu açıklamaların raporlanması konusunda da birtakım rehber organizasyonlara başvurumaktadırlar. CDP, CDSB, GRI, IIRC ve SASB gibi rehber kuruluşların hazırlamış oldukları standartlar sürdürülebilirlik açıklamalarının kapsamlı bir şekilde raporlanmasını sağlamak amacıyla kullanılmaktadır. Sürdürülebilirlik raporlamasına ilişkin standart ve göstergelerin uyumluluğunun sağlanması durumunda, raporların karşılaştırılabilir ve tutarlı olmasının da sağlanacağı düşünülmektedir. Ayrıca paydaşlar açısından sürdürülebilirlik açıklamaları, önem düzeylerine göre, belirlenen ölçütlerin anlaşılması bağlamında önem arz etmektedir (Eng & Fikru, 2022, s. 514).

Tablo 5'te SASB'in eğitim endüstrisi başlığı altında eğitim kurumları ile ilgili belirlemiş olduğu standartlar gösterilmektedir.

Tablo 5. SASB Eğitim Kuruluşları ile İlgili Ölçütler

BAŞLIK	ÖLÇÜT TÜRÜ	ÖLÇÜTLER	KODLAR
Bilgi Güvenliği	Muhasebe Ölçütü	Veri güvenliği risklerini belirleme ve ele alma yaklaşımının açıklaması	SV-ED-230a.1
		Öğrenci bilgilerinin toplanması, kullanılması ve saklanmasıyla ilgili politika ve uygulamaların açıklaması	SV-ED-230a.2
		(1) Veri güvenliği ihlallerinin sayısı, (2) kişisel olarak tanımlanabilir bilgileri içeren yüzde (PII), (3) etkilenen öğrenci sayısı	SV-ED-230a.3
Eğitim Kalitesi ve Kazançlı İstihdam	Muhasebe Ölçütü	Mezuniyet Oranı	SV-ED-260a.1
		Zamanında Tamamlama Oranı	SV-ED-260a.2
		İşe Yerleştirme Oranı	SV-ED-260a.3
		(1) Yıllık Kazanç/Borç (2) İsteğe Bağlı Kazanç/Borç Oranı	SV-ED-260a.4
		Program Grubu Varsayılan Oranı	SV-ED-260a.5
Pazarlama ve İşe Alım Uygulamaları	Muhasebe Ölçütü	Aday öğrencilere temel performans istatistiklerinin açıklanmasını sağlayacak politikaların tanımı	SV-ED-270a.1
		Reklam, pazarlama ve zorunlu açıklamalarla ilgili yasal işlemler sonucu oluşan toplam maliyet	SV-ED-270a.2
		(1) Öğretim ve öğrenci hizmetleri giderleri ve (2) pazarlama ve işe alım giderleri	SV-ED-270a.3
		Gelir: (1) Başlık IV fonu, (2) GI Bill fonu ve (3) özel öğrenci kredileri	SV-ED-270a.4
Eğitim Faaliyetleri	Aktivite Ölçütü	Kayıtlı Öğrenci Sayısı	SV-ED-000.A
		Kayıt İçin Alınan Başvuru Sayısı	SV-ED-000.B
		Öğrenci Başına Ortalama Kayıtlı Krediler, Çevrimiçi Yüzde	SV-ED-000.C
		Sayı Olarak: (1) Öğretim Elemanı ve (2) Diğer Personel	SV-ED-000.D

Kaynak: Bu tablodaki veriler SASB Organizasyonunun hazırlamış olduğu ölçütler arasından eğitim kategorisi başlıklarından alınmıştır (SASB, 2018).

Tablo 5’te SASB’in eğitim kurumları ile ilgili ölçütleri gösterilmiştir. Özetle bilgi güvenliği, eğitim kalitesi ve kazançlı istihdam, pazarlama ve işe alım uygulamaları ile eğitim faaliyetleri konularında ölçütler belirlenmiştir. Söz konusu ölçütlerin daha çok öğrencilerle ilgili açıklamalardan oluştuğu gözlenmektedir. Buna ek olarak ölçütlerde çoğunlukla ekonomik verilere ve sayısal olarak gösterilebilecek açıklamalara yer verildiği tespit edilmiştir. Son olarak veri güvenliği ve gizliliği ile ilgili konulara önem verildiği görülmektedir.

2.1.4. Green Metric Dünya Üniversiteler Sıralaması

Endonezya Üniversitesi (Universitas Indonesia) tarafından 2010 yılında dünya genelinde üniversiteleri sürdürülebilirlik faaliyetlerine teşvik etmek ve üniversiteler arasında karşılaştırma yapabilmesi amacıyla bir sıralama oluşturulmuştur. Kampüslerdeki sürdürülebilirlik uygulamalarını değerlendiren organizasyon, zaman içinde UI Green Metric Dünya Üniversiteler Sıralaması ismini almıştır. Özetle Green Metric, anket yöntemiyle dünyadaki üniversitelerin sürdürülebilirlik faaliyetlerinin bir profilini çıkarabilmek amacını benimseyen uluslararası bir kuruluştur. Çevre,

Ekonomi ve Eşitlik gibi üç önemli ilke üzerinden geliştirilmiş olan sıralama ölçütleri, üniversitelerin tümünü kapsayacak şekilde ve olabildiğince tarafsız olarak ele alınmıştır. Ölçütler sayesinde bilgi toplama ve aktarma işlemlerinin kolaylaşması, hazırlayan ekibin zaman kaybını oldukça azaltmaktadır. Green Metric tarafından 2010 yılında 35 ülke ve 95 üniversite, 2017 yılında ise 76 ülke ve 619 üniversite değerlendirmeye alınmıştır (Green Metric, 2018, s. 3). 2021 yılına gelindiğinde ise söz konusu sıralamaya 84 ülkeden 912 üniversite katılım göstermiştir (Green Metric, 2021).

Green Metric derecelendirme çalışmalarında 2010 yılında 5 kategori ve 23 gösterge kullanılmıştır. 2011 yılında gösterge sayısı 34'e çıkmıştır. Sonraki süreçte 2012 yılında bazı göstergeler kaldırılarak yeşil kampüs üzerine 33 gösterge ortaya konulmuş olup, bu göstergeler 6 kategoride değerlendirilmiştir. 2015 yılına gelindiğinde karbon ayak izine odaklanılmış ve enerji, iklim değişikliği, su ve ulaşım ile ilgili sorular eklenmiştir. Sürdürülebilirlik konusunda ilginin artmasına bağlı olarak 2017 yılında yeni metotlar ortaya konulmaya başlanmıştır. 2018 yılında Üniversiteler, Etkiler ve Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri çalışmanın teması haline gelmiştir. Bununla birlikte birtakım ayrıntılı cevaplar beklenen yeni sorular ortaya atılmıştır. Sürdürülebilirlikle ilgili olarak web sitesinin veya üniversitenin yayınlamış olduğu bir sürdürülebilirlik raporunun gerekliliği göstergeler arasında yerini almıştır (Green Metric, 2022).

Green Metric değerlendirme ölçütleri ve ağırlık oranları altı başlık altında gösterilmektedir. Bunlardan ilki olan düzenleme ve altyapı konusunun oranı %15 olarak belirtilmiştir. Bu başlık altında açık, ormanlık, ekili ve su emilimi için kullanılan alanlar ile bunlara ilişkin oranlar ve bütçe, işletme-bakım faaliyetleri, tesisler, güvenlik, sağlık altyapısı, bitki ve hayvanların korunması konularına yönelik bilgilere yer verilmektedir. İkinci başlık olan enerji ve iklim değişikliği başlığının ağırlık oranı %21 olarak belirtilmiştir. Bu başlık altında enerji verimliliği, akıllı ve yeşil bina uygulamaları, yenilenebilir enerji ve toplamdaki oranı, elektrik tüketimi, sera gazı salınımları, karbon ayak izi, Covid-19 ve iklim değişikliği konularına yer verilmektedir. Üçüncü başlıkta atıklar konusuna değinilmiş olup, konunun ağırlığı %18 olarak yer almaktadır. Bu başlık altında atıklar için geri dönüşüm, kâğıt ve plastik

tüketimini azaltma, atık - inorganik atık ve zehirli atıkların arıtma yönetimi ile kanalizasyonların ortadan kaldırılması gibi konularına değinilmiştir. 4. başlık olan su konusunun ağırlığı %10'dur. Bu kısımda su ile ilgili koruma, geri dönüşüm programları, verimli makine-cihaz, arıtılmış su kullanımı ile Covid-19 pandemi sırasında ek el yıkama ve sanitasyon tesisleriyle ilgili bilgilere yer verilmektedir. Ulaşım konusu beşinci başlıkta ele alınmış olup ağırlığı %18 olarak gösterilmiştir. Bu başlıkta toplam araç sayısı, servis hizmetleri, sıfır emisyonlu araçlar, park alanları, özel araç sayısının düşürülmesiyle ilgili bilgilere değinilmiştir. Son bölüm olan altıncı bölümde ise eğitim ve araştırma faaliyetlerine yer verilmiş ve ağırlık olarak oranı %18 olarak belirlenmiştir. Bu bölümde sürdürülebilirlikle ilgili dersler, araştırma bütçesi, bilimsel yayın, etkinlik ve organizasyon sayıları, sürdürülebilirlik raporu ve web siteleri, kültürel etkinliklerin sayısı, Covid-19 salgını ile mücadele, toplum hizmetleri, sürdürülebilirlikle ilgili başlangıç (start-up) sayıları ve yaya yolları hakkında bilgilere yer verilmektedir (Green Metric, 2022).

2.1.5. Uluslararası Sürdürülebilirlik Standartları Kurulu (ISSB - International Sustainability Standards Board)

3 Kasım 2021 tarihinde IFRS Vakfı Mütevelli Heyeti tarafından kaliteli, şeffaf, güvenilir ve karşılaştırılabilir sürdürülebilirlik raporlarının oluşturulabilmesine yardımcı olabilmek için Uluslararası Sürdürülebilirlik Standartları Kurulu (ISSB - International Sustainability Standards Board) oluşturulmuştur. Bu kurulun amacı işletmelerin paydaşlarına sürdürülebilirlikle ilgili çalışmalarını kapsamlı bir şekilde aktarabilecekleri bir standartlar bütün sunmak şeklinde belirtilmiştir (IFRS, 2022a).

Bilgi paylaşımının öneminin hızla arttığı günümüzde finansal olmayan raporlamadaki farklılık ve çeşitlilikler, bilginin kalitesi, ihtiyacı karşılamaması ve kıyaslanabilirliği gibi konularda eleştirilere sebep olmaktadır. Bu kapsamda bazı ulusal - uluslararası kuruluşlar belirli çerçeveler ve standartlar oluşturmaktadır. Gelenen aşamada küresel sürdürülebilirlik raporlaması ile ilgili en önemli çalışmaları yapmakta olan IFRS Vakfı tarafından, 2021 yılında Uluslararası Sürdürülebilirlik Standartları Kurulu'nun (ISSB) kurulmasına yönelik hazırlık süreci bilinmektedir. ISSB'nin odağında yatırımcılar bulunmaktadır ve buna bağlı olarak sürdürülebilirlikle ilgili boyutların finansal etkileri büyük önem arz etmektedir. 21 Nisan 2021'de

Avrupa’da yayınlanan Kurumsal Sürdürülebilirlik Raporlama Yönergesi de 2013/34/EU sayılı Muhasebe Yönergesinin yerine geçmiştir. Bu yönerge ile raporlama zorunluluğu olan işletmelerin sayısı kayda değer ölçüde artırılmış ve yönetim raporlarına ek olarak (veya ayrı bir rapor şeklinde) finansal olmayan bir rapor yayınlamak bilgi paylaşma zorunluluğu getirilmiştir. Dünyada yaşanan bu önemli gelişmelerle birlikte Türkiye’de de 2020 senesinde Sermaye Piyasası Kurulu’nun II-17.1 sayılı Kurumsal Yönetim Tebliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ kapsamında Sürdürülebilirlik İlkeleri Uyum Çerçevesi Yayınlanmıştır. Bu çerçeve ile birlikte 2021 yılı itibariyle işletmelere çevresel, sosyal ve yönetsel bilgilerini belirlenen ilkeler çerçevesinde açıklama zorunluluğu getirilmesi büyük bir gelişme olmuştur (Sultanoğlu, 2021, s. 4).

ISSB, Mart 2022 tarihinde iki standartla ilgili bir çalışma başlatmıştır. Bu standartlardan biri “IFRS S1 *General Requirements for Disclosure of Sustainability-related Financial Information*” ismiyle sürdürülebilirlikle ilgili finansal bilgilerin açıklanmasına ilişkin genel şartları, diğer standart ise “IFRS S2 *Climate-related Disclosures Requirements*” ismiyle iklimle ilgili açıklama şartlarını içermektedir. Bu taslak metin bir etkileşim aracı olarak kullanılarak gelen yorumların incelenmesi için oluşturulmuştur. 29 Temmuz 2022 tarihine kadar toplanan yorum ve öneriler kapsamında oluşturulacak uluslararası sürdürülebilirlik standartlarının ilerleyen süreçte açıklanacağı belirtilmiştir (IFRS, 2022b)

“IFRS S1 Sürdürülebilirlikle İlgili Finansal Bilgilerin Açıklanmasına İlişkin Genel Şartlar” başlığıyla yayınlanan rapor, Amaç, Kapsam, Temel İçerik, Genel Özellikler ve Ekler şeklinde beş bölüme ayrılmıştır. Temel İçerik bölümünde de Yönetişim, Strateji, Risk Yönetimi, Ölçütler ve Hedefler alt başlıklarına yer verildiği gözlenmiştir. Genel Özellikler başlığı altında ise Raporlayan Kuruluş, Bağlantılı Bilgiler, Gerçeğe Uygun Sunum, Önemlilik, Karşılaştırmalı Bilgiler, Raporlama Sıklığı, Bilginin Yeri, Tahmin Kaynakları ve Sonuç Belirsizliği, Hatalar, Uygunluk Beyanı konularına yer verilmiştir. Ekler kısmında ise A-Tanımlanmış Terimler, B-Yürürlük Tarihi, C- Sürdürülebilirlikle İlgili Faydalı Finansal Bilgilerin Niteliksel Özellikleri olarak üç alt başlık açılmıştır. Yorum ve önerilerini gönderecek olan ilgili

kişi ve kuruluşlara kılavuz niteliğinde hazırlanmış ve taslak olarak sunulmuştur (IFRS, 2022c).

“IFRS S2 İklimle İlgili Finansal Bilgilerin Açıklanmasına İlişkin Genel Şartlar” başlığıyla yayınlanan rapor, Amaç, Kapsam, Yönetim, Strateji, Risk Yönetimi, Göstergeler ve Hedefler ve Ekler şeklinde yedi bölüme ayrılmıştır. Temel İçerik bölümünde de Yönetişim, Strateji, Risk Yönetimi, Ölçütler ve Hedefler alt başlıklarına yer verildiği gözlenmiştir. Ekler kısmında ise A-Tanımlanmış Terimler, B- Sektöre Dayalı Açıklamalar C- Yürürlük Tarihi üç alt başlık açılmıştır. Yorum ve önerilerini gönderecek olan ilgili kişi ve kuruluşlara kılavuz niteliğinde hazırlanmış olup taslak olarak sunulmuştur (IFRS, 2022d).

Günümüze kadar farklı gösterge ve çerçevelerle hazırlanan, uzun olmalarından dolayı anlaşılması oldukça güç sürdürülebilirlik raporlarında, ayrıntılı bilgiler yerine sürdürülebilirlikle ilgili finansal tabloları destekleyen bilgilerin sunulması gerektiğinin anlaşılması gerekmektedir. Bu doğrultuda raporlamaların bu beklentileri karşılayacak şekilde yapılması önerilmektedir (Sultanoğlu vd., 2022, s. 24,25).

2.2. Diğer Uluslararası Kurum ve Örgütler

Önceki bölümlerde bahsedilen uluslararası kuruluşlara ek olarak yaptıkları çalışmalarla ve uygulamalarla küresel çapta ön plana çıkan bazı kuruluşlar hakkında da bilgilere çalışma kapsamında yer verilmiştir.

Karbon Saydamlık Projesi (CDP - Carbon Disclosure Project)

Karbon Saydamlık Projesi (CDP – Carbon Disclosure Project), kuruluşların, karar vericilerin, kentlerin vb., çevresel etkileriyle ilgili açıklanması gereken bilgilerin sistemini yürüten, kar amacı gütmeyen uluslararası bir organizasyondur. CDP, kuruluşların her türlü faaliyetine ilişkin hazırlanmış olduğu kapsamlı veri setiyle çevresel raporlama konusunda önemli standartlar geliştirmektedir. Gelişen bir ekonomi ile dünyanın ve insanların gelecekte de var olabilmesi amacı doğrultusunda çalışmalar yürütmektedir. Kurum ve kuruluşların, karar vericilerin, kentlerin ve hükümetlerin çevresel etkilerini ölçüp önlemler geliştirerek sürdürülebilir bir ekonomik sistem meydana getirmeye hedeflemektedir. CDP, 50 ülkede bulunan yerel

ofisleri ve ortaklıkları bulunmaktadır. Ayrıca 90'dan fazla ülkede CDP Standartları'na göre açıklamalar yapan kuruluş ve kentler mevcuttur (CDP, 2022).

CDP, iklim değişikliği konusunun işletmelerin ticari faaliyetlerine de etki etmesine bağlı olarak paydaşlar ve işletmeler arasında sağlam ilişkiler kurulmasını amaçlamaktadır. Bütün dünyayı kapsayan çevre ve iklim değişikliği sorunlarına karşı ilgiyi ve duyarlılığı arttırmak için iklim değişikliği, yeşil alanlar, su ve tedarik zinciri gibi konularda çalışmalar yapmaktadır. Bu çalışmaların sonucu olan raporlar ise her yıl program Raporları başlığıyla sunulmaktadır. CDP'nin amacı bu programlar yoluyla kuruluşların emisyon oranlarını ve iklim değişikliği ile ilgili risklerini azaltmak olarak karşımıza çıkmaktadır (Sultanoğlu & Özerhan, 2020, s. 179).

İklim Saydamlık Standartları Kurulu (CDSB - Climate Disclosure Standards Board)

İklim Saydamlık Standartları Kurulu (CDSB - Climate Disclosure Standards Board) iş ve çevreyle ilgili sivil toplum kuruluşlarından meydana gelen uluslararası bir konsorsiyumdur. Küresel raporlama modelini geliştirmek ve daha uyumlu hale getirmek amacıyla faaliyet göstermektedir. Çevresel bilgilerin de en az finansal bilgiler kadar hassas şekilde raporlanmasını sağlamak için bir çerçeve sunmaktadırlar. Böylelikle sermaye dağılımının verimliliğini arttırmakla birlikte kurumsal raporlar aracılığıyla paydaşların karar verme süreçleri için faydalı çevresel bilgiler sağlamayı amaçlayan bir organizasyon olarak karşımıza çıkmaktadır. CDSB, doğal sermaye ile finansal sermaye bilgilerini, kurumların performanslarının anlaşılabilmesi için aynı oranda gerekli olduğunu savunmaktadır. Genel olarak bütün toplumu kapsayacak daha sürdürülebilir çevresel, sosyal ve ekonomik modellere katkı sağlamayı hedeflemektedir (CDSB, 2022).

İklimle İlgili Finansal Beyan Görev Gücü (TCFD - Task Force on Climate-Related Financial Disclosures)

Ocak 2022 itibariyle 92 ülkede 3000'den fazla destekçisi bulunan İklimle İlgili Finansal Beyan Görev Gücü (TCFD - Task Force on Climate-Related Financial Disclosures) 2017 yılında işletmelerin daha faydalı bilgiler aktarmasına yardımcı olabilmek için iklimle ilgili finansal beyan tavsiyeleri yayınlamıştır. Söz konusu

tavsiyeler şirketlerin faaliyetlerini yönetim, strateji, risk yönetimi ve ölçüm ve hedefler olarak 4 kategoride incelemektedir. TCFD'nin amacı iklim değişikliği konusundaki risk ve fırsatların işletmeler tarafından yaygın bir şekilde benimsenmesi ve stratejik süreçlerin vazgeçilmez bir parçası haline gelmesidir. Bu süreç sonunda işletmelerin ve paydaşların çevreci bir ekonomik yapıya geçmek konusunda daha bilinçli olacağı ve buna bağlı olarak bilginin değerinin artacağı, sonrasında ise risk ve fırsatların daha doğru fiyatlanarak sermaye verimliliğini artıracığı öngörülmektedir (TCFD, 2022).

Uluslararası Standartlar Organizasyonu (ISO - International Organization for Standardization)

Resmi olarak 1947 yılında kurulan ve merkezi Cenevre'de bulunan Uluslararası Standartlar Organizasyonu (ISO - International Organization for Standardization), 167 adet ulusal standart kuruluşuna üye olan, bağımsız olarak faaliyet gösteren uluslararası bir organizasyondur. Bilgi paylaşımını ve yenilikçiliği öncelikle küresel sorunlara çözüm önerileri sunan gönüllülerden oluşan uzman bir ekiple uluslararası standartlar geliştirmektedir. 1987 yılında ISO ilk kalite yönetim standardı olan ISO 9000 Standartları'nı yayınladı. Bu standartlar en çok bilinen ISO Standartları'nın başında gelmektedir. Ardından 1996 yılında bir çevresel yönetim standardı olan ISO 14001 ortaya çıkmıştır. Bu standartla tüm kuruluşlara çevresel durumlarını belirleme ve kontrol etme imkânı tanıyacak araçlar sunmayı amaçlamaktadır. 2005 yılında ise en popüler standartlarından biri olan ISO 27001 Standardı piyasaya sunulmuştur. Bilgi güvenliği ile ilgili bir yönetim standardı olan ISO 27001, kurum ve kuruluşların bilgi teknolojilerine olan bağımlılıkları arttıkça doğabilecek riskleri azaltmayı amaçlamaktadır. ISO tarafından şimdiye kadar toplam 24466 uluslararası standart üretilmiş olup, 808 teknik ve alt komitesiyle yeni standartlar geliştirmeye devam etmektedir (ISO, 2022).

Avrupa Finansal Raporlama Danışma Grubu (EFRAG - European Financial Reporting Advisory Group)

Avrupa Finansal Raporlama Danışma Grubu (EFRAG - European Financial Reporting Advisory Group), 2001 yılında özel bir dernek olarak Avrupa

Komisyonu'nun önerisiyle Avrupa'daki kamu yararını gözetmek adına kurulmuştur. 21 Nisan 2021 tarihinde EFRAG'a yeni bir görev atanmasıyla birlikte 2022 yılında EFRAG'ın amaçları genişletilmiştir. Bu genişletme kapsamında Avrupa Birliği Sürdürülebilirlik Raporlaması Standartları ya da Standartlarda Yapılan Değişiklikler başlıkları altında tamamen hazırlanmış bir taslak çalışması ile Avrupa Komisyonu'na Teknik Tavsiye sağlamıştır. EFRAG'ın faaliyetleri Finansal Raporlama ve Sürdürülebilirlik Raporlaması olarak 2 grupta düzenlenmiştir. Finansal raporlama konusunda Avrupa perspektifinden UFRS Standartları'nı gelişimi ve verimliliğine ilişkin, Sürdürülebilirlik raporlaması konusunda ise AB Sürdürülebilirlik Raporlaması Standartları taslağının geliştirilmesi yönünde tavsiyelerde bulunarak faaliyet göstermektedir (EFRAG, 2022).

Times Higher Education (THE) Dünya Üniversiteler Sıralaması 93 ülke ve bölgeyi kapsayan 1500'den fazla yükseköğretim kuruluşunun, eğitim - öğretim, araştırma, bilgi akışı ve uluslararası vizyon konularında performansını ölçen uluslararası bir organizasyon olarak hizmet vermektedir (THE, 2021).

2. BÖLÜM

ÜNİVERSİTELERDE SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK FAALİYETLERİ

Bu bölümde üniversitelerin sürdürülebilirlikle ilgili faaliyetleri ile bu alandaki raporlama durumları ele alınmaktadır.

1. ÜNİVERSİTELERDE SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK FAALİYETLERİ VE RAPORLAMA ÖRNEKLERİ

Üniversitelerde sürdürülebilirlikle ilgili faaliyetlerinin ne şekilde yürütülmesi gerektiği, odaklanılan konulardaki öncelik durumu, eğitim ve araştırma faaliyetlerinin hedef ve amaçları ile bölgesine ve topluma sağladığı faydayı nasıl arttıracığı üniversiteler açısından büyük önem arz etmektedir. Dolayısıyla üniversitelerin, kurumsal yönetim tarzlarını ve dinamiklerini tekrar düzenlemelere tabi tutmaya ihtiyaç duymaktadırlar. Sürdürülebilirlik ile ilgili oluşan stratejik iletişim, yapılan çalışmaların daha geniş kitlelere ulaşabilmesi açısından kritik bir öneme sahiptir. Bunlara bağlı olarak üniversitelere rehberlik etmek ve sürdürülebilirlik ile ilgili faaliyetleri teşvik etmek için, üniversite sıralama endeksleri sürdürülebilirlik içeren konuları da değerlendirmeye başlamıştır. Bu doğrultuda üniversitelerin mali durumları, çevresel çalışmaları ve düzenlemeleri, insan haklarıyla ilgili gelişmeler, eşitlik ilkesine uyum, kurumsal sorumluluk ve çalışan hakları ile ilgili uygulamaların, sosyal gelişimi içeren yönetim ve yürütülen stratejilerin netleştirilmesi önemli hale gelmiştir (Bayhantopçu & Özuyar, 2021, s. 397).

Bilgi ve teknoloji üretmekle birlikte eğitim ve araştırma faaliyetleri yürüten üniversiteler, buldukları topluma bir yandan büyük fayda sağlamaktayken diğer yandan da çevresel kirliliğe sebep olabilmektedir. Hem topluma fayda sağlama hem de az da olsa çevresel kirliliği arttırma durumlarının üniversitelere bir sorumluluk yüklemesi beklenmektedir. Bunlara bağlı olarak üniversitelerden sürdürülebilirlik kapsamında farkındalık yaratarak ve yenilikçi uygulamalar gerçekleştirerek toplumda öncülük görevi üstlenmeleri beklenebilmektedir. Dolayısıyla sürdürülebilir kampüsler ve üniversiteler meydana getirebilmek için amaçlar belirlenmesi ve bu amaçlara

hizmet edecek strateji ve hedefler güdülmeli gerekmektedir. Öğrenci sayılarının fazla olması, gerekli malzeme ve teçhizatın yeterli olmaması, atık oranlarının fazlalığı, ulaşım ile ilgili problemler, çevresel düzenlemeler gibi etkenlerin sebep olduğu bazı olumsuz durumların, sürdürülebilirliği kötü yönde etkilediği bilinmektedir. Bu doğrultuda sürdürülebilirlik endeksleri, üniversite sıralamaları gibi hizmetler veren ulusal ve uluslararası kuruluşların çalışmaları, üniversiteleri bir fayda yarışına sokmak suretiyle önemli bir amaca hizmet etmektedirler (Özdoğan & Civelekoğlu, 2019, s. 1).

Üniversitelerin akademik çalışmaları, sosyal yönleri, mezun olan öğrencileri, ekonomik kaynakları, kaynak planlaması, amaç ve hedefleri, iç kontrol mekanizması, tesis-cihazları ve kampüsün kendisi, üniversitelerde sürdürülebilirlik faaliyetlerini destekleyici unsurlardır. Ancak ulusal ve uluslararası görünürlük düzeyi, kurumsal yönetim, araştırma – geliştirme ve yenilikçilik faktörlerinin sürdürülebilirlikle doğrudan bir ilişkisi görünmemektedir. Kuruluşun sürdürülebilirlik çabalarıyla çevresel kampüs çalışmalarının bağlantısı, sürdürülebilirlik ilkelerine bağlılığı artırmak için akademik ve idari bir yönetici ihtiyacını doğurmaktadır. Buna ek olarak çevresel kampüs çalışmalarında ve fiziki tesislerde yapılacak kalite iyileştirilmesi faaliyetlerinin gelecek dönemlerde sosyal ve ekonomik faydaları beraberinde getirebileceği şeklinde değerlendirilmektedir (Diaz vd., 2020, s. 1539).

Üniversitelerin sürdürülebilirlik raporlarında ağırlıklı olarak ekonomik ve çevresel konulara daha fazla odaklandıkları gözlenmektedir. Bunun sebeplerinden bazıları sürdürülebilirlik kelimesinin çevreyle ilgili unsurları akla getirmesi, çevresel faktörlerin diğer boyutlara nispeten daha kolay ölçümlenebilmesi veya gelişmiş ülkelerde çevresel ve iklimsel faaliyetlerle daha çok ilgilenmeleri olarak sıralanabilmektedir. Üniversitelerin sürdürülebilirlik raporlarında değinebilecekleri eğitim öğretim boyutuna ilişkin hususların GRI gösterge ve ilkelerinde resmi olarak yer almaması, raporların bu konuda yetersiz kalmasına neden olmaktadır (Amaral vd., 2015, s. 166).

Dünya üzerinde çok sayıda kurum ve kuruluş, üniversitelerin sürdürülebilirliği konusunda birtakım çalışmalar yürütmektedir. Bu kuruluşlardan biri olan Yükseköğretimde Sürdürülebilirliği Geliştirme Kuruluşu (AASHE - The Association for the Advancement of Sustainability in Higher Education), yükseköğretimde

sürdürülebilirlik çabalarının artırılması ve geliştirilmesini amaçlayarak yükseköğretim kuruluşlarına, çalışanlarına ve öğrencilerine hizmetler sunmaktadır. AASHE, 2005 yılında kurulmuş olup, 48 Amerika Birleşik Devletleri (ABD) eyaletinde, 1 ABD Bölgesinde, 9 Kanada eyaletinde ve 20 ülkede 900'den daha fazla üyeye sahip olan geniş ölçekli bir kuruluştur (AASHE, 2021). Üniversitelerin sürdürülebilirliği konusunda önde gelen organizasyonlardan bir diğeri de Uluslararası Sürdürülebilir Kampüs Ağı'dır (ISCN - International Sustainable Campus Network) kuruluşudur. ISCN bir forum gibi hizmet sunmakta olup, sürdürülebilirlikle ilgili araştırmaları ve bunların eğitim - öğretime aktarılmasını hedefleyen düşüncelerin ve faaliyetlerin bilgi akışının gerçekleştirildiği bir ortam sunmaktadır (ISCN, 2021).

Üniversiteler birçok konuda olduğu gibi Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerine ulaşma noktasında da yol gösterici bir konumda bulunmaktadır. Üniversiteler tarafından sürdürülebilirlik kavramının benimsenmesi ile entegre düşünebilme yeteneğinin geliştirilmesinin bütün toplum üzerinde bir etki yaratması beklenir. Dolayısıyla toplumun gelişimi ve dönüşümü konusunda üniversitelerin önemli bir rolü bulunmaktadır. Bu bağlamda kurum ve kuruluşlara yol gösterme ve iyi örnek olma noktasında yükseköğretim kurumlarını destekleyici düzenlemeler yapılması sürdürülebilir kalkınma açısından çok önemli bir adım olarak görülmektedir. Dünyadaki üniversitelerden 169, ülkemizden ise 9 adet üniversitenin Birleşmiş Milletler 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri ve İklim Değişikliği Konferansı'nda (COP) BM Küresel İlkeler Sözleşmesini imzaladığı bilinmektedir. İmzalanan bu kararlar üniversiteler de gerekli sorumluluğu alarak Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerine ulaşabilmek adına sürdürülebilirlik faaliyetlerine öncelik vermeye başlamışlardır (Aras, 2020).

Türkiye'deki üniversitelerde sürdürülebilirlik raporlamasının henüz başlangıç aşamasında olduğu bilinmektedir. Bunun nedenleri arasında motivasyon eksikliği, paydaşların talep etmemesi, sürdürülebilirlik uzmanlarına yeterli bütçe ayrılmaması gibi durumlar sayılabilmektedir. Bu doğrultuda paydaşların sürdürülebilirlik faaliyetleri ile ilgili üniversitelere talepte bulunması, devletin bazı teşvikler yoluyla üniversitelere konu ile ilgili bütçe ayırması, üniversitelerdeki bütün birimlerde sürdürülebilirlik hedeflerinin benimsenmesi, öğrencilere, öğretim elemanlarına ve

kurum yöneticilerine yönelik bağlayıcı bir yükseköğretim yasasının düzenlenmesi yoluyla üniversitelerde sürdürülebilirlik raporlamasının yaygınlaştırılması önem arz etmektedir (Son Turan & Lambrechts, 2019).

Gelecekte sürdürülebilirlik raporlarının sıklıkla yayınlanmasını teşvik etmek için çalışmalar yapılmasına ihtiyaç duyulmaktadır. Üniversite yöneticilerinin sürdürülebilirlik faaliyetlerini ölçme ve raporlama konularında daha hassas ve verimli bir konuma getirebilecek yöntemlerin araştırılması gerekmektedir. Üniversitelerde hiyerarşik olarak en tepeden en aşağıya tanımlanacak politikalarla sürdürülebilirlik ofislerinin ve öğrencilerin çalışmaları hız kazanacaktır. Söz konusu politikaların olmadığı durumlarda sürdürülebilirlik raporlarının kısıtlı ve yetersiz bilgi paylaşması kaçınılmaz olacaktır. Üniversitelerin yöneticileriyle yapılacak ayrıntılı ve düzenli toplantılar beklenmedik teorilerin ortaya çıkmasını sağlayabilmektedir. Bu değerlendirmeler ışığında yükseköğretimde sürdürülebilirlik raporlamasının durumu ile ilgili daha fazla sayıda araştırmaya ihtiyaç duyulmaktadır. Farklı coğrafi, ekonomik ve politik bağlamlar arasındaki karşılaştırmalı analiz, raporlamanın bazı itici güçlerini de ortaya çıkarabilir. Uluslararası standart ve çerçevelerdeki göstergelerle birlikte veri üzerine yoğunlaşan metotların araştırılması önem arz etmektedir (Fonseca vd., 2011, s. 35).

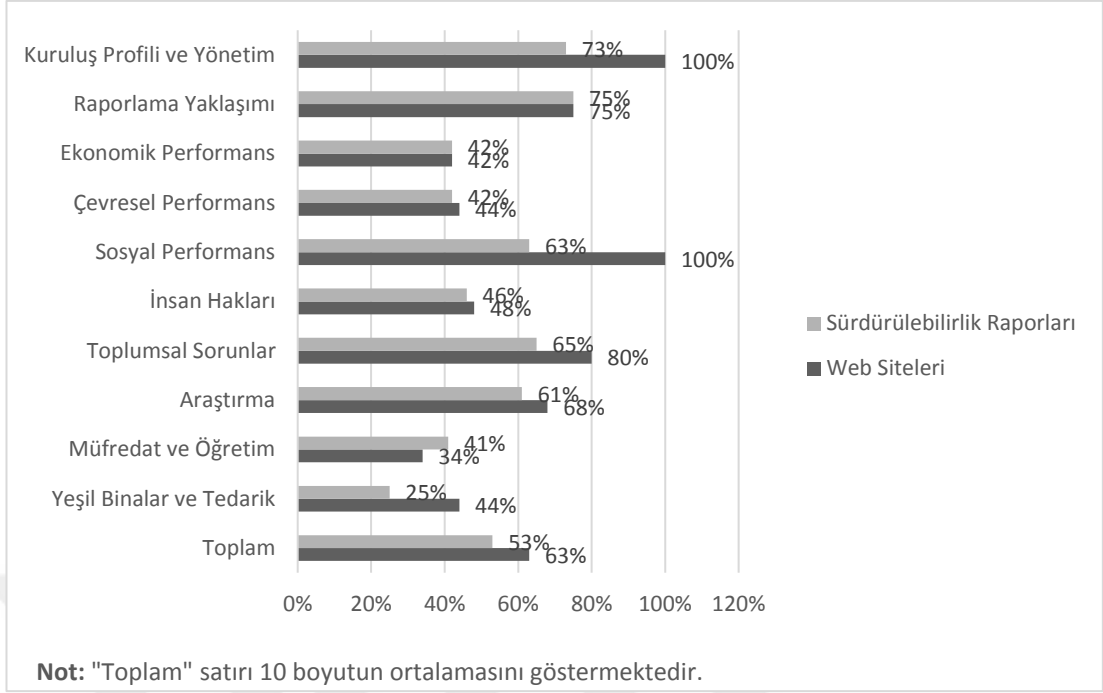
Gana'daki üniversitelerin sürdürülebilirlik faaliyetleri ile ilgili raporlama yapıp yapmadıkları konusunu araştıran bir çalışmada, araştırmanın yanı sıra raporlarda yer verilen sürdürülebilirlik boyutları da değerlendirilmiştir. Gana'daki en büyük altı üniversite araştırma kapsamına alınmış ve Küresel Raporlama Girişimi (GRI) göstergeleri ile kampüs sürdürülebilirlik değerlendirme araçlarına dayanan bir çerçeve kullanılmıştır. Söz konusu üniversitelerin hiçbirinin sürdürülebilirlik raporlarının bulunmadığı, sadece internet siteleri ve bazı yıllık raporlar vasıtasıyla sürdürülebilirlik performanslarını ve faaliyetlerini açıkladıkları gözlenmiştir. Bunlara ek olarak araştırılan üniversiteler arasında sürdürülebilirlik konularının da değişken bir kapsamlarda ele alındığı tespit edilmiştir. Ayrıca Gana'daki üniversitelerde sürdürülebilirlik raporlaması çalışmalarının henüz olgunlaşmadığından da bahsedilmektedir. Bu tespitler ışığında ekonomi eğitimi verilen üniversitelerde

yapılacak düzenlemeler yoluyla sürdürülebilirlik raporlamasının zorunlu olarak yayınlanmasının teşvik edilebileceği sonucuna varılmıştır (Hinson vd., 2015).

Fonseca ve diğerlerinin (2011) *The State of Sustainability Reporting at Canadian Universities* isimli çalışmalarında, Kanada'daki en büyük 25 üniversitenin sürdürülebilirlik raporlarının içerikleri araştırılmıştır. Çalışmada Kanada Üniversitelerinde sürdürülebilirlik raporlamasının çok az sayıda üniversite tarafından gerçekleştirildiği belirtilmiştir. Analize dahil edilen üniversitelerin yüzde 30'undan daha az bir kısmının sürdürülebilirlik performansını diğer işletmelere göre daha farklı gerekçelerle açıkladığı tespit edilmiş ve üniversite kampüslerindeki sürdürülebilirlik faaliyetlerinin eko-verim ve yeşil mimari konularına odaklandığı görülmüştür. Tek bir üniversite dışında hiçbir üniversitenin dışardan güvence talep etmediği gözlenmiştir. Sürdürülebilirliğin araştırma ve eğitime dâhil edilmesiyle ilgili açıklamaların sınırlı olduğu ve raporların yanıltıcı olabileceği konusuna da dikkat çekilmiştir.

Yükseköğretimde sürdürülebilirlik araçlarının incelenmesi neticesinde üniversite paydaşlarının sürdürülebilirlik algılarının farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Buna bağlı olarak sürdürülebilirlik araçlarının anlaşılıp uygulanmasında bir belirsizlik olduğu fikrine varılmıştır. Bu düşünceden hareketle üniversitelerde sürdürülebilirlikle ilgili faaliyetlerde kuruma özel tanımlar belirlenmesi ve faaliyetlerin özgün felsefesinin oluşturulması, kuruma bağlı birim ve bireylerin de bu felsefeyi içselleştirmesi yönünde hareket edilmesi faydalı olacağı ileri sürülmektedir. (Altun & Zencirkıran, 2021, s. 178).

Üniversitelerin sürdürülebilirlik raporları ve web sitelerinde paylaştıkları bilgilerin birbirleriyle oranları Şekil 1'de gösterilmiştir (Son Turan & Lambrechts, 2019).

Şekil 1. Sürdürülebilirlik Raporları ve Web Sitelerindeki Bilgilerin Karşılaştırılması Çizelgesi (Kaynak: Bu grafik Son Turan ve Lambrechts'in "Sustainability Disclosure in Higher Education A comparative Analysis of Reports and Websites of Public and Private Universities in Turkey" çalışmasından faydalanılarak oluşturulmuştur (Son Turan & Lambrechts, 2019))

Şekil 1'deki genel toplama bakıldığında üniversiteler web sitelerinde sürdürülebilirlik raporlarına göre daha fazla bilgi aktarımında bulunduğu söylenebilir. Raporlama yaklaşımı ve ekonomik performans verilerinin eşit olduğu gözlenen çizelgede, insan hakları ve çevresel performansla ilgili bilgiler arasında da yalnızca %2'lik bir fark bulunmakla birlikte bilgi aktarımında en büyük farkın sosyal performansta olduğu söz konusu çizelgeden anlaşılmaktadır. Bunlara ek olarak müfredat ve eğitim, yeşil binalar ve tedarik, araştırma ve toplumsal sorunlar göstergelerinde de web sitelerinde paylaşılan bilgilerin sürdürülebilirlik raporlarına göre daha fazla vurgulandığı gözlenmektedir. Grafik incelendiğinde genel olarak üniversitelerin ekonomik ve çevresel konulardan daha fazla sürdürülebilirliğin sosyal boyutuyla ilgili bilgi paylaşımında bulunduğu anlaşılmaktadır. Araştırma, müfredat ve öğretim göstergelerinin ise en az raporlanan boyutlar arasında görülmektedir (Son Turan & Lambrechts, 2019).

Sürdürülebilirlik göstergelerinin geliştirilmeye ve değişime uygun yapıda olması gerekmektedir. Sürdürülebilirlik tartışmalarının her geçen gün daha da artması

sonucunda hızla yeni kavramlar ve bakış açıları ortaya çıkmaktadır. Buna bağlı olarak sürdürülebilirlikle ilgili oluşturulacak göstergelerin de bu değişime hızla uyum sağlayabilen bir yapıda olması beklenmektedir. Bu doğrultuda oluşturulacak endekslerin de erişiminin kolay olması, göstergelerin kesin, ölçülebilir olması ve kanıtlara dayalı olacak şekilde tasarımının gerçekleşmesi önem taşımaktadır (Altun & Zencirkıran, 2021, s. 179).

Üniversitelerin müfredatlarını ve araştırmalarını Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerine uyumlu hale getirmesi gerekmektedir. Bu bağlamda yükseköğretim kurumları yeni içerikler, öğrenme yöntemleri ve dönüştürücü yaklaşımlar geliştirebilirler. Üniversitelerin kamu ve özel sektörün daha sürdürülebilir olmasına yardımcı olmak için SKH'ler etrafında daha fazla uygulama geliştirmesi önem arz etmektedir. Özellikle doktora programlarının bu konuda oldukça uygun olduğu düşünülmektedir. Ayrıca öğrenci topluluklarıyla vasıtasıyla daha aktif bir sürecin SKH'leri desteklemeye yardımcı olacağı düşünülmektedir. Son olarak, üniversite personeli tarafından SKH'lerin kendilerine sadece eğitim ve araştırma konusunda değil, özellikle sosyal yardım faaliyetleri konusunda da çok fazla yarar sağlayabileceği göz önünde bulundurulmalıdır. Bu bağlamda SKH'lerin üniversitelerin sürdürülebilirlik faaliyetlerinin arkasında değil önünde olması gerekmektedir (Leal Filho ve diğerleri, 2019a).

2. TÜRKİYE'DEKİ ÜNİVERSİTELERİN SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK FAALİYETLERİNİN VE RAPORLARININ DEĞERLENDİRMESİ

Bütün kurum ve kuruluşlarda olduğu gibi üniversitelerin de sürdürülebilirlik konusunda sorumlulukları bulunmaktadır. Birçok sektörde, düzeyde ve pozisyonda olmak üzere yetiştirdiği öğrencilerinin toplumun her alanına etki eden bir potansiyeli bulunmasından dolayı üniversiteler sürdürülebilirlik noktasında çok kritik bir noktada yer almaktadır. Üniversitelerin eğitim ve araştırma faaliyetleriyle sürdürülebilirlik çalışmalarının birlikte yürütülmesi, sürdürülebilirlik yaklaşımının toplumun her kesimine yayılmasını sağlayacak bir fırsat olarak görülmektedir. Bu bağlamda Türkiye'deki üniversitelerin sürdürülebilirlik çabaları ve uygulamalarını araştırmak adına, yayınlamış oldukları sürdürülebilirlik raporları incelenmiştir. Bu araştırmalar

ışığında Türkiye'deki üniversitelerin sürdürülebilirlik kapsamındaki gelişmelerini/çalışmalarını incelemek amaçlanmıştır. Söz konusu araştırmanın bulguları bölüm sonunda bir tabloya aktararak gösterilmiştir. Tablo 6'da Türkiye'deki üniversitelerin 2020 Green Metric sıralamasına göre, sürdürülebilirlik raporu yayınlama veya faaliyet durumları, internet sitesi adresleri, yayınlanan sürdürülebilirlik raporlarının sayfa sayıları, yayınların hangi dillerde yapıldığı, raporların hangi yıla ait olduğu ve üniversitelerin Times Higher Education (THE) sıralamaları hakkında bilgiler aktarılmıştır.¹

Times Higher Education Dünya Üniversiteler Sıralaması 93 ülke ve bölge arasında 1500'den fazla üniversitenin, öğretim, araştırma, bilgi transferi ve uluslararası görünüm konularına göre performansını ölçmektedir (THE, 2021).

Çalışmada Green Metric (GM) dünya üniversiteler sıralamasında 2020 yılında Türkiye genelinde ilk 20'ye giren üniversitelerin sürdürülebilirlik raporları incelenerek, söz konusu üniversitelerin sürdürülebilirlik faaliyetleri ve uygulamaları incelenmiştir. Sıralamada ilk 20'ye giren üniversitelerden 8 tanesinin sürdürülebilirlik raporu yayınladıkları tespit edilmiştir. Bu üniversiteler Erciyes, Özyeğin, Yıldız Teknik, Bartın, Yeditepe, Zonguldak Bülent Ecevit, Sakarya ve Kapadokya Üniversitesi olarak belirlenmiştir. Sözü geçen üniversitelerin raporlarının incelenmesinin yanında ve 5 üniversitenin sürdürülebilirlik raporu yayınlamadıkları ancak sürdürülebilirlik konusunda uygulamalarını paylaştıkları internet sitelerinin bulunduğu gözlenmiştir. Bu üniversiteler de İstanbul Teknik Üniversitesi, İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Çukurova Üniversitesi ve Dokuz Eylül Üniversitesi olarak sıralanmıştır.² Aksaray, Hitit, İnönü ve Başkent Üniversitelerinin ise sürdürülebilirlik uygulamaları konusunda internet sitelerinin bulunmadığı ve sürdürülebilirlik raporu yayınlamadıkları tespit edilmiştir. Bu üniversitelerin dışında Orta Doğu Teknik ve Uluslararası Kıbrıs Üniversitelerinin

---

¹ Bu başlığın üniversitelerde sürdürülebilirlik faaliyetleri ve raporlanması konusuna odaklanan bölümü, kapsamlı olarak İda Academia isimli derginin 5. Cilt, 1. Sayısında makale olarak yayınlanmıştır. Bknz: Uçar, O. K., & Özdemir, O. (2022). Üniversitelerde Sürdürülebilirlik Faaliyetleri ve Raporlama Örnekleri, İda Academia (Cilt 5, Sayı 1, s. 13-30).

² Kaynaklar: Bu kısımdaki bilgiler ilgili üniversitelerin web sitelerinden alınmıştır (İstanbul Teknik Üniversitesi, 2022), (İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü, 2021), (Afyon Kocatepe Üniversitesi, 2022), (Çukurova Üniversitesi, 2022), (Dokuz Eylül Üniversitesi, 2022).

kendilerine ait web sayfalarında sürdürülebilirlik çalışmalarıyla ilgili bazı açıklamalara ve faaliyetlere yer verdikleri gözlemlenmiştir.³ Son olarak Ege Üniversitesi'nin BM Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri kapsamında bir raporu ve sürdürülebilirlikle ilgili bir web sitesi bulunduğu tespit edilmiştir.⁴

Üniversitelerin sürdürülebilirlik faaliyetlerinin araştırılmış olduğu bu çalışmada, sürdürülebilirlik konusunda küresel çapta önde gelen bazı üniversitelerin faaliyetleri de incelenmiştir. Bu bağlamda Green Metric Dünya Üniversiteler Sıralamasının 2020 yılı verilerine göre dünyada birinci sırada yer alan Wageningen Üniversitesi'nin (WUR) sürdürülebilirlik faaliyetleri araştırılmıştır. Söz konusu üniversitenin 2019 yılına ait bir sürdürülebilirlik raporu bulunmaktadır. Bu raporda strateji ve politika, sürdürülebilirlik gelişmeleri, 2019 faaliyetleri, uyum, organizasyonel bileşenlerin sonuçları gibi konulara yer verilmiştir. Bu başlıklar kapsamında da Kurumsal Sosyal Sorumluluk (KSS) grubu ve ajandası, Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri, kalite, sağlık, güvenlik, gıda, vb. konularla ilgili açıklamalar bulunduğu gözlenmiştir. İnceleme sonucunda Wageningen Üniversitesi'nin Sürdürülebilirlik Raporunda GRI Standartları ve BM Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri'yle ilgili açıklamalara değinildiği, GRI içerik endeksine yer verildiğine yönelik tespit çarpıcıdır. Raporun görsel veriler ve tablolar kullanılarak açıklayıcı bilgilerle zenginleştirildiği gözlenmiştir. (Wageningen University, 2019).

Ulusal ölçekteki örnekler incelendiğinde Erciyes Üniversitesi'nin 2019 Sürdürülebilirlik Raporunda atık, iklim ve enerji, yapı ve altyapı, su - atık su, eğitim ve ulaşım konularında açıklamalara yer verildiği gözlenmiştir (Erciyes Üniversitesi, 2019). Özyeğin Üniversitesi'nin 2019 Sürdürülebilirlik Raporunda çevresel ve sosyal yönetim, iş sağlığı ve güvenliği, ana sürdürülebilirlik ve fayda yönetimi konularına değinildiği tespit edilmiştir (Özyeğin Üniversitesi, 2019). Benzer şekilde Yıldız Teknik Üniversitesi 2020 yılına ait sürdürülebilirlik kampüs raporunda yönetim, atık ve bina yönetimi, ekosistem, sağlık ve yaşam ile eğitim ve araştırma konularında açıklamalarda bulunmuştur. Bunların alt başlıklarında ise enerji stratejileri, altyapı,

---

³ Kaynaklar: Bu kısımdaki bilgiler ilgili üniversitelerin web sitelerinden alınmıştır (Orta Doğu Teknik Üniversitesi, 2018), (Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi, 2019).

⁴ Kaynaklar: Bu kısımdaki bilgiler ilgili üniversitenin web sitelerinden alınmıştır (Ege Üniversitesi, 2018), (Ege Üniversitesi, 2020)

doğal alanlar, kulüpler hakkında bilgiler sunmuştur. Raporun görsellerle ve grafiklerle desteklendiği, Green Metric’le ilgili açıklamalar yaparak sonlandırıldığı tespit edilmiştir (Yıldız Teknik Üniversitesi, 2020a). Yıldız Teknik Üniversitesi’nin sürdürülebilir kampüs raporuna ek olarak 2017, 2018 ve 2020 yıllarında yayınlamış olduğu entegre raporları da bulunmaktadır. 2020 yılına ait olan entegre raporda hem GRI içerik endeksinin hem de BM Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri endeksinin oluşturulmuş olduğu gözlenmiştir. Ayrıca söz konusu raporun görsel olarak zenginleştirilmiş, ayrıntılı ve kapsamlı bir rapor olduğu gözlenmiştir. Bu kapsamda raporun, diğer üniversiteler için iyi bir uygulama özelliği taşıdığı düşünölmektedir (Yıldız Teknik Üniversitesi, 2020b).

Bartın Üniversitesi’nin 2018 - 2019 yıllarına ait sürdürülebilirlik raporu incelendiğinde, kampüs yerleşimi, enerji ve iklim değişikliği, atık yönetimi, su kaynakları, ulaşım ve eğitim konularında açıklamalara yer verildiği tespit edilmiştir. Raporunda daha çok fotoğrafların kullanıldığı, sözel anlatıma daha az ağırlık verildiği gözlemlenmiştir (Bartın Üniversitesi, 2019). Yeditepe Üniversitesi ise İngilizce yayınladığı sürdürülebilirlik raporunda enerji ve iklim değişikliği, atık yönetimi, su kaynakları, ulaşım ve eğitim konularında sürdürülebilirlik faaliyetleri gibi benzer konuları ele almıştır (Yeditepe Üniversitesi, 2022), Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi’nin 2019 yılına ait sürdürülebilirlik raporunda kampüs alanları, yapı ve altyapı, enerji ve iklim değişikliği, atık, su, ulaşım, eğitim ve araştırma konularında bilgilere yer verildiği gözlenmektedir. Raporunda açıklayıcı bilgilere yer verildiği ve raporun görsel sunum teknikleri ve tablolar kullanılarak zenginleştirilmiş olduğu dikkat çekmektedir (Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi, 2019). Sakarya Üniversitesi’nin 2020 yılı sürdürülebilirlik raporunda BM Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri’ne bağlı kalındığı, SKH’lerin hepsi için ayrı ayrı başlıklar açıldığı ve bunlarla ilgili faaliyet bilgilerinin sunulduğu tespit edilmiştir (Sakarya Üniversitesi, 2020). Kapadokya Üniversitesi çevresel sürdürülebilirlik faaliyetleri başlıklı 2019-2020 raporunda da çevresel sürdürülebilirlik yönetim belgeleri, sürdürülebilirlik programı, stratejik planın yanında ödöller, yarışmalar ve üyelikler, eko-müfredat, müfredat dışı sürdürülebilirlik faaliyetleri ve akademik yıl planları gibi konulara yer verildiği gözlenmiştir (Kapadokya Üniversitesi, 2021).

Tablo 6’da Green Metric Dünya Üniversiteler Sıralaması’nda 2020 yılında Türkiye’den dereceye giren ilk 20 üniversitenin bilgileri sunulmuştur. Söz konusu tabloda üniversitelerin rapor ve faaliyet durumu, raporların sayfa sayıları, yayın dili, rapor yılı, THE sıralaması ve web sitesi adresi bilgilerine yer verilmiştir. Tablodaki bilgiler 2021 yılında paylaşılan verilere göre düzenlenmiştir.

Tablo 6. Üniversitelerin Sürdürülebilirlik Faaliyetleri ve Raporlarının İçerik Tablosu

NO	ÜNİVERSİTE ADI	RAPOR VE FAALİYET DURUMU	SAYFA SAYISI	YAYIN DİLİ	RAPOR YILI	THE SIRALAMA (DÜNYA-TÜRKİYE)	WEB SİTESİ ADRESİ (KAYNAK)
1	İstanbul Teknik Üniversitesi	Web Sitesi	-	-	-	801-1000 (9)	https://yesilkampus.itu.edu.tr/ ()
2	Orta Doğu Teknik Üniversitesi	Faaliyet Örnekleri	-	-	-	801-1000 (11)	https://kampus.metu.edu.tr/bilimsel/surdurulebilir-yesil-kampus-yonetimi-odtu-kampusu-uygulamasi ()
3	Erciyes Üniversitesi	Sürdürülebilirlik Raporu	27	Türkçe İngilizce	2019	1001+ (27)	https://yesilkampus.erciyes.edu.tr/Sayfa/18/1/surdurulebilirlik-raporu.html ()
4	Özyeğin Üniversitesi	Sürdürülebilirlik Raporu	15	İngilizce	2019	601-800 (7)	https://surdurulebilirlik.ozyegin.edu.tr/sites/default/files/ozu_amr_2018_2019_0.pdf ()
5	Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi	Faaliyet Örnekleri	-	-	-	-	https://www.ciu.edu.tr/one-cikanlar/surdurulebilir-kampus-projesi-tr-1 ()
6	Ege Üniversitesi	SKH Raporu ve Web Sitesi	-	-	-	1001+ (26)	https://pik.ege.edu.tr/files/pik/icerik/EGE_SKA_Raporu_1_2020_Kasim.pdf () Web Sitesi: http://yesilsayfa.ege.edu.tr/ ()
7	Aksaray Üniversitesi	-	-	-	-	1001+ (14)	-
8	Hitit Üniversitesi	-	-	-	-	-	-
9	İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü	Web Sitesi	-	-	-	1001+ (33)	https://surdurulebilir.iyte.edu.tr/ ()
10	Yıldız Teknik Üniversitesi	Sürdürülebilirlik Raporu	122	Türkçe İngilizce	2020	1001+ (43)	https://kampus.yildiz.edu.tr/rapor/ ()
11	Bartın Üniversitesi	Sürdürülebilirlik Raporu	88	Türkçe İngilizce	2018-2019	-	https://cdn.bartın.edu.tr/greenmetrics/41a97ab6f1f3186272752765fdbbba33/bartınuniversitysurdurulebilirlikraporu2019.pdf ()
12	Yeditepe Üniversitesi	Sürdürülebilirlik Raporu	26	Türkçe İngilizce	Rapor Yılı Belirtilmemiş	1001+ (42)	https://yeditepe.edu.tr/sites/default/files/images/yeditepe_university_sustainability_report.pdf ()
13	Afyon Kocatepe Üniversitesi	Web Sitesi	-	-	-	-	https://greenmetric.aku.edu.tr/egitim/cevre-ve-surdurulebilirlik/ ()
14	Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi	Sürdürülebilirlik Raporu	67	Türkçe	2019	-	https://greenmetrics.beun.edu.tr/surdurulebilirlik-raporu.html ()
15	Sakarya Üniversitesi	Sürdürülebilirlik Raporu	48	İngilizce	2020	1001+ (37)	https://saudek.sakarya.edu.tr/sites/saudek.sakarya.edu.tr/file/SUSTAINABILITY_REPORT_2020.pdf ()
16	Kapadokya Üniversitesi	Sürdürülebilirlik Raporu	27	İngilizce	2019-2020	-	https://eko.kapadokya.edu.tr/wp-content/uploads/2020/10/Cappadocia-Uni-Turkey-2019-2020-Annual-Sustainability-Report.pdf ()
17	Çukurova Üniversitesi	Web Sitesi	-	-	-	1001+ (23)	https://green.cu.edu.tr/cu/organization/greenmetric ()
18	İnönü Üniversitesi	-	-	-	-	-	-
19	Dokuz Eylül Üniversitesi	Web Sitesi	-	-	-	1001+ (24)	http://suyep.deu.edu.tr/ ()
20	Başkent Üniversitesi	-	-	-	-	1001+ (20)	-

Kaynak: Tablodaki veriler bu tez kapsamında 2022 yılında yayınlanan Uçar ve Özdemir'in "Üniversitelerde Sürdürülebilirlik Faaliyetleri ve Raporlama Örnekleri" adlı makalesinden alınmıştır (Uçar & Özdemir, 2022).

Green Metric Dünya Üniversiteler Sıralaması'nın Türkiye'de ilk 20'ye giren üniversitelerin sıralamasına göre hazırlanan Tablo 6'da, incelenen üniversitelerin sürdürülebilirlik ile ilgili faaliyetleri ve raporları kapsamındaki bilgiler aktarılmıştır. Söz konusu tablodan anlaşılacağı üzere raporlama sonuçlarında önemli derecede farklılıklar gözlenmektedir. THE sıralamasında 601-800 aralığında olan Özyeğin Üniversitesi'nin yayınladığı sürdürülebilirlik raporu ile Green Metric sıralamasında Türkiye'de 7. üniversite olduğu tespit edilmiştir. Sürdürülebilirlik raporunda en çok sayfa sayısı bulunan üniversitenin Yıldız Teknik Üniversitesi olduğu görülmektedir. Dünya sıralamaları incelendiğinde eğitim ve araştırma faaliyetleri ya da akademik başarı sıralamasının sürdürülebilirlik faaliyetleri ve raporlamasıyla doğrudan bir ilişkisi olduğunu söylemek mümkün olmasa da her geçen gün artan sürdürülebilirlik farkındalığı ile üniversitelerin bu kapsamda da önemli görevler üstlenmesi gerekliliğinin altını çizmekte fayda vardır.

3. BÖLÜM

ÜNİVERSİTELER İÇİN BİR SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK RAPORU MODEL ÖNERİSİ

Çalışmanın bu bölümünde literatür araştırması, çalışmanın amacı, kapsamı, yöntemi ve bulgularına yer verilmiştir. Araştırmanın bulguları kısmında çalışmanın sonucu olarak üniversiteler için hazırlanan sürdürülebilirlik raporu model önerisi, gerekli açıklamalarla birlikte ortaya konulmuştur.

1. LİTERATÜR TARAMASI

Literatür taramasının bu kısmında sürdürülebilirlik ve raporlama konusundaki genel yaklaşımları ortaya koyan çalışmalara, tarih sırasına göre yer verilmiştir.

Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu'nun (WCED - World Comission on Enviroment and Development) (1987) yayınlamış olduğu raporda sürdürülebilir kalkınma bileşenleri tanımlanmış, bu konudaki zorluklar ve tehditler ele alınmıştır. Sürdürülebilirlik çalışmalarının temelini teşkil eden bu raporda çözüm yolları ve hedefler belirlenmiştir.

Goodland (1995) tarafından yapılan çalışmada, çevresel sürdürülebilirlik kavramı ile ilgili durum gözden geçirilmiştir. Söz konusu çalışmada sürdürülebilirliğin sınırları, ölçeği, devamlılığı ve bunlarla ilişkili diğer yönleri araştırılmıştır.

Wilkinson ve diğerleri (2001) çalışmalarında, sürdürülebilirlik tanımlarına, standart geliştiren kuruluşlara ve sürdürülebilirlik kapsamında kuruluşların kapasitelerinin geliştirilmesi konularına yer vermişlerdir. Söz konusu çalışmada sürdürülebilirlikle ilgili daha fazla araştırma yapılabilmesi için önerilere değinilmiştir.

Elkington (2006), kurumsal sorumluluk ve sosyal girişimcilik ile sürdürülebilir kalkınma arasındaki ilişkileri incelemiştir. Çalışmada 1960 yılından itibaren ortaya çıkan toplumsal baskılar ve Dünya Ekonomik Forumu'nun (World Economic Form) Davos'taki 2006 zirvesine ait değerlendirmelere yer verilmiştir.

Scoones (2007), genel olarak sürdürülebilirlik teriminden ve sürdürülebilirliğin tarihsel gelişiminden söz etmektedir. Yazar çalışmasında, bazı dönemlerde dinamizmin azalmasına rağmen sürdürülebilirlik konusunun her zaman gündemde yer edineceğinden bahsetmektedir.

Kuşat (2012) tarafından kuruluşların sürdürülebilirlik dinamiklerinin neler olduğu ve bunların nasıl değerlendirilebileceği araştırılmıştır. Çalışmanın sonucunda kurumsal sürdürülebilirliğin maliyet ve risk sermayesinde azalış, rekabet gücü, verimlilik, inovatif faaliyetler ve kurum prestijinde artış gibi olumlu sonuçlara neden olduğu belirtilmiştir.

Vargün (2020), sürdürülebilirlik raporları ile kurumsal yönetim ilkelerine uyum raporları arasındaki ilişkiyi analiz etmiştir. Araştırma sonucunda sürdürülebilirlik raporları ile kurumsal yönetim ilkelerine uyum raporları arasında güçlü ve anlamlı bir ilişki ortaya çıkarılmıştır.

Literatür taramasının bu kısmında sürdürülebilirlik ve eğitim konusundaki çalışmalara, tarih sırasına göre yer verilmiştir.

Cortes ve Rodrigues (2016) çalışmalarında, sürdürülebilirlik için eğitim konusunda bilimsel makale üretimi konusuna odaklanmışlardır. Yazarlar tarafından çalışmanın bir başlangıç olduğu kabul edilse de bu konuda makale üretiminin geliştiği ifade edilmiştir.

Jacobi ve diğerleri (2016) tarafından yapılan çalışmada, sosyal öğrenme yoluyla sürdürülebilirlik eğitiminin gerçekleştirilmesi konusuna odaklanılmıştır. Çalışmada sosyal öğrenme çerçevesinde sürdürülebilirlik değerleri ile yönlendirilen pedagojik uygulamaların öneminden bahsedilmektedir.

Bradley (2019), sürdürülebilir kalkınmanın ekonomi müfredatına entegrasyonu konusu üzerine bir araştırma yapmıştır. Çalışmanın sonuçlarında bu konudaki engellerden birinin personel motivasyonu eksikliği olduğu fikrine ulaşılmıştır.

Al-Nuaimi ve Al-Ghamdi (2022), sürdürülebilirlik eğitimi ve tüketimi arasındaki ilişkiyi, etkileşimi ve bu kavramların nasıl anlaşıldığı konusunu

araştırmışlardır. Çalışmanın sonuç kısmında sürdürülebilirlik eğitiminin çevreci tüketim davranışına olumlu etkilerde bulunduğu tespit edilmiştir.

Oonk ve diğerleri (2022) tarafından, sınır ötesi öğrenmenin, sürdürülebilir kalkınma konusundaki çok paydaşlı projelerle teşvik edilemeyeceği konusu araştırılmıştır. Çalışmanın sonucunda öğrencilerin sınır ötesi öğrenmelerinin etkinleştirildiği belirtilmiştir.

Literatür taramasının bu kısmında üniversitelerdeki BM Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri ile ilgili faaliyetler konusundaki çalışmalara, tarih sırasına göre yer verilmiştir.

Ruiz-Mallen ve Heras (2020), BM Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri'nin yükseköğretim kurumları tarafından ne şekilde anlaşıldığı ve çerçeveslendiği konusunu araştırmışlardır. Çalışmanın bulgularında üniversitelerin 2030 hedeflerine uyumlu olarak doğayı ve insan refahını iyileştirme çalışmalarında buldukları ifade edilmiştir.

Nelles ve diğerleri (2022) tarafından, tarımsal gıda sistemi sürdürülebilirliğinin BM Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri'yle (SKH-2) bağlantısı konusunda üniversitelerin çabaları araştırılmıştır. Çalışmada SKH-2'nin kurumsal bir öncelik olmasına rağmen genel olarak SKH'lerin anlaşılması konusunda yetersiz kaldığı ifade edilmiştir.

Literatür taramasının bu kısmında farklı ülkelerde, üniversiteler özelinde yapılan sürdürülebilirlik faaliyetlerine ilişkin çalışmalara, tarih sırasına göre yer verilmiştir.

Fonseca ve diğerleri (2011) çalışmalarında, Kanada'daki bazı üniversitelerin sürdürülebilirlik raporlarının içeriklerini araştırmışlardır. Sürdürülebilirlik raporlamasının çok az üniversitede yayınlandığı, açıklamaların sınırlı olduğu ve raporların yanıltıcı olabileceği konusuna değinilmiştir.

Hinson ve diğerleri (2015) çalışmalarında, Gana'daki üniversitelerin sürdürülebilirlik faaliyetlerini raporlamaları konusunu araştırmışlardır. Çalışmanın sonucunda sürdürülebilirlik raporlaması çalışmalarının henüz olgunlaşmadığına,

uygun düzenlemeler vasıtasıyla sürdürülebilirlik raporlamasının zorunlu olarak yayınlanmasının teşvik edilebileceğine değinilmektedir.

Lidstone ve diğerleri (2015) tarafından, Kanada'daki üniversitelerin sürdürülebilirlikle ilgili politikaları araştırılmıştır. Çalışmada politikaların çoğunlukla çevre, toplum ve ekonomi yönleriyle Bruntland tanımını kullanarak sürdürülebilir kalkınmayı kavramsallaştırdığı tespit edilmiştir.

Sassen ve Azizi (2018), Amerika'daki üniversitelerin sürdürülebilirlikle ilgili bazı özelliklerini kapsayan bir çerçeve kullanılarak içerik analizi çalışması gerçekleştirmişlerdir. Çalışmada sürdürülebilirlik raporlarının henüz başlangıç aşamasında sayılabileceği, raporlarda özellikle çevresel boyuta odaklanıldığı, ekonomik boyutta ve üniversite boyutunda bilgilerin düşük seviyelerde raporlandığı, sosyal boyutla ilgili konulara da nadiren değinildiği ifade edilmiştir.

Klußmann ve diğerleri (2019), Alman üniversitelerinde sürdürülebilirlik raporlamasının geliştirilebilmesi için katılımcılar açısından önemli olan unsurların neler olduğunu araştırmışlardır. Üniversitelerin sürdürülebilirlik raporlamasının uygulanması aşamasında yüksek seviyelerde zorluklarla karşılaştıkları tespit edilmiştir.

Amey ve diğerleri (2020) çalışmalarında, Kanada'daki üniversitelerin web sitelerini incelemişlerdir. Çalışmanın bulgularında, üniversitelerin %67'sinin internet sitelerinde sürdürülebilirlik unsurlarına yer verdikleri, sürdürülebilirlikle ilgili internet sitelerinde ortalama olarak üç veya dört etkileşim gerektiren özellik bulunduğu ve sürdürülebilirlik planlarının ortalama puanının 41 üzerinden 29 olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Shan ve diğerleri (2021) tarafından Avustralya ve Yeni Zelanda'daki bazı üniversitelerin sürdürülebilirlik raporlamaları konusunun araştırıldığı bir çalışmada, çevre ile ilgili raporlar ve sürdürülebilirlik raporlamasının, uluslararası kuruluşların üniversiteler arası sıralamalar üzerinde olumlu bir etki gösterdiği tespit edilmiştir.

Liu ve Gao (2021) tarafından, Çin'deki kamu üniversitelerine ait kampüs alanlarıyla ilgili incelemeler yapılmıştır. Üniversiteler üzerinde devlet kurumlarının

siyasi baskı oluşturması nedeniyle sürdürülebilirlik faaliyetlerinin etkinliğinde olumsuz sonuçlara neden olduğu konusuna değinilmiştir. Gerekli değişimin sağlanabilmesi için isteğe bağlı raporlamaya daha fazla yer verilmesi ve devlet politikalarının üzerinde düşünülmesi gerektiği konuları savunulmaktadır.

Aras ve diğerleri (2021) Yıldız Teknik Üniversitesi'nin entegre raporunu ele aldığı çalışmalarında, yükseköğretim kurumlarında finansal olmayan bilgilerin raporlanmasını araştırmışlardır. Yıldız Teknik Üniversitesi'nin bir kamu üniversitesi olarak yayınlamış olduğu raporun paydaşlarla bilgi paylaşımı ve hesap verebilirlik unsurlarının gelişimi konusunda başarılı bir uygulama örneği ortaya koyduğunu ifade etmişlerdir.

Literatür taramasının bu kısmında üniversitelerin sürdürülebilirlik faaliyetleri ve raporlaması konusuna ilişkin çalışmalara, tarih sırasına göre yer verilmiştir.

Lozano (2011) tarafından kapsam olarak sınırlı üniversitenin yer aldığı çalışmanın sonuçlarına göre, diğer kuruluşların sürdürülebilirlik raporlarına nazaran üniversitelerdeki sürdürülebilirlik raporlarının henüz erken sayılabilecek düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Üniversitelerin sürdürülebilirlik raporlarında sosyal ve eğitimsel boyutlarla ilgili daha çok açıklamalar yaparak daha fazla bilgi paylaşımında bulunmaları gerektiği ifade edilmiştir.

Molnar ve diğerleri (2011) çalışmalarında, yükseköğretim kurumlarının şehirlerin sürdürülebilirliğine entegre edilmesi konusunu araştırmışlardır. Çalışmada bir konsept oluşturularak üniversitelerin, şehirlerin sürdürülebilirliğinde katalizör görevi görmelerinin sağlanacağı iddia edilmektedir.

Adams (2013) çalışmasında, üniversitelerin performans yönetimi ve sürdürülebilirlik raporlaması uygulamalarını gerçekleştirmeleri halinde, hesap verebilirliği yüksek, performansı arttırılmış ve daha yenilikçi kuruluşlar olabileceklerini ifade etmektedir. Ancak çalışmada, üniversitelerin performans yönetimi ve sürdürülebilirlik raporlaması konularında diğer sektörlerde faaliyet gösteren kurum ve kuruluşların gerisinde kaldığı tespit edilmiştir.

Horhota ve diğeri (2014) çalışmalarında, üniversitelerdeki sürdürülebilirlik faaliyetlerinin önündeki engelleri araştırmışlardır. Çalışmanın sonucunda söz konusu engeller; iletişim-farkındalık, uygun kampüs altyapısının olmaması, finansal çekinceler ve katılımın eksikliği olarak değerlendirilmiştir.

Sepasi ve diğeri (2018) tarafından, yükseköğretim kurumları için sürdürülebilirlik raporlamasını değerlendirmeye yönelik bir araç geliştirmek amaçlanmıştır. Çalışmanın sonucunda sürdürülebilirlik raporlamasının öneminin üniversitelerce anlaşılmadığı ve üniversitelerin sürdürülebilirlik konusunda başlangıç seviyesinde olduğu ifade edilmiştir.

Larrán Jorge ve diğeri (2019) üniversitelerin sürdürülebilirlik raporlarının GRI verilerine göre analizini yapmışlardır. Çalışmada üniversitelerin sürdürülebilirlik ile ilgili yaptıkları uygulamaların kurumsallaşma, coğrafi konum, bağımsız dış güvence ve liderlik gibi farklı unsurlarla açıklanabildiği ifade edilmiştir.

Leal Filho ve diğeri (2019b) çalışmalarında, yükseköğretimdeki yeşil ofislerin (sürdürülebilirlik ofisleri) rolleri, konumlandırılışları ve faaliyetleri ile karşılaştıkları zorlukları araştırmışlardır. Çalışmanın sonucunda bu tür ofislerin sürdürülebilirlik konusunda öğrenci ve personel farkındalığının artırılmasında etkili bir araç olabileceği ifade edilmiştir.

Levesque ve Wake (2021), bir üniversiteyi ele alarak genel anlamda sürdürülebilirlik becerileri meydana getirme ve uygulama aşamalarının kurumsal değişim unsurları üzerindeki etkilerini analiz etmişlerdir. Çalışmanın sonucunda ilgili üniversite kapsamında kurumsal değişim faktörlerinin bir beceri oluşturmayı sağladığı halde, söz konusu becerilerin bütün kademeleri etkileyebilmek için yeterli olmadığı konusunun altı çizilmiştir.

Mac-lean ve diğeri (2021) çalışmalarında, üniversitelerdeki sürdürülebilirlik faaliyetlerini yöneten kurum içi birimlerin durumlarını araştırmışlardır. Çalışmanın bulgular kısmında en faal hareket eden iç paydaşların öğrenciler olduğu belirtilmiştir. Temiz Üretim Anlaşması ve Sürdürülebilir Kampüs Ağı'nın oluşturulmasının, sürdürülebilirlik kuruluşlarının resmileştirilmesi konusunda anahtar rol oynadıkları ifade edilmektedir.

Hernández-Diaz ve diğlerleri (2021) çalışmalarında, mevcut çerçevesleri kullanarak üniversitenin tamamını kapsayan bir sürdürülebilirlik entegrasyonu gerçekleştirmeyi amaçlamışlardır. Çalışmada ortaya konulan ölçüm tekniğinin üniversitelerin sürdürülebilirliğini bütüncül olarak değerlendirmeye uygun olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Iqbal ve Piwowar-Sulej (2021) tarafından, üniversitelerde sosyal inovasyonu aracı bir mekanizma ve idarenin takdiri olarak kullanıp, sürdürülebilir liderliğin performans üzerindeki etkileri araştırılmıştır. Çalışmanın bulgularında idari takdirin yüksek olduğu durumlarda sürdürülebilir liderliğin sosyal inovasyon üzerinde olumlu bir etki göstermediği tespit edilmiştir.

2. ARAşTIRMANIN AMACI, KAPSAMI VE YÖNTEMİ

Tez çalışmasının bu bölümünde araştırmanın amacına, kapsam ve yöntemine ilişkin açıklamalara yer verilmiştir.

2.1. Amaç

Çalışmanın amacı eğitim ve araştırma faaliyetlerine ek olarak buldukları bölgeye ve topluma kılavuz olma görevi üstlenmeleriyle ön plana çıkan üniversitelerin sürdürülebilirlik faaliyetleri ve raporlamasının önemine dikkat çekmek ve akademik alanda da kendine araştırma alanı açmak adına bir raporlama modeli sunarak literatüre katkı sağlamaktır. Üniversitelerin sürdürülebilirlik raporu yayınlamalarının eğitim öğretim kalitesini arttıracığı ve bu kapsamda yapılacak politika değişlikleri sonucunda sağlanacak bütçe, proje, vb. destekleri, yüksek profilli akademik - idari personel ve öğrenciler tarafından tercih edilirlilik gibi olumlu katkıları beraberinde getireceği düşünölmektedir. Bu bağlamda üniversitelerin sürdürülebilirlik konusundaki durumları araştırılmış olup, araştırmalar sonucunda genel olarak üniversitelerin bu konudaki çalışmalarının henüz başlangıç seviyesinde sayılabileceği kanısı oluşmuştur.

Tez çalışmasında üniversitelerin sürdürülebilirlik konusuna daha fazla dikkatlerini çekmek, rapor hazırlama sürecini ve GRI içerik indeksinin hazırlanmasını kolaylaştırmak, raporların belirli bir düzen içinde ve dolayısıyla karşılaştırılabilir

olmasını sağlamak, farklılıkları ve bilgi eksikliklerini gidermek ve kurumsal işbirliğini geliştirmek adına bir model önerisi sunmak amaçlanmıştır. Ayrıca rapor hazırlama esnasında üniversitedeki hemen hemen bütün birimlerden bilgi talep edilecek olması, birimlerin sürdürülebilirlik konusundaki ödevlerini de tamamlamalarını zorunlu hale getirerek kurumun bütünüyle sürece dâhil olmasını sağlarken bu sayede üniversitelere sürdürülebilirlik faaliyetleri bağlamında önemli ölçüde mesafe kazandırılacağı ön görülmektedir.

Çalışma kapsamında üniversitelerde kurumsal işbirliğinin gelişeceği ve sürdürülebilirliğe karşı bütüncül bir yaklaşımın gerçekleştirilebileceği düşünülmektedir. Böylelikle üniversitelerin yol gösterici rolünü sürdürülebilirlik kapsamında da değerlendirerek, sürdürülebilirliğin toplumun ve kuruluşların her alanına yayılmasını sağlamak hedeflenmiştir.

2.2. Kapsam ve Yöntem

Çalışmada üniversitelerin sürdürülebilirlik faaliyetleri ve raporlanması konusu araştırılmıştır. Bu bağlamda konu ile ilgili literatür taraması yapılmış, sürdürülebilirlik ve raporlama ile ilgili uluslararası organizasyonların standart, çerçeve ve ilkeleri araştırılmış, sürdürülebilirlik konusunda ileri seviyede olan üniversitelerin faaliyetleri ve raporları incelenmiş, nihayetinde bir model hazırlanarak üniversitelerin raporlama konusunda gelişim göstermesine katkı sağlayacağı düşünülen bir çalışma ortaya koyulmuştur.

Sürdürülebilirlik konusunda çok fazla sayıda kuruluş ve organizasyonun bulunması ve bunlara ait çok sayıda gösterge, standart ve ilkelerin olması bütün çerçevelere tümüyle uygun bir rapor yazılmasını zorlaştırmaktadır. Tez çalışması kapsamında yapılan araştırmalar ve incelemeler ışığında üniversitelerin çok azında sürdürülebilirlik raporu yayımlandığı, raporlarda farklı organizasyon ve kuruluşların ilkelerine bağlı kalındığı hatta bazılarında herhangi bir çerçeve veya ilkeye uyumun aranmadığı gözlenmiştir. Yapılan araştırmalar sonucunda halka açık işletmelerin ve bazı üniversitelerin yayınlamış oldukları sürdürülebilirlik ve entegre raporlarda GRI Standartları'na ve BM Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri'ne bağlı kalındığı

gözenmiştir.⁵ Bunlara bağlı olarak çalışmada sürdürülebilirlik raporlaması konusunda uluslararası alanda önde gelen organizasyonlardan olan GRI, dünya çapında sürdürülebilirlik çalışmaları yapan Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri ve eğitim konusunda ortaya koyduğu göstergelerle SASB ölçütleri temel alınmıştır.

Bu çalışmada raporlama konusunda temel alınan GRI Standartları ve alt başlıkları incelenerek üniversiteleri kapsayacak maddeler araştırılmıştır. GRI Standartları'nın daha çok halka açık işletmelerin açıklayacağı bilgilere dayalı bir çerçeve olmasından dolayı üniversitelerin yapısına ve faaliyetine uygun olduğu düşünülen maddeler çalışma kapsamında değerlendirilmiştir. Bu doğrultuda GRI Standartları'nın konu başlıklarından da yararlanılarak sürdürülebilirlik raporlarının aktardıkları bilgileri ve sağladıkları faydayı arttırmak amaçlanmıştır. Açıklamaların SKH ile ilişkilendirilmesi yapılırken GRI ve UN Global Compact'ın 2018 yılında yayınladıkları "Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarının Kurumsal Raporlamaya Entegrasyonu Uygulama Rehberi" adlı rapordan faydalanılmıştır (GRI ve UN Global Compact, 2018). Son olarak açıklamalar SASB'in eğitim kategorisindeki ölçütlerle de ilişkilendirilerek çalışmanın dayanağı güçlendirilmeye çalışılmıştır. Üniversiteler için hazırlanan bu sürdürülebilirlik raporu modelinde Yönetim ve Paydaşlar, Ekonomik Faaliyetler, Sosyal Faaliyetler ve Eğitim ve Araştırma Faaliyetleri bölümleri, GRI Standartları'ndan faydalanılarak hazırlanmış olup, Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri ve SASB'in eğitim kategorisindeki ölçütleri ile ilişkilendirilmiştir. Ancak bu bölümlerden farklı olarak Çevresel Faaliyetler bölümündeki açıklamalara karşılık gelebilecek bir SASB eğitim ölçütü bulunmadığından, bu bölümdeki açıklamalarla SASB ölçütleri ile ilişkilendirilememiştir. Bunlara ek olarak bu tez çalışması üniversiteler için bir örnek teşkil etmek amacıyla hazırlanmakla beraber üniversiteler, kendi kurumsal yapılarına ve uygulamalarına göre açıklamalarını, bölümlerini ve bunların uluslararası standart – ilkelerle yapılan ilişkilendirmelerini özelleştirebilirler.

ISSB tarafından finansal olmayan raporlamaların standartlaşmasını sağlamak ve bu konudaki bilgi karmaşasını azaltmak adına küresel standartlar hazırlandığı

---

⁵ Sürdürülebilirlik ve entegre raporlarından bazıları şunlardır: (Zorlu Holding, 2020), (Türkiye İş Bankası, 2021), (Yıldız Teknik Üniversitesi, 2020b), (Wageningen University, 2019)

belirtilmiştir. Bu bağlamda sonraki çalışmalarda ISSB'nin yayınlayacağı standartlar kapsamında model önerisinin revize edilmesi uygun olacaktır. ISSB'nin yayınlayacağı küresel standartların üniversiteleri de kapsayan açıklamalar barındıracağı öngörüldüğünden sonraki çalışmaların üniversitelerin sürdürülebilirlik faaliyetleri ve raporlaması konusuna ciddi katkılar sağlayacağı düşünülmektedir. Bu tez çalışmasının sonucunda ortaya konulan rapor modeli önerisinin ilerleyen zamanlardaki çalışmalar için bir temel oluşturması hedeflenmektedir.

3. MODEL ÖNERİSİ

İklim değişikliği ve çevresel tahribat konuları hiç şüphesiz birçok kuruluş için öncelikle ekonomik endişeleri doğurmaktadır. Doğal kaynakların tükenmesi ve çevresel olumsuzlukların üretim kaynaklarında sıkıntılar meydana getirerek sınırlılıklara neden olarak kuruluşların faaliyetlerini aksatacağı tehdidi göz önünde bulundurulması gereken bir husustur. Ancak sürdürülebilirlik konusunu sadece ekonomik kaygılara dayalı bir bakış açısıyla ele almak da tehlikenin boyutlarını arttıracığı endişesini gündeme getirmektedir. Bu doğrultuda sürdürülebilirlik faaliyetlerine ve raporlamasına yatırımcıların kararlarını etkilemek için kullanılan bir araçtan daha fazla anlam yüklenmesi gerekmektedir. Bunun yanında sürdürülebilirliğin yalnızca kuruluşları ilgilendiren bir kavram olmadığı da toplumun geniş bir kesimince anlaşılmaya başlamıştır.

İklim değişikliği ve çevresel sorunlar günümüze kadar gerekli özen gösterilmediği için doğrudan insan yaşamını tehdit eden bir pozisyona ulaşmıştır. Bunlara bağlı olarak sürdürülebilirlik faaliyetlerinin ve uygulamalarının her geçen gün daha fazla önem kazandığı günümüzde birçok halka açık işletme bu konudaki çalışmalarını hızlandırmaktadır. Ancak yapılan araştırmalar ışığında dünya genelinde üniversitelerdeki sürdürülebilirlik faaliyetleri ve raporlanması henüz yeterlilikten uzaktır. Her kesim ve bölgeden gelerek eğitim - öğretim gören ve mezun olduktan sonra farklı bölgelerde, alanlarda ve pozisyonlarda istihdam edilen çok sayıda öğrencisi olması bakımından üniversitelerin, sürdürülebilirlikle ilgili rolü oldukça kritiktir. Ayrıca üniversiteler bölge halkıyla olan ilişkileri açısından buldukları bölgedeki uygulamaları ve faaliyetleriyle kilit bir noktada yer almaktadırlar. Bu

doğrultuda üniversitelerce yapılacak sürdürülebilirlik faaliyetlerinin her kesime ulaşmasının, topluma ve kuruluşlara çok ciddi bir katkı sağlayacağı ön görülebilmektedir. Bu çalışma sürdürülebilirlik konusundaki kilit rolü nedeniyle üniversitelere odaklanarak bu faaliyetlerin ve raporlanmasının önemini anlaşılmasını ve yaygınlaşmasını sağlamak amacıyla yapılmıştır.

Bu tez çalışmasında üniversitelerin sürdürülebilirlik raporu hazırlarken yararlanabileceği bir model oluşturulmaya çalışılmıştır. Tablolar oluşturulurken uluslararası alanda geçerliliği ve tanınırlığı en yüksek seviyelerde olan organizasyonlardan GRI, BM Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri ve SASB'nin eğitim kategorisi ölçütleri temel alınmıştır. Bunların yanında önde gelen uluslararası sürdürülebilirlik, raporlama ve üniversite derecelendirme kuruluşlarının ilke ve çerçeveleri de göz önünde bulundurulmuştur. Söz konusu modelin en başta bir rapor olması nedeniyle temel alınan öncelikli çerçevesi GRI Standartları olarak belirlenmiştir. Daha sonra söz konusu standartların açıklaması için gerekli bilgiler BM Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri ve SASB ölçütleriyle eşleştirilerek güçlü bir dayanak oluşturmaya çalışılmıştır. Böylelikle üniversitelerce hazırlanacak sürdürülebilirlik raporlarının anlaşılır, düzenli ve karşılaştırılabilir olması, rapor hazırlama ekibi için de açıklayıcı, kolay düzenlenebilir ve ulaşılabilir olması hedeflenmiştir. Ayrıca rapor sürecinde üniversitelerin bütün birimlerini kapsayan bilgi alışverişi gerekliliğinin, kurumun neredeyse tamamını sürece dâhil etmesinin sürdürülebilirliğin kurumsal olarak içselleştirilmesine katkı sağlayacağı öngörülmektedir.

3.1. Standartların Kullanımı ve Rapor Modelinin Hazırlanışı

Her sektörden, türden, büyüklükten ve coğrafi konumdan kuruluşlar, sürdürülebilirlik raporları hazırlarken GRI Standartları'nı kullanarak raporlama yapabilmektedir. Raporlama yapılırken GRI Standartları'nı kullanmak için iki temel yaklaşım bulunmaktadır. Standartlar setinin tamamının kullanılması mümkünken, belirli bilgileri raporlamak için seçilen standartlar ya da içeriklerin bir bölümü de kullanılabilir. "Temel" seçeneğine göre hazırlanan bir raporda GRI 102-1'den 102-13'e kadar (Organizasyon profili), 102-14 (Strateji), 102-16 (Etik ve dürüstlük), 102-18 (Yönetişim), 102-40'tan 102-44'e kadar (Paydaş katılımı) ve 102-45'ten 102-

56'ya kadar (Raporlama uygulamaları) arasındaki bilgilerin açıklanması gerekmektedir. "Kapsamlı" seçeneğine göre hazırlanan bir raporda GRI 102 Standardının bütün alt maddeleri açıklanmalıdır. Sadece 102-17 (Etik ve dürüstlük) ve 102-19'dan 102-39'a (Yönetişim) kadar olan maddelerin, gerekçesini sunmak koşuluyla açıklanmamasına izin verilmektedir. "Temel" ya da "Kapsamlı" raporların ikisi için de öncelikli konuların GRI 103 Yönetim Yaklaşımı Standardının gereksinimleri doğrultusunda açıklanması gerekmektedir. Bu doğrultuda öncelikli konular (GRI 200, 300, 400) aktarılırken her bir konu ile ilgili yönetim yaklaşımı da net bir şekilde belirtilmelidir. Sadece "103-2 Yönetim yaklaşımı ve bileşenleri" ve "103-3 Yönetim yaklaşımının değerlendirilmesi" maddelerinin, gerekçesinin sunulması koşuluyla açıklanmamasına izin verilmektedir. Raporlarda her bir öncelikli konunun (GRI 200, 300, 400) yönetim yaklaşımı bağlamında ayrıntılandırılması gerekmektedir. Ancak "Temel" seçenekli raporlarda en az bir konuya özel açıklama yapılması gerekirken, "Kapsamlı" raporlarda bütün konuya özel açıklamaların yapılması ve raporlama gereksinimlerine uyulması gerekmektedir (GRI, 2016).

Bu çalışmada yukarıda belirtilen hususlar göz önünde bulundurularak üniversiteler için bir raporlama modeli oluşturmak hedeflenmiştir. Ancak GRI Standartları, daha çok halka açık işletmeler için hazırlanmış bir çerçeve olması nedeniyle üniversiteleri tamamen kapsayacak açıklamalar buldurmamaktadır. Bu nedenle GRI Standartları'nın üniversiteleri kapsayabileceği düşünülen maddeleri incelenerek içeriğe dâhil edilmiştir. Buna ek olarak standartların ele aldığı konu başlıklarından da faydalanılarak yayınlanacak olan sürdürülebilirlik raporlarının kapsamalarını genişletmek ve zenginleştirmek amaçlanmıştır. Her üniversitenin kendine özgü yapısı ve uygulamalarının bulunması nedeniyle raporlarda açıklanacak öncelikli konular farklılık gösterebilmektedir. Bu çalışmadaki açıklamalar örnek olarak verilmiş olup, söz konusu açıklamaların içeriği ile GRI, SKH ve SASB ölçütleriyle ve diğer ilke ve çerçevelerle ilişkisi üniversitelerce özelleştirilebilir.

GRI ve UN Global Compact (2018) raporunda, Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerinin raporlama süreçlerinde kullanımından ve bu adımların GRI Standartları'yla uyum içerisinde bulunduğu bahsedilmektedir. Bir konunun SKH boyutlarından herhangi birine dayanarak öncelikli olabileceği ve SKH ile ilgili

etkilerin GRI Standartları'ndaki önceliklendirme konusuyla ilişkilendirilerek önemli etkiler olarak kabul edildiği belirtilmiştir. GRI Raporlama İlkeleri'ne dayanarak hazırlanan raporlarda belirlenen öncelikli konuların, kuruluşların Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerini tayin etme konusunda değerli bir girdi olarak kullanılabileceğinden söz edilmektedir. Örnek olarak, yenilenebilir enerji şirketlerinin modern enerji hizmetlerine küresel erişimin sağlanması hakkındaki SKH - 7.1'i öncelikli konu olarak belirleyebileceği, bu durumun da iklimle ilgili güçlendirme amacını taşıyan SKH - 13.1 ve temel hizmetlere erişim konusundaki SKH - 1.4 ile ilişkilendirilebileceği ifade edilmiştir.

Çalışmada GRI Standartları'ndan faydalanılarak hazırlanan açıklamaların Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleriyle ilişkilendirmesi GRI ve Un Global Compact'ın yukarıdaki raporunda bahsedilen açıklamalar doğrultusunda yapılmıştır. Sürdürülebilirlik raporlarının daha zengin ve kapsamlı olabilmesi adına bunlara ek olarak SASB'ın eğitim kategorisinde belirttiği ölçütlerle ilişkilendirilerek güçlü bir dayanak oluşturulmak istenmiştir. Böylelikle üç önemli uluslararası organizasyonu referans alarak, dayanakları güçlü ve üniversiteler için oldukça faydalı bir sürdürülebilirlik raporu modeli ortaya koymak amaçlanmıştır. Bunlara ek olarak üniversitelerin yapılarına ve kapsamlarına göre bu açıklamalar ve ilişkiler çeşitlendirilebilir. Bu çalışmadaki açıklamalar ve ilişkilendirmeler konunun anlaşılır olmasını sağlamak adına örnek olarak hazırlanmıştır. Dolayısıyla üniversiteler sürdürülebilirlik raporlarındaki açıklamaları ve ilişkilendirmeleri kendi yapılarına uygun şekilde özelleştirebilirler.

3.2. Üniversitelerin Sürdürülebilirlik Raporu Modeli

Bu bölümde üniversitelerin sürdürülebilirlik raporunda kullanılmak üzere hazırlanan model önerisi beş bölüm halinde açıklanmaya çalışılmıştır. Birinci bölüm "Yönetim ve Paydaşlar Bölümü" başlığında değerlendirilmiştir. Bu bölümde organizasyonunun profili ve yönetim ile ilgili kapsayıcı bilgilere yer verilmiştir. İkinci bölüm "Ekonomik Faaliyetler Bölümü" başlığı altında değerlendirilmiş olup, bu bölümde üniversitelerin genel ekonomik bilgileri, altyapı ve tesisleri hakkında açıklamalarda bulunulmuştur. Sürdürülebilirlik raporunun Üçüncü bölümü "Çevresel Faaliyetler Bölümü" olarak adlandırılmış ve bu bölümde üniversitelerin çevresel

uygulamaları, atık su ve gıda, biyoçeşitlilik gibi iklim değişikliğiyle mücadele kapsamındaki açıklamalara değinilmiştir. Dördüncü bölüm “Sosyal Faaliyetler Bölümü” olarak belirlenmiş olup, bu bölümde toplum ve insan odaklı uygulamalar, çalışanlar ve eşitsizliklerin azaltılması gibi sosyal konulara yer verilmiştir. Son olarak beşinci bölüm olarak belirlenen “Eğitim ve Araştırma Bölümü”nde üniversitelerin eğitim – öğretim ve araştırma faaliyetlerine, sürdürülebilirliğin eğitimdeki uygulamalarına, öğrenci ve akademisyen verilerine ilişkin açıklamalarda bulunulmuştur. Bu çalışma özelinde beş bölümde değerlendirilen öncelikli konular üniversitelerce kendi yapılarına ve uygulamalarına göre özelleştirilebilir.

3.2.1. Yönetim ve Paydaşlar Bölümü

Üniversitelerin sürdürülebilirlik raporlarına ilişkin model önerisinde ilk olarak “Yönetim ve Paydaşlar” başlığı altında bir bölüm oluşturulmuştur. Bu bölümde üniversitelerin genel olarak organizasyon profilleri, yönetim unsurları ve paydaşlarla ilişkiler konularında açıklamalara değinilmiştir. Söz konusu açıklamalar GRI Standartları’ndan faydalanılarak hazırlanmış olup, Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri ve SASB’ın eğitim kategorisindeki ölçütleri ile ilişkilendirilmiştir.

Tablo 7’de üniversitelerce hazırlanacak olan sürdürülebilirlik raporları için hazırlanan yönetim ve paydaşlar bölümü ile ilgili açıklamalara yer verilmiştir.

Tablo 7. Yönetim ve Paydaşlar Bölümü

ÜNİVERSİTELERİN SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK RAPORU MODELİ					
YÖNETİM VE PAYDAŞLAR BÖLÜMÜ					
NO	AÇIKLAMALAR	GRI STANDARTLARI		SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA HEDEFLERİ	SASB ÖLÇÜTLERİ
1	- Raporun Ne Şekilde Hazırlandığı (Temel veya Kapsamlı) (GRI İçerik İndeksinde Belirtilir)		GRI 101 Kuruluş Bilgileri		
2	- Üniversitenin Adı, Yeri, Faaliyetleri, Kampüsleri, Ölçeği, Hukuki Statüsü (Devlet, Vakıf) - Çalışanlar ve İnsan Kaynakları Hakkında Bilgiler - Tedarikle İlgili Bilgiler ve Önemli Değişiklikler - Kurulustaki Önemli Değişiklikler - İhtiyati İlke ve Yaklaşım - Sürdürülebilirliğe İlişkin Alınan Tedbirler - Dış Girişimler - Ulusal ve Uluslararası Üyelikler (Dernek vb.) - Üniversite Derecelendirme ve Sıralama Kuruluşlarının Açıkladıkları Bilgiler - Aday Öğrenciler İçin Kurum Hakkında Bilgi Paylaşımı - Politikalar (Kalite, Ayrımcılık, Cinsiyet, İklim Değişikliği vb. Politikalar) - Kurul Kararlarının Yayınlanması	<i>Org. Profili</i> 102-1 ile 102-13 (Temel)	GRI 102 Genel Açıklamalar	SKH-8 İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme (8.3, 8.5, 8.6, 8.8, 8.9) SKH-16 Barış, Adalet ve Güçlü Kurumlar (16.6, 16.7, 16.8, 16.10) SKH-17 Amaçlar İçin Ortaklıklar (17.14, 17.15, 17.16, 17.17)	SV-ED-270a.1 Aday öğrencilere temel performans istatistiklerinin açıklanmasını sağlayacak politikaların tanımı
3	- Yönetici Beyanı - Sürdürülebilirlik Yöneticisi Beyanı - Temel Etkiler, Riskler ve Fırsatlar	<i>Strateji</i> 102-14 (Temel) 102-15 (Kaps.)			
4	- Değerler, İlkeler, Standartlar ve Davranış Normları - Etik Hakkında Açıklama ve Etik Kurulu	<i>Etik ve Dürüstlük</i> 102-16 (Temel) 102-17 (Kaps.)			
5	- Yönetim Yapısı	<i>Yönetim</i> 102-18 (Temel)			

ÜNİVERSİTELERİN SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK RAPORU MODELİ

YÖNETİM VE PAYDAŞLAR BÖLÜMÜ

NO	AÇIKLAMALAR	GRI STANDARTLARI	SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA HEDEFLERİ	SASB ÖLÇÜTLERİ
6	<ul style="list-style-type: none"> - Yetki Devri - En Yüksek Yönetişim Organının Seçimi, Oluşumu, Başkanı, Amaç, Değerler ve Stratejideki Rolü, Toplu Bilgisi ve Performansının Değerlendirilmesi - Yönetişim Organi, Rollerini, Bağlı Birimler ve Sürdürülebilirlik Raporlamasındaki Rollerini - Risk Yönetim Süreçlerinin Etkinliği - Sürdürülebilirliğe İlişkin Yönetici Sorumluluğu ve Paydaşlara Danışma - Ekonomik, Çevresel, Sosyal ve Yönetişim Etkilerinin Belirlenmesi, Yönetilmesi ve Gözden Geçirilmesi - Kritik Kaygıların İletilmesi, Niteliği ve Toplam Sayısı - Çıkar Çatışmaları - Ücret Belirleme Süreci, Yıllık ve Artış Oranları - Ücretlendirme Politikaları ve Paydaşların Katılımı 	<p align="center"><i>Yönetim</i></p> <p align="center">102-19 ile 102-39 (Kapsamlı)</p>		
7	<ul style="list-style-type: none"> - Paydaşların Belirlenmesi, Seçimi, Katılımı, Listesi - Sürdürülebilirlik Bağlamında Paydaşlarla İlişkiler - Toplu İş Sözleşmeleri 	<p align="center"><i>Paydaş Katılımı</i></p> <p align="center">102-40 ile 102-44</p>		
8	<ul style="list-style-type: none"> - Rapor İçeriğinin ve Konusunun Açıklanması ile Sınırlamalar - Raporlamadaki Öncelikli Konuların Listesi - Raporlama Dönemi, Tarihi, Döngüsü ve Değişiklikler - GRI Standartları'na Uyum Açıklaması - GRI İçerik Endeksi - Dış Güvence - İrtibat Noktası 	<p align="center"><i>Raporlama Uygulaması</i></p> <p align="center">102-45 ile 102-56</p>		
9	<ul style="list-style-type: none"> - Öncelikli Konuların Açıklanması ve Sınırlamalar - Yönetim Yaklaşımı ve Bileşenleri - Yönetim Yaklaşımının Değerlendirilmesi 	<p align="center">103-1 103-2 103-3</p>	GRI 103 Yönetim Yaklaşımı	
10	- Diğer Açıklamalar			

Yönetim ve Paydaşlar Bölümü'nün birinci kısımda GRI 101 Standardına göre içerik indeksinde belirtilmesi gereken raporun ne şekilde hazırlandığını gösteren bilgilere yer verilmiştir. GRI 101 Standardı, raporlarda GRI Standartları'nın nasıl kullanılacağı ve referans verilebileceği konularında bilgiler veren bir standart olarak ele alınmıştır. Bahsedilen sebeplere dayanarak bu kısım Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri ve SASB Ölçütleriyle ilişkilendirilmemiştir.

Bölümün ikinci kısmında genel olarak üniversitelerin organizasyon profilleri hakkında açıklayıcı bilgilere yer verilmiştir. Bu kısmın, üniversitenin adı, yeri, faaliyetleri, kampüsleri, ölçeği, hukuki statüsü, çalışan ve insan kaynakları bilgileri, tedarikle ilgili bilgiler, ihtiyati ilke ve yaklaşım, sürdürülebilirliğe ilişkin tedbirler, dış girişimler, ulusal ve uluslararası üyelikler, üniversiteler arası sıralamalar, aday öğrencilere yönelik bilgiler, politikalar ve kurul kararları gibi açıklamaları içermesi öngörülmüştür. Sözü geçen içerik hazırlanırken GRI 102 Standardında açıklanması belirtilen unsurlardan faydalanılmış olup, "Organizasyon Profili"ni kapsayan "102-1 Kuruluşun adı", "102-2 Faaliyetler, markalar, ürünler ve hizmetler", "102-3 Genel merkezin yeri", "102-4 Operasyonların yeri", "102-5 Mülkiyet ve yasal biçim", "102-6 Hizmet verilen pazarlar", "102-7 Organizasyon ölçeği", "102-8 Çalışanlar ve diğer işçiler hakkında bilgiler", "102-9 Tedarik zinciri", "102-10 Kuruluşta ve tedarik zincirinde önemli değişiklikler", "102-11 İhtiyati İlke veya yaklaşım", "102-12 Dış girişimler", "102-13 Dernek üyelikleri" maddeleriyle ilişkilendirilmiştir.

Üçüncü kısımda üniversite yöneticisi ve sürdürülebilirlik yöneticisinin beyanları ile temel etkiler, riskler ve fırsatlar açıklamalarına yer verilmektedir. Bu kısımdaki açıklamalar GRI 102 Standardında açıklanması belirtilen unsurlardan faydalanılarak hazırlanmış olup, "GRI 102-14 Kıdemli karar alıcının beyanı" ve "102-15 Temel etkiler, riskler ve fırsatlar" maddeleriyle ilişkilendirilmiştir.

Rapor bölümünün dördüncü kısmında, değerler, ilkeler, standartlar ve davranış normları ile etik ve etik kurulu ile ilgili bilgilerin açıklanmasına yönelik bir değerlendirmede bulunulmuştur. Bu kısımda da açıklamalar GRI 102 Standardında talep edilen bilgilerden faydalanılarak hazırlanmış olup, "102-16 Değerler, ilkeler,

standartlar ve davranış normları” ve “102-17 Etik hakkında tavsiye ve endişe mekanizmaları” maddeleriyle ilişkilendirilmiştir.

Beşinci kısımda yönetim yapısı açıklamasına yer verilmiştir. Bu kısımdaki açıklamalar GRI 102 Standardında açıklanması belirtilen unsurlardan faydalanılarak hazırlanmış olup, “102-18 Yönetim yapısı” maddesiyle ilişkilendirilmiştir.

Altıncı kısımda yetki devri, yönetim organı ile ilgili bilgiler, sorumluluğu ve paydaşlara danışma, ESG etkileri, kritik kaygılar ile sürdürülebilirliğe ilişkin tedbirler hakkında açıklamalara yer verilmiştir. Bu kısımdaki açıklamalar da GRI 102 Standardında talep edilen bilgilerden faydalanılarak hazırlanmış olup, “102-19 Yetki devri”, “102-20 Ekonomik, çevresel ve sosyal konular için yönetici düzeyinde sorumluluk”, 102-21 Ekonomik, çevresel ve sosyal konularda paydaşlara danışma”, “102-22 En yüksek yönetim organının ve komitelerinin oluşumu”, “102-23 En yüksek yönetim organının başkanı”, “102-24 En yüksek yönetim organının belirlenmesi ve seçilmesi”, “102-25 Çıkar çatışmaları”, “102-26 Amaç, değerler ve stratejinin belirlenmesinde en yüksek yönetim organının rolü”, “102-27 En yüksek yönetim organının toplu bilgisi”, “102-28 En yüksek yönetim organının performansının değerlendirilmesi”, “102-29 Ekonomik, çevresel ve sosyal etkilerin belirlenmesi ve yönetilmesi”, “102-30 Risk yönetimi süreçlerinin etkinliği”, “102-31 Ekonomik, çevresel ve sosyal konuların gözden geçirilmesi”, “102-32 Sürdürülebilirlik raporlamasında en yüksek yönetim organının rolü”, “102-33 Kritik kaygıların iletilmesi”, “102-34 Kritik kaygıların niteliği ve toplam sayısı”, “102-35 Ücretlendirme politikaları”, “102-36 Ücret belirleme süreci”, “102-37 Paydaşların ücretlendirmeye katılımı”, “102-38 Yıllık toplam ücret oranı”, “102-39 Yıllık toplam ücret oranındaki artış yüzdesi” alt maddeleriyle ilişkilendirilmiştir.

Yedinci kısımda paydaşlar ve toplu sözleşmeler hakkında açıklamalara yer verilmiştir. Bu kısımdaki açıklamalar GRI 102 Standardında talep edilen bilgilerden faydalanılarak hazırlanmış olup, “102-40 Paydaş gruplarının listesi”, “102-41 Toplu iş sözleşmeleri”, “102-42 Paydaşların belirlenmesi ve seçilmesi”, “102-43 Paydaş katılımı yaklaşımı”, “102-44 Temel konular ve dile getirilen endişeler” alt maddeleriyle ilişkilendirilmiştir.

Sekizinci kısımda raporlama uygulaması hakkında açıklamalarda bulunulmuştur. Bu kısımdaki açıklamalar GRI 102 Standardında talep edilen bilgilerden faydalanılarak hazırlanmış olup, “102-45 Konsolide finansal tablolara dâhil edilen kuruluşlar”, “102-46 Rapor içeriğini ve konusunu tanımlama Sınırlar”, “102-47 Öncelikli konuların listesi”, “102-48 Bilgilerin yeniden ifade edilmesi”, “102-49 Raporlamadaki değişiklikler”, “102-50 Raporlama dönemi”, “102-51 En son raporun tarihi”, “102-52 Raporlama döngüsü”, “102-53 Raporla ilgili sorular için irtibat noktası”, “102-54 GRI Standartları’na Uygun Raporlama İddiaları”, “102-55 GRI içerik indeksi”, “102-56 Dış güvence” alt maddeleriyle ilişkilendirilmiştir.

Dokuzuncu kısımda yönetim yaklaşımı açıklamalarına yer verilmiştir. Yönetim yaklaşımı açıklamaları sosyal, çevresel ve ekonomik (200, 300, 400) standartlardan her biri için konuya özel bilgi paylaşırken kullanılması gereken bir standart olarak belirtilmiştir. Ancak bu kısımda raporda açıklanacak bilgilerle alakalı raporun tamamını kapsayan yönetim yaklaşımı açıklamalarına yer verilebileceği düşünülmektedir. Böylelikle bütün konu başlıklarında bu açıklamaların bulunduğu kısma referans verilebileceği değerlendirilmiştir.

Onuncu ve son kısımda, tablodaki diğer kısımlar kapsamında değerlendirilemeyen açıklamalara “diğer açıklamalar” adı altında yer verilmiştir.

Birleşmiş Milletler’in 2030 Hedefleri kapsamında “SKH-8 İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme” başlığının 8.3, 8.5, 8.6, 8.8, 8.9 ve 8.b maddelerinde özetle istihdamın artırılması, yenilikçilik ve kalkınma odaklı politikalar, işsizlerin ve eğitimsizlerin sayısının azaltılması konularına yer verilmektedir. Bölümdeki istihdam ve politikalarla ilgili açıklamaların bu maddelerle ilişkilendirilebileceği değerlendirilmiştir. “SKH-16 Barış, Adalet ve Güçlü Kurumlar” başlığının 16.6, 16.7, 16.8 ve 16.10 maddelerinde kısaca etkili ve şeffaf kurumlar, kapsayıcı karar mekanizmaları, küresel yönetim kurumları, bilgiye erişim ve temel özgürlükler konularına yer verilmiştir. Bölümdeki organizasyon bilgileri, açıklayıcı bilgiler, yönetim unsurları ve temel özgürlüklere dayalı açıklamaların bu maddelerle ilişkilendirilebileceği değerlendirilmiştir. “SKH-17 Amaçlar İçin Ortaklıklar” başlığının 17.14, 17.15, 17.16 ve 17.17 maddelerinde ise, özetle sürdürülebilir kalkınma politikaları, küresel ortaklıkların artırılması konularından söz edilmektedir.

Bölümdeki ulusal ve uluslararası üyelikler ve politikalarla ilgili açıklamaların bu maddelerle ilişkilendirilebileceği yönünde bir karara varılmıştır.

Son olarak SASB Değerlendirme Ölçütleri'nin eğitim başlığı altından yer verilen "SV-ED-270a.1 Aday öğrencilere temel performans istatistiklerinin açıklanmasını sağlayacak politikaların tanımı" maddesiyle bu bölümde aday öğrencilerle ilgili yapılacak açıklamalar eşleştirilmiştir.

3.2.2. Ekonomik Faaliyetler Bölümü

Üniversitelerce hazırlanacak olan sürdürülebilirlik raporlarının ikinci bölümü olarak "Ekonomik Faaliyetler Bölümü" oluşturulmuştur. Bu bölümde özetle üniversitelerle ilgili genel finansal bilgiler, proje ve bütçe ile sürdürülebilirliğe ilişkin ekonomik veriler gibi açıklamalara yer verilmiştir. Söz konusu açıklamalar GRI Standartları'ndan faydalanılarak hazırlanmış olup, Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri ve SASB'ın eğitim kategorisindeki ölçütleri ilişkilendirilmiştir.

Tablo 8'de üniversitelerce hazırlanacak olan sürdürülebilirlik raporları için hazırlanan ekonomik faaliyetler bölümü ile ilgili açıklamalara yer verilmiştir.

Tablo 8. Ekonomik Faaliyetler Bölümü

ÜNİVERSİTELERİN SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK RAPORU MODELİ					
EKONOMİK FAALİYETLER BÖLÜMÜ					
NO	AÇIKLAMALAR	GRI STANDARTLARI		SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA HEDEFLERİ	SASB ÖLÇÜTLERİ
1	<ul style="list-style-type: none"> - Gelir Tablosu, Bilanço, vd. (Genel Ekonomik Veriler) - Sürdürülebilirliğe İlişkin Yatırımlar - Bütçe Verileri - BAP Birimi Verileri - Döner Sermaye İşletmesi Verileri - Teknokent Verileri - Üniversiteye Bağlı İşletmelerin Ekonomik Verileri - Burslar - Konaklama Hizmetleri - Spor Tesisleri ve Kurslar - Öğretim ve Öğrenci Hizmetleri Giderleri - Personel Maaşları	201-1 201-2	GRI 201 Ekonomik Performans	SKH-8 İnsana Yakınsır İş ve Ekonomik Büyüme (8.2, 8.3, 8.5, 8.6, 8.9)	SV-ED-260a.4 (1) Yıllık Kazanç/Borç (2) İsteğe Bağlı Kazanç/Borç Oranı SV-ED-270a.2 Reklam, pazarlama ve zorunlu açıklamalarla ilgili yasal işlemler sonucu oluşan toplam maliyet SV-ED-270a.3 (1) Öğretim ve öğrenci hizmetleri giderleri ve (2) pazarlama ve işe alım giderleri SV-ED-270a.4 Gelir: (1) Başlık IV fonu, (2) GI Bill fonu ve (3) özel öğrenci kredileri SV-ED-000.C Öğrenci Başına Ortalama Kayıtlı Krediler, Çevrimiçi Yüzde
2	<ul style="list-style-type: none"> - Doluluk Oranları - Ekonomik Yatırım Projeleri		GRI 202 Pazar Varlığı	SKH-8 İnsana Yakınsır İş ve Ekonomik Büyüme (8.2, 8.3, 8.5, 8.6, 8.9)	SV-ED-000.A Kayıtlı Öğrenci Sayısı
3	<ul style="list-style-type: none"> - Altyapı Yatırımları - Bölgesel Kalkınma Ajansları Projeleri Hakkında Veriler - TÜBİTAK Projeleri Hakkında Veriler - AB Projeleri Hakkında Veriler - Diğer Projeler Hakkında Veriler - Önemli Dolaylı Ekonomik Etkiler	203-1 203-2	GRI 203 Dolaylı Ekonomik Etkiler	SKH-8 İnsana Yakınsır İş ve Ekonomik Büyüme (8.2, 8.3, 8.5, 8.6, 8.9) SKH-9 Sanayi, Yenilikçilik ve Altyapı (9.1, 9.2, 9.4, 9.5, 9.a, 9.b, 9.c)	SV-ED-000.C Öğrenci Başına Ortalama Kayıtlı Krediler, Çevrimiçi Yüzde
4	<ul style="list-style-type: none"> - Satın Alma ile Bağlantılı Mali Birimler ve Tedarikçi Kuruluşlar Hakkında Bilgiler - Sürdürülebilirlikle İlgili Tedarik Yaklaşımları - Bölgeye Katkı Sağlama Noktasında Yerel Tedarikçiler	204-1	GRI 204 Tedarik Uygulamaları	SKH-9 Sanayi, Yenilikçilik ve Altyapı (9.2, 9.3, 9.4)	
5	<ul style="list-style-type: none"> - Yolsuzlukla Mücadele Açıklaması	205-3	GRI 205 Yolsuzlukla Mücadele	SKH-16 Barış, Adalet ve Güçlü Kurumlar (16.5)	
6	<ul style="list-style-type: none"> - Diğer Açıklamalar				

Üniversitelerce hazırlanacak sürdürülebilirlik raporunun Ekonomik Faaliyetler Bölümü'nün birinci kısmında, genel olarak ekonomik veriler, sürdürülebilirliğe ilişkin yatırımlar, bütçe, Bilimsel Araştırma Projesi, Döner Sermaye İşletmesi, Teknokent ve üniversiteye bağlı diğer birim ve kuruluşların verileri, burslar, konaklama hizmetleri, spor tesisleri ve kurslar, öğretim ve öğrenci giderleri, personel maaşları açıklamalarına yer verilmiştir. Söz konusu açıklamalar hazırlanırken GRI 201 Standardından faydalanılmış olup, “201-1 Üretilen ve dağıtılan doğrudan ekonomik değer” ve “201-2 İklim değişikliğinden kaynaklanan finansal sonuçlar ve diğer risk ve fırsatlar” maddelerini içeren açıklamalara yer verilmiştir. Bunlara ek olarak bu kısımdaki açıklamaların Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleriyle bağlantısı da değerlendirilmiştir. “SKH-8 İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme” hedefinin 8.2, 8.3, 8.5, 8.6, 8.9 maddelerinde özetle ekonomik verimliliğin artırılması, insana yakışır istihdam sağlama, herkesin istihdama erişiminin sağlanması, işsiz ya da eğitim görmeyen genç oranının azalması istihdam yaratan ve yerel ürünleri teşvik eden politikalar oluşturulması konularını içerdiği gözlenmiştir. Bunlara bağlı olarak birinci kısımdaki üniversite ve bağlı birimlerin genel ekonomik verileri, sürdürülebilirlik yatırımları, burslar, öğretim ve öğrenci giderleri gibi açıklamaların SKH-8 ile ilişkilendirilebileceği değerlendirilmiştir. Son olarak SASB'ın eğitim kategorisindeki ölçütlerle bölümdeki açıklamaların ilişkisi incelenmiştir. “SV-ED-260a.4 (1) Yıllık kazanç/borç (2) İsteğe bağlı kazanç/borç oranı”, “SV-ED-270a.2 Reklam, pazarlama ve zorunlu açıklamalarla ilgili yasal işlemler sonucu oluşan toplam maliyet”, “SV-ED-270a.3 (1) Öğretim ve öğrenci hizmetleri giderleri ve (2) pazarlama ve işe alım giderleri”, “SV-ED-270a.4 Gelir: (1) Başlık IV fonu, (2) GI Bill fonu ve (3) özel öğrenci kredileri” ve “SV-ED-000.C Öğrenci Başına Ortalama Kayıtlı Krediler, Çevrimiçi Yüzde” maddeleri ile bölümdeki genel ekonomik veriler ve oranlar, öğrenci ve eğitim giderleri, burslar gibi konuların ilişkilendirilebileceği değerlendirilmiştir.

Bölümün ikinci kısmında doluluk oranları ve ekonomik yatırım projeleri açıklamalarına yer verilmiştir. İçerik hazırlanırken GRI 202 Pazar Varlığı Standardının başlığından faydalanılmıştır. Söz konusu standart daha çok halka açık işletmelere yönelik hazırlandığı için üniversitelerle doğrudan ilgili açıklamalar barındırmamaktadır. Ancak standarttaki pazar varlığı başlığı bu çalışma kapsamında üniversitenin doluluk oranları ve ekonomik yatırım projeleri kapsamında bilgiler

sunmak maksadıyla ele alınmıştır. Bunlara ek olarak bu kısımdaki açıklamaların Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleriyle bağlantısı da değerlendirilmiştir. “SKH-8 İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme” hedefinin 8.2, 8.3, 8.5, 8.6, 8.9 maddelerinde özetle ekonomik verimliliğin artırılması, insana yakışır istihdam sağlama, herkesin istihdama erişiminin sağlanması, işsiz ya da eğitim görmeyen genç oranının azalması istihdam yaratan ve yerel ürünleri teşvik eden politikalar oluşturulması konularını içerdiği tespit edilmiştir. Dolayısıyla bu kısımdaki doluluk oranları ve ekonomik yatırım projeleri açıklamalarının SKH-8 ile ilişkilendirilebileceği değerlendirilmiştir. Son olarak SASB’ın eğitim kategorisindeki ölçütlerle bu kısımdaki açıklamalar ilişkilendirilmiştir. “SV-ED-000.A Kayıtlı öğrenci sayısı” ölçütüyle bu bölümdeki açıklamaların ilişkilendirilebileceği kanısı oluşmuştur.

Bölümün üçüncü kısmında, altyapı yatırımları, Bölgesel Kalkınma Ajansı Projeleri, TÜBİTAK Projeleri, AB Projeleri, diğer projeler ve dolaylı ekonomik etkiler açıklamalarına yer verilmiştir. İçerik hazırlanırken GRI 203 Dolaylı Ekonomik Etkiler Standardından faydalanılmış olup, “203-1 Altyapı yatırımları ve desteklenen hizmetler” ve “203-2 Önemli dolaylı ekonomik etkiler” maddelerini içeren açıklamalar değerlendirilmiştir. Bunlara ek olarak bu kısımdaki açıklamaların Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleriyle bağlantısı da değerlendirilmiştir. “SKH-8 İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme” hedefinin 8.2, 8.3, 8.5, 8.6, 8.9 maddelerinde özetle ekonomik verimliliğin artırılması, insana yakışır istihdam sağlama, herkesin istihdama erişiminin sağlanması, işsiz ya da eğitim görmeyen genç oranının azalması istihdam yaratan ve yerel ürünleri teşvik eden politikalar oluşturulması konularını içerdiği tespit edilmiştir. Bir diğer hedef olan “SKH-9 Sanayi, Yenilikçilik ve Altyapı” hedefinin 9.1, 9.2, 9.4, 9.5 maddelerinde özetle ekonomik kalkınmayı desteklemek için güvenli, sürdürülebilir altyapıların oluşturulması, sürdürülebilir sanayileşmenin desteklenmesi, çevresel açıdan daha sağlam teknoloji ve sanayi süreçlerinin daha çok benimsenmesi yoluyla altyapı ve güçlendirme sanayilerinin sürdürülebilirlik kapsamında geliştirilmesi ve bilimsel araştırma ile teknolojik becerilerin geliştirilmesi konularından bahsedildiği gözlenmiştir. Dolayısıyla ikinci kısımdaki altyapı yatırımları, projeler ve dolaylı ekonomik etkilerle ilgili açıklamaların SKH-8 ve SKH-9 ile ilişkilendirilebileceği değerlendirilmiştir. Son olarak SASB’ın eğitim kategorisindeki ölçütlerle bu kısımdaki açıklamalar ilişkilendirilmiştir. “SV-ED-

000.C Öğrenci Başına Ortalama Kayıtlı Krediler, Çevrimiçi Yüzde” maddesi ile ikinci kısımdaki Bölgesel Kalkınma Ajansları, TÜBİTAK, vd. projeler hakkındaki açıklamaların ilişkilendirilebileceği değerlendirilmiştir.

Rapor Bölümünün dördüncü kısmında, satın alma ile ilgili mali birimler, genel olarak tedarikçiler, tedarikçilerin sürdürülebilirliği ve bölgeye katkı açıklamalarına yer verilmiştir. İçerik hazırlanırken GRI 204 Tedarik Uygulamaları Standardından faydalanılmış olup, “204-1 Yerel tedarikçilere yapılan harcamaların oranı” maddesini içeren açıklamalar göz önünde bulundurulmuştur. Bu kısımdaki açıklamaların Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleriyle bağlantısı da çalışma kapsamında incelenmiştir. “SKH-9 Sanayi, Yenilikçilik ve Altyapı” hedefinin 9.2, 9.3, 9.4 maddelerinde özetle sürdürülebilir sanayileşmenin desteklenmesi, altyapı ve güçlendirme sanayilerinin sürdürülebilirlik kapsamında geliştirilmesi konularından bahsedildiği tespit edilmiştir. Bunlara bağlı olarak bu kısımdaki açıklamaların SKH-9 ile ilişkilendirilebileceği kanısı oluşmuştur.

Beşinci kısımda, yolsuzlukla mücadele açıklamasına yer verilmiştir. İçerik hazırlanırken GRI 205 Yolsuzlukla Mücadele Standardından faydalanılmış olup, “205-3 Teyit edilen yolsuzluk vakaları ve alınan önlemler” maddesini içeren açıklamalara yer verilmiştir. Bu kısımdaki açıklamaların Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleriyle bağlantısı da çalışma kapsamında incelenmiştir. “SKH-16 Barış, Adalet ve Güçlü Kurumlar” hedefinin 16.5 maddesinde yolsuzluk ve rüşvetin tüm biçimlerinin azaltılmasından bahsedilmektedir. Bu bilgiler ışığında dördüncü kısımdaki yolsuzluk açıklamalarının SKH-16 ile ilişkilendirilebileceği değerlendirilmiştir.

Altıncı ve son kısımda, tablodaki diğer kısımlar kapsamında değerlendirilemeyen açıklamalara “diğer açıklamalar” adı altında yer verilmiştir.

3.2.3. Çevresel Faaliyetler Bölümü

Üniversitelerce hazırlanacak olan sürdürülebilirlik raporunun üçüncü bölümü “Çevresel Faaliyetler Bölümü” şeklinde adlandırılmıştır. Bu bölümde üniversitelerin çevresel faaliyetleri, malzemeler, su ve gıda ile ilgili atıklar, biyoçeşitlilik, enerji kullanımı ve yenilenebilir enerji, çevresel uyum gibi konular hakkında açıklamalara

yer verilmiştir. Söz konusu açıklamalar GRI Standartları'ndan faydalanılarak hazırlanmıştır. Bahsedilen açıklamalarla Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri ve SASB'ın eğitim kategorisindeki ölçütleri ilişkilendirilmiştir.

Tablo 9'da üniversitelerce hazırlanacak olan sürdürülebilirlik raporları için hazırlanan çevresel faaliyetler bölümü ile ilgili açıklamalara yer verilmiştir.

Tablo 9. Çevresel Faaliyetler Bölümü

ÜNİVERSİTELERİN SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK RAPORU MODELİ					
ÇEVRESEL FAALİYETLER BÖLÜMÜ					
NO	AÇIKLAMALAR	GRI STANDARTLARI		SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA HEDEFLERİ	SASB ÖLÇÜTLERİ
1	- Gıda, Büro, Temizlik ve Yapı Malzemesi Miktarları, Alımları ve Kullanımındaki Azalmalar - Teknolojik, Tıbbi, Tarımsal, Kimyasal Malzeme Miktarları, Alımları ve Kullanımındaki Azalmalar - Geri Dönüştürülmüş Malzemeler - Kütüphane Alımları ve Kâğıt vb. Kullanımının Azaltılmasına İlişkin Uygulamalar - Malzeme Tüketimiyle İlgili Hedefler	301-1 301-2 301-3	GRI 301 Malzemeler	SKH-9 Sanayi, Yenilikçilik ve Altyapı (9.2, 9.3, 9.4, 9.5, 9.b) SKH-12 Sorumlu Tüketim ve Üretim (12.2, 12.3, 12.4, 12.5)	
2	- Yenilenebilir Enerji Kullanımı - Enerji Tüketiminin Azaltılmasına İlişkin Uygulamalar - Kurum İçi ve Dışı Enerji Tüketimi - Ulaşım Birimi Yakıt Tüketim Verileri	302-1 302-2 302-4 302-5	GRI 302 Enerji	SKH-7 Erişilebilir ve Temiz Enerji (7.1, 7.2, 7.3) SKH-13 İklim Eylemi (13.1, 13.2, 13.3)	
3	- Su – Atık Su Verileri - Suyun Tüketimi, Tahliyesi, Arıtması ve Geri Dönüşümü ile İlgili Bilgiler ve Uygulamalar	<i>Yönetim Yaklaşımı</i> 303-1 303-2 <i>Konuya Özel</i> 303-3 303-4 303-5	GRI 303 Su ve Atık	SKH-6 Temiz Su ve Sanitasyon (6.1, 6.3, 6.4, 6.6) SKH-13 İklim Eylemi (13.1, 13.2, 13.3) SKH-14 Sudaki Yaşam (14.1, 14.2)	
4	- Biyoçeşitlilik Durumu, Arttırma Faaliyetleri - Yeşil Alanlar - Hayvan Barınakları, Koruma Alanları ve Konuya İlişkin Faaliyetler - Korunan ve Restore Edilen Habitatlar - Korunan Alanlar ve Bunun Dışında Kiralanan, Sahip Olunan ya da Yönetilen Sahalar	304-1 304-2 304-3	GRI 304 Biyoçeşitlilik	SKH-13 İklim Eylemi (13.1, 13.2, 13.3) SKH-14 Sudaki Yaşam (14.4, 14.7) SKH-15 Karasal Yaşam (15.1, 15.2, 15.4, 15.5)	

ÜNİVERSİTELERİN SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK RAPORU MODELİ

ÇEVRESEL FAALİYETLER BÖLÜMÜ

NO	AÇIKLAMALAR	GRI STANDARTLARI	SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA HEDEFLERİ	SASB ÖLÇÜTLERİ	
5	- Doğrudan ve Dolaylı Emisyonlar (Kapsam 1,2,3 GHG) - GHG Emisyon Yoğunluğu - GHG Emisyonlarının Azaltılması - Ozon Tabakasına Zarar Veren Emisyonlar - Hava Emisyonları	305-1 305-2 305-3 305-4 305-5 305-6 305-7	GRI 305 Emisyonlar	SKH-11 Sürdürülebilir Şehirler ve Topluluklar (11.6) SKH-13 İklim Eylemi (13.1, 13.2, 13.3)	
6	- Atık Üretimi, Atıkla İlgili Önemli Etkiler ve Bunların Yönetimi - Üretilen, Bertaraf Edilen Ve Edilecek Olan Atıklar	<i>Yönetim Yaklaşımı</i> 306-1 306-2 <i>Konuya Özel</i> 306-3 306-4 306-5	GRI 306 Atıklar	SKH-11 Sürdürülebilir Şehirler ve Topluluklar (11.6) SKH-12 Sorumlu Tüketim ve Üretim (12.2, 12.4, 12.5)	
7	- Çevreyle İlgili Yasa, Yönetmelik, Standart ve Çerçvelere Uyum Durumu	307-1	GRI 307 Çevresel Uyum	SKH-13 İklim Eylemi (13.2, 13.3)	
8	- Çevre Kriterleri Kullanılarak Taranan Yeni Tedarikçiler - Tedarikçiler Üzerindeki Olumsuz Çevresel Etkiler ve Alınan Tedbirler	308-1	GRI 308 Tedarikçi Çevresel Değerlendirme	SKH-9 Sanayi, Yenilikçilik ve Altyapı (9.4, 9.5) SKH-12 Sorumlu Tüketim ve Üretim (12.3)	
9	- Diğer Açıklamalar				

Üniversitelerce hazırlanacak Çevresel Faaliyetler Bölümü'nün birinci kısmında gıda, büro, temizlik, yapı malzemeleri ile teknolojik, tıbbi, tarımsal, kimyasal malzeme miktarları, alımları ve kullanımındaki azalmalar, geri dönüştürülmüş malzemeler, kütüphane alımları ve kâğıt vb. kullanımının azaltılmasına ilişkin uygulamalar, konu ile ilgili hedefler konularında açıklamalarda bulunulmuştur. İçerik hazırlanırken GRI 301 Malzemeler Standardındaki açıklamalardan faydalanılmış olup, “301-1 Ağırlık veya hacim olarak kullanılan malzemeler”, “301-2 Kullanılan geri dönüştürülmüş girdi malzemeler” ve “301-3 Geri kazanılmış ürünler ve bunların ambalaj malzemeleri” maddelerini içerecek şekilde tasarlanmaya çalışılmıştır. Bu kısımdaki açıklamaların Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleriyle bağlantısı da çalışma kapsamında incelenmiştir. “SKH-9 Sanayi, Yenilikçilik ve Altyapı” hedefinin 9.2, 9.3, 9.4, 9.5 ve 9.b maddelerinde özetle sürdürülebilir sanayileşmenin desteklenmesi, küçük işletmelerin desteklenmesi, çevresel açıdan daha sağlam teknoloji ve sanayi süreçlerinin daha çok benimsenmesi yoluyla altyapı ve güçlendirme sanayilerinin sürdürülebilirlik kapsamında geliştirilmesi, özel, bilimsel araştırmaların ve teknoloji, yenilikçiliğin geliştirilmesi konularından bahsedildiği tespit edilmiştir. Bir diğer hedef olan “SKH-12 Sorumlu Üretim ve Tüketim” hedefinin 12.2, 12.3, 12.4, ve 12.5 maddelerinde özetle doğal kaynakların sürdürülebilir yönetimi ve etkin kullanımının sağlanması, küresel gıda atığının azaltılması, atıkların yönetiminin sağlanması, azaltma, geri dönüşüm ve tekrar kullanma yollarıyla atık üretiminin azaltılması konularından bahsedildiği gözlenmiştir. Bu bilgiler ışığında birinci kısımdaki açıklamaların SKH-9 ve SKH-12 ile ilişkilendirilebileceği sonucuna ulaşılmıştır.

Bölümün ikinci kısmında yenilenebilir enerji kullanımı, enerji tüketiminin azaltılmasına ilişkin uygulamalar, kurum içi ve dışı enerji tüketimi, ulaşım birimi yakıt tüketim verileri konularına yer verilmiştir. İçerik hazırlanırken GRI 302 Enerji Standardından faydalanılmış olup, “302-1 Kuruluş içindeki enerji tüketimi”, “302-2 Kuruluş dışındaki enerji tüketimi”, “302-4 Enerji tüketiminin azaltılması”, “302-5 Ürün ve hizmetlerin enerji gereksinimlerindeki azalmalar” maddelerini içeren açıklamalar değerlendirilmiştir. Bu kısımdaki açıklamaların Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleriyle bağlantısı da çalışma kapsamında incelenmiştir. “SKH-7 Erişilebilir ve Temiz Enerji” hedefinin 7.1, 7.2, 7.3 maddelerinde özetle uygun fiyatlı, güvenilir ve

modern enerji hizmetlerine küresel erişimin sağlanması, yenilenebilir enerjinin küresel enerji içindeki payının artırılması ve küresel enerji verimliliği oranının iki katına çıkarılması konularının yer aldığı gözlemlenmiştir. “SKH-13 İklim Eylemi” hedefinin 13.1, 13.2 ve 13.3 maddelerinde ise iklimle ilgili tehlikelere karşı dayanıklılığın artırılması, konuyla ilgili önlemlerin politik, strateji ve planlara entegre edilmesi ve iklim değişikliği konusunda eğitim verme, farkındalık yaratma ve kurumsal kapasitenin geliştirilmesi konularından bahsedilmektedir. Bu bilgiler ışığında ikinci kısımdaki açıklamaların SKH-7 ve SKH-13 ile ilişkilendirilebileceği değerlendirilmiştir.

Üçüncü kısımda su – atık su, suyun tüketimi, tahliyesi, arıtması ve geri dönüşümü ile ilgili bilgiler ve uygulamalar hakkında açıklamalara yer verilmiştir. İçerik hazırlanırken GRI 303 Su ve Atık Standardından faydalanılmış olup, “303-1 Paylaşılan bir kaynak olarak su ile etkileşimler”, “303-2 Su deşarjı ile ilgili etkilerin yönetimi”, “303-3 Su çekimi”, “303-4 Su tahliyesi” ve “303-5 Su tüketimi” maddelerini kapsayan açıklamalar olması göz önünde bulundurulmuştur. Bu kısımdaki açıklamaların Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleriyle bağlantısı da çalışma kapsamında incelenmiştir. “SKH-6 Temiz Su ve Sanitasyon” hedefinin 6.1, 6.3, 6.4 ve 6.6 maddelerinde kısaca herkesin güvenilir ve erişilebilir içme suyuna evrensel erişiminin sağlanması, atık suyun azaltılması ve geri dönüşümü ile tekrar kullanımının artırılması, su kıtlığı sorununun çözümü için tatlı su tedarikinin sağlanması ve su ekosistemlerinin korunması konularından bahsedilmektedir. “SKH-13 İklim Eylemi” hedefinin 13.1, 13.2 ve 13.3 maddelerinde ise iklimle ilgili tehlikelere karşı dayanıklılığın artırılması, konuyla ilgili önlemlerin politik, strateji ve planlara entegre edilmesi ve iklim değişikliği konusunda eğitim verme, farkındalık yaratma ve kurumsal kapasitenin geliştirilmesi konularından bahsedilmektedir. “SKH-14 Sudaki Yaşam” hedefinin 14.1 ve 14.2 maddelerinde özetle karasal kökenli su kirliliğinin önlenmesi ve dayanıklılığın güçlendirilmesi konularından bahsedilmektedir. Bu bağlamda üçüncü kısımdaki açıklamaların SKH-6, SKH-13 ve SKH-14 ile ilişkilendirilebileceği sonucuna ulaşılmıştır.

Bölümün dördüncü kısmında biyoçeşitlilik durumu, artırma faaliyetleri, yeşil alanlar, hayvan barınakları, koruma alanları ve konuya ilişkin faaliyetler, korunan ve

restore edilen habitatlar, korunan alanlar ve bunun dışında kiralanın, sahip olunan ya da yönetilen sahalar hakkında açıklamalara yer verilmiştir. İçerik hazırlanırken GRI 304 Biyoçeşitlilik Standardından faydalanılmış olup, “304-1 Korunan alanlar ve korunan alanlar dışındaki yüksek biyolojik çeşitlilik değerine sahip alanların içinde veya bitişiğinde sahip olunan, kiralanın, yönetilen işletme sahaları”, “304-2 Faaliyetlerin, ürünlerin ve hizmetlerin biyolojik çeşitlilik üzerindeki önemli etkileri” ve “304-3 Korunan veya restore edilen habitatlar” maddelerini kapsayan açıklamalar göz önünde bulundurulmuştur. Bu kısımdaki açıklamaların Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleriyle bağlantısı da çalışma kapsamında incelenmiştir. “SKH-13 İklim Eylemi” hedefinin 13.1, 13.2 ve 13.3 maddelerinde ise iklimle ilgili tehlikelere karşı dayanıklılığın artırılması, konuyla ilgili önlemlerin politik, strateji ve planlara entegre edilmesi ve iklim değişikliği konusunda eğitim verme, farkındalık yaratma ve kurumsal kapasitenin geliştirilmesi konularından bahsedilmektedir. “SKH-14 Sudaki Yaşam” hedefinin 14.4 ve 14.7 maddelerinde özetle balıkçılığın korunması ve bilimsel yönetim planlarının uygulanması ve deniz kaynaklarının sürdürülebilir kullanımıyla ekonomik faydanın artırılması konularından bahsedildiği tespit edilmiştir. “SKH-15 Karasal Yaşam” Hedefinin ise 15.1, 15.2, 15.4 ve 15.5 maddelerinde özetle ekosistemlerin korunması ve sürdürülebilir kullanımı, ormanların sürdürülebilir yönetiminin sağlanması ve ağaçlandırma faaliyetlerinin artırılması, dağ ekosistemleri ve biyoçeşitliliğin korunması, doğal habitatların bozulmasını azaltmak ile biyoçeşitlilik kaybının durdurulması ve türlerin korunması konularından bahsedildiği gözlenmiştir. Bu açıklamalar doğrultusunda dördüncü kısımdaki açıklamaların SKH-13, SKH-14 ve SKH-15 ile ilişkilendirilebileceği değerlendirilmiştir.

Rapor bölümünün beşinci kısmında doğrudan ve dolaylı emisyonlar, GHG emisyon yoğunluğu, GHG emisyonlarının azaltılması, ozon tabakasına zarar veren emisyonlar ve hava emisyonları açıklamalarına yer verilmiştir. İçerik hazırlanırken GRI 305 Emisyonlar Standardından faydalanılmış olup, “305-1 Doğrudan (Kapsam 1) GHG emisyonları”, “305-2 Enerji dolaylı (Kapsam 2) GHG emisyonları”, “305-3 Diğer dolaylı (Kapsam 3) GHG emisyonları”, “305-4 GHG emisyon yoğunluğu”, “305-5 Sera gazı emisyonlarının azaltılması”, “305-6 Ozon tabakasına zarar veren maddelerin (ODS) emisyonları”, “305-7 Azot oksitler (NOX), kükürt oksitler (SOX) ve diğer önemli hava emisyonları” maddeleri göz önünde bulundurulmuştur. Bu

kısımdaki açıklamaların Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleriyle bağlantısı da çalışma kapsamında incelenmiştir. “SKH-11 Sürdürülebilir Şehirler ve Topluluklar” hedefinin 11.6 maddesinde hava kalitesine ve atık yönetimine özen gösterilerek olumsuz çevresel etkilerin azaltılmasından bahsedilmektedir. “SKH-13 İklim Eylemi” hedefinin 13.1, 13.2 ve 13.3 maddelerinde ise iklimle ilgili tehlikelere karşı dayanaklılığın artırılması, konuyla ilgili önlemlerin politik, strateji ve planlara entegre edilmesi ve iklim değişikliği konusunda eğitim verme, farkındalık yaratma ve kurumsal kapasitenin geliştirilmesi konularına değinilmektedir. Bu bağlamda beşinci kısımdaki açıklamaların SKH-11 ve SKH-13 ile ilişkilendirilebileceği sonucuna ulaşılmıştır.

Altıncı kısımda atık üretimi, atıkla ilgili önemli etkiler ve bunların yönetimi ile üretilen, bertaraf edilen ve edilecek olan atıklar açıklamalarına yer verilmiştir. İçerik hazırlanırken GRI 306 Atıklar Standardından faydalanılmış olup, “306-1 Atık üretimi ve atıkla ilgili önemli etkiler”, “306-2 Atıkla ilgili önemli etkilerin yönetimi”, “306-3 Üretilen atık”, “306-4 Bertaraf edilen atıklar” ve “306-5 Bertaraf edilecek atıklar” maddeleri göz önünde bulundurulmuştur. Bu kısımdaki açıklamaların Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleriyle bağlantısı da çalışma kapsamında incelenmiştir. “SKH-11 Sürdürülebilir Şehirler ve Topluluklar” hedefinin 11.6 maddesinde hava kalitesine ve atık yönetimine özen gösterilerek olumsuz çevresel etkilerin azaltılmasından bahsedilmektedir. “SKH-12 Sorumlu Üretim ve Tüketim” hedefinin 12.2, 12.4 ve 12.5 maddelerinde özetle doğal kaynakların sürdürülebilir yönetimi ve etkin kullanımının sağlanması, atıkların yönetiminin sağlanması, azaltma, geri dönüşüm ve tekrar kullanma yollarıyla atık üretiminin azaltılması konularından değinildiği gözlenmiştir. Bu bilgiler ışığında altıncı kısımdaki açıklamaların SKH-11 ve SKH-12 ile ilişkilendirilebileceği değerlendirilmiştir.

Rapor bölümünün yedinci kısmında çevreyle ilgili yasa, yönetmelik, standart ve çerçevelere uyum durumu hakkında açıklamaya yer verilmiştir. Söz konusu içerik hazırlanırken GRI 307 Çevresel Uyum Standardından faydalanılmış olup, “307- Çevre yasa ve yönetmeliklerine uyulmaması” maddesi göz önünde bulundurulmuştur. Bu kısımdaki açıklamaların Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleriyle bağlantısı da çalışma kapsamında incelenmiştir. “SKH-13 İklim Eylemi” hedefinin 13.2 ve 13.3

maddelerinde ise iklimle ilgili önlemlerin politik, strateji ve planlara entegre edilmesi ve iklim değişikliği konusunda eğitim verme, farkındalık yaratma ve kurumsal kapasitenin geliştirilmesi konularından bahsedilmektedir. Bu bağlamda yedinci kısımdaki açıklamaların SKH-13 ile ilişkilendirilebileceği kanısı oluşmuştur.

Rapor bölümünün sekizinci kısmında çevre kriterleri kullanılarak taranan yeni tedarikçiler ve tedarikçiler üzerindeki olumsuz çevresel etkiler ve alınan tedbirler açıklamalarına yer verilmiştir. İçerik hazırlanırken GRI 308 Tedarikçi Çevresel Değerlendirme Standardında faydalanılmış olup, “308-1 Çevre kriterleri kullanılarak taranan yeni tedarikçiler” ve “308-2 Tedarik zincirindeki olumsuz çevresel etkiler ve alınan önlemler” maddeleri göz önünde bulundurulmuştur. Bu kısımdaki açıklamaların Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleriyle bağlantısı da çalışma kapsamında incelenmiştir. “SKH-9 Sanayi, Yenilikçilik ve Altyapı” hedefinin 9.4 ve 9.5 maddelerinde özetle çevresel açıdan daha sağlam teknoloji ve sanayi süreçlerinin daha çok benimsenmesi yoluyla altyapı ve güçlendirme sanayilerinin sürdürülebilirlik kapsamında geliştirilmesi, sanayi sektörlerinin teknolojik yetkinliklerinin geliştirilmesi konularından bahsedildiği tespit edilmiştir. Bir diğer hedef olan “SKH-12 Sorumlu Üretim ve Tüketim” hedefinin 12.3 maddesinde özetle tedarik zincirlerindeki gıda kayıplarının azaltılması konularından bahsedildiği gözlenmiştir. Bu bilgiler ışığında sekizinci kısımdaki açıklamaların SKH-9 ve SKH-12 ile ilişkilendirilebileceği sonucuna ulaşılmıştır.

Dokuzuncu ve son kısımda, tablodaki diğer kısımlar kapsamında değerlendirilemeyen açıklamalara “diğer açıklamalar” adı altında yer verilmiştir.

Bu bölümde çevresel faaliyetlerle ilgili açıklamalar bulunduğundan SASB eğitim ölçütleriyle ilişkilendirilebilecek bir açıklama bulunmamaktadır.

3.2.4. Sosyal Faaliyetler Bölümü

Üniversitelerce hazırlanacak olan sürdürülebilirlik raporunun dördüncü bölümünde “Sosyal Faaliyetler Bölümü”ne yer verilmiştir. Bu bölümde üniversitelerin sosyal faaliyetleri, istihdam, iş sağlığı ve güvenliği, çeşitlilik ve fırsat eşitliği, eşitsizliklerin ortadan kaldırılması ve ayrımcılık yasağı, örgütlenme faaliyetleri, güvenlik uygulamaları, zorunlu çalışma, insan hakları, yerel halklar, tedarikçiler ve

sosyoekonomik uyum gibi konular hakkında açıklamalara yer verilmiştir. Söz konusu açıklamalar GRI Standartları'ndan faydalanılarak hazırlanmıştır. Bahsedilen açıklamalarla Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri ve SASB'ın eğitim kategorisindeki ölçütleri ilişkilendirilmiştir.

Tablo 10'da üniversitelerce hazırlanacak olan sürdürülebilirlik raporları için hazırlanan sosyal faaliyetler bölümü ile ilgili açıklamalara yer verilmiştir.

Tablo 10. Sosyal Faaliyetler Bölümü

ÜNİVERSİTELERİN SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK RAPORU MODELİ					
SOSYAL FAALİYETLER BÖLÜMÜ					
NO	AÇIKLAMALAR	GRI STANDARTLARI		SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA HEDEFLERİ	SASB ÖLÇÜTLERİ
1	<ul style="list-style-type: none"> - Akademik, İdari, Yardımcı Personel, Sürekli ve Mevsimlik İşçi Sayıları ve Oranları - Dışarıdan Görevlendirilen Öğretim Elemanları - Yarı Zamanlı Çalışanlar (Part-Time Öğrenciler vs.) - İşe Yerleştirme Oranı 	401-1 401-2	GRI 401 İstihdam	<p>SKH-4 Nitelikli Eğitim (4.3, 4.4)</p> <p>SKH-8 İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme (8.3, 8.5, 8.6)</p>	<p>SV-ED-000.D Sayı Olarak: (1) Öğretim Elemanı ve (2) Diğer Personel</p> <p>SV-ED-260a.3 İşe Yerleştirme Oranı</p>
2	<ul style="list-style-type: none"> - Ortak Sağlık ve Güvenlik Birimi Verileri - İş Sağlığı ve Güvenliği (İSG) Yönetim Sistemi ve Bu Kapsamda Çalışanlar - İş Sağlığı ve Güvenliği Hizmetleri - İşle İlgili Yaralanmalar - İşle İlişkileri ile Doğrudan Bağlı İSG Etkilerinin Önlenmesi ve Azaltılması - Tehlike Tanımlama, Risk Değerlendirme ve Olay İncelemesi - İSG'ye Çalışan Katılımı, Danışma ve İletişim Bilgileri - İSG Çalışan Eğitimleri ve Çalışan Sağlığına Teşvikleri - MEDİKO Hizmetleri 	<p><i>Yönetim Yaklaşımı</i></p> <p>403-1 403-2 403-3 403-4 403-5 403-6 403-7</p> <p><i>Konuya Özel</i></p> <p>403-8 403-9 403-10</p>	GRI 403 İş Sağlığı ve Güvenliği	<p>SKH-3 Sağlık ve Kaliteli Yaşam (3.8, 3.d)</p> <p>SKH-4 Nitelikli Eğitim (4.a)</p> <p>SKH-8 İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme (8.8)</p>	
3	<ul style="list-style-type: none"> - Kadın Çalışan, Yönetici, Akademisyen, İdari Personel Sayıları ve Oranları - Kadın Öğrenci Sayıları ve Oranları - Engelli Çalışan, Yönetici, Akademisyen, İdari Personel Sayıları ve Oranları - Engelli Öğrenci Sayıları ve Oranları - Engelli Yaşam Alanları ve Faaliyetler - Atama ve Yükseltme Kriterleri - Görevde Yükselme Sınavları 	405-1	GRI 405 Çeşitlilik ve Fırsat Eşitliği	<p>SKH-5 Toplumsal Cinsiyet Eşitliği (5.1, 5.5)</p> <p>SKH-10 Eşitsizliklerin Azaltılması (10.2, 10.3, 10.4)</p>	
4	<ul style="list-style-type: none"> - Ayrımcılıkla Mücadele Açıklaması - Ayrımcılık Olayları ve Alınan Düzeltici Önlemler - Yabancı Uyruklu Öğrenci ve Öğretim Elemanı Sayıları ve Oranları - Dini Hizmetler, İbadet Alanları 	406-1	GRI 406 Ayrımcılık Yasağı	<p>SKH-5 Toplumsal Cinsiyet Eşitliği (5.1, 5.5)</p> <p>SKH-10 Eşitsizliklerin Azaltılması (10.2, 10.3, 10.4, 10.7)</p>	

ÜNİVERSİTELERİN SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK RAPORU MODELİ

SOSYAL FAALİYETLER BÖLÜMÜ

NO	AÇIKLAMALAR	GRI STANDARTLARI	SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA HEDEFLERİ	SASB ÖLÇÜTLERİ
5	- Sendikal Faaliyetler - Öğrenci Toplulukları Sayısı ve Faaliyetleri	407-1	GRI 407 Örgütlenme Özgürlüğü ve Toplu Pazarlık	SKH-16 Barış, Adalet ve Güçlü Kurumlar (16.6, 16.7) SKH-17 Amaçlar İçin Ortaklıklar (17.17)
6	- Fazla Mesai Uygulamaları - Hastanelerdeki (Tıp, Diş Hekimliği, Veterinerlik Fakülteleri, vd.) Nöbet Bilgileri - Güvenlik Görevlilerin Vardiyaları	409-1	GRI 409 Zorunlu Çalışma	SKH-8 İnsana Yakınsır İş ve Ekonomik Büyüme (8.7)
7	- Güvenlik Görevlisi Sayısı - Güvenlik Görevlisi Eğitimleri - Kampüs Giriş Çıkış Denetim Uygulamaları - Güvenlik Uygulamaları	410-1	GRI 410 Güvenlik Uygulamaları	SKH-8 İnsana Yakınsır İş ve Ekonomik Büyüme (8.8)
8	- İnsan Haklarına İlişkin Çalışan Eğitimi - İnsan Haklarına İlişkin Akademik Çalışmalar - İnsan Haklarına İlişkin Sosyal, Sanatsal ve Kültürel Etkinlikler	412-2	GRI 412 İnsan Hakları Değerlendirme si	SKH-4 Nitelikli Eğitim (4.7)
9	-Bölge Halkıyla Etkileşimler -Bölgeye Ekonomik, Sosyal, Kültürel ve Sanatsal Katkılar - Bölgenin Kültürel ve Doğal Mirasını Korumaya Yönelik Çalışmalar - Bölgesel Projeler - Yerel Yönetimlerle İlişkiler	413-1 413-2	GRI 413 Yerel Topluluklar	SKH-11 Sürdürülebilir Şehirler ve Topluluklar (11.4, 11.a)
10	- Sosyal Kriterlere Göre Taranan Yeni Tedarikçiler	414-1	GRI 414 Tedarikçilerin Sosyal Değerlendirme si	SKH-9 Sanayi, Yenilikçilik ve Altyapı (9.2, 9.4)

ÜNİVERSİTELERİN SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK RAPORU MODELİ					
SOSYAL FAALİYETLER BÖLÜMÜ					
NO	AÇIKLAMALAR	GRI STANDARTLARI	SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA HEDEFLERİ	SASB ÖLÇÜTLERİ	
11	- Hastanelerin (Tıp, Diş Hekimliği, Veterinerlik Fakülteleri, vd.) Personel, Öğrenci ve Diğer Hasta, Taburcu Sayıları ve İlgili Diğer Veriler - MEDİKO Sağlık Birimi Verileri (Personel-Öğrenci) - Personel ve Öğrenci Psikolojik Danışmanlık Hizmetleri - Üniversiteye Bağlı Sağlık Birimlerinden Yararlanan Öğrenci, Personel ve Kurum Dışı Bireylerin Sayıları ve Oranları		GRI 416 Müşteri Sağlığı ve Güvenliği	SKH-3 Sağlık ve Kaliteli Yaşam (3.1, 3.2, 3.4, 3.5, 3.7, 3.8)	
12	- Kurumsal İletişim Merkezi Faaliyetleri - Tanıtım, Reklam ve Görünürlük Faaliyetleri - Bu Faaliyetlerin Sürdürülebilirlikle İlgili Uygulamaları		GRI 417 Pazarlama ve Etiketleme		
13	- Veri Güvenliği Risklerini Belirleme ve Ele Alma Yaklaşımının Açıklanması - Kişisel Verileri Koruma Kanunu (KVKK) Kapsamında Yapılan Çalışmalar - Bilgi İşlem Daire Başkanlığının ve İlgili Birimlerin Veri Güvenliği ile İlgili Faaliyetleri - Veri Güvenliği Riskleri ve Alınan Önlemler - Veri Güvenliği İhlallerinin ve Bundan Etkilenenlerin Sayıları - Öğrenci Bilgilerinin Toplanması, Kullanılması ve Saklanmasıyla İlgili Politikaların Açıklanması	418-1	GRI 418 Müşteri Gizliliği	SKH-4 Nitelikli Eğitim (4.a) SKH-8 İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme (8.8) SKH-11 Sürdürülebilir Şehirler ve Topluluklar (11.7)	SV-ED-230a.1 Veri güvenliği risklerini belirleme ve ele alma yaklaşımının açıklanması SV-ED-230a.2 Öğrenci bilgilerinin toplanması, kullanılması ve saklanmasıyla ilgili politika ve uygulamaların açıklanması SV-ED-230a.3 (1) Veri güvenliği ihlallerinin sayısı, (2) kişisel olarak tanımlanabilir bilgileri içeren yüzde (PII), (3) etkilenen öğrenci sayısı
14	- Dar Gelirli Öğrencilerle İlgili Bilgiler ve Faaliyetler - Öğrencilerin Gelir Durumları - Burslu Öğrenciler - Askıda Yemek vb. Uygulamalar - Barınma Hizmetleri (Yurtlar, Konuk Evleri, Misafirhaneler, Oteller, vd.) - Ulaşım - Ring Hizmetleri - Sosyal ve Ekonomik Anlamda Yasa ve Yönetmeliklere Uyum	419-1	GRI 419 Sosyoekonomik Uyum	SKH-1 Yoksulluğa Son (1.1, 1.2, 1.3, 1.4, 1.5) SKH-2 Açlığa Son (2.1, 2.2) SKH-4 Nitelikli Eğitim (4.3, 4.5) SKH-11 Sürdürülebilir Şehirler ve Topluluklar (11.2)	SV-ED-000.C Öğrenci Başına Ortalama Kayıtlı Krediler, Çevrimiçi Yüzde
15	- Diğer Açıklamalar				

Üniversitelerce hazırlanacak olan sürdürülebilirlik raporlarının Sosyal Faaliyetler Bölümü'nün birinci kısmında akademik, idari, yardımcı personel, sürekli ve mevsimlik işçi sayıları ve oranları, dışarıdan görevlendirilen öğretim elemanları, yarı zamanlı çalışanlar, işe yerleştirme oranı gibi açıklamalara yer verilmiştir. İçerik hazırlanırken GRI 401 İstihdam Standardından faydalanılmış olup, “401-1 Yeni işe alımlar ve personel devri” ve “401-2 Tam zamanlı çalışanlara sağlanan ancak geçici veya yarı zamanlı çalışanlara sağlanmayan faydalar” maddelerini kapsayan açıklamalar olması göz önünde bulundurulmuştur. Söz konusu açıklamaların Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleriyle bağlantısı da incelenmiştir. “SKH-4 Nitelikli Eğitim” hedefinin 4.1 ve 4.2 maddelerinde özetle bütün kadın ve erkeklerin kaliteli teknik ve mesleki eğitim ile yükseköğretime erişimlerinin sağlanması, istihdam, insana yakışır işlerde teknik ve mesleki becerilere sahip gençlerin ve yetişkinlerin sayısını artırılması konularından bahsedildiği gözlenmiştir. Ayrıca “SKH-8 İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme” hedefinin 8.3, 8.5 ve 8.6 maddelerinde kısaca insana yakışır istihdam yaratmanın teşvik edilmesi, bütün erkek ve kadınların üretken istihdama ve insana yakışır işlere erişimlerinin sağlanması, işsiz ve eğitim görmeyen gençlerin sayısının azaltılması konularından bahsedilmektedir. Birinci kısımdaki personel sayıları, istihdam ve işe alım oranları gibi açıklamaların SKH-4 ve SKH-8 ile ilişkilendirilebileceği sonucuna ulaşılmıştır. Bunlara ek olarak bahsedilen açıklamaların SASB eğitim ölçütlerinden “SV-ED-000.D Sayı olarak: (1) öğretim elemanı ve (2) diğer personel” ve “SV-ED-260A.3 İşe yerleştirme oranı” maddeleriyle de ilişkilendirilebileceği değerlendirilmiştir.

Bölümün ikinci kısmında ortak sağlık ve güvenlik birimi verileri, öğrencilerle ilgili İSG verileri, iş sağlığı ve güvenliği yönetim sistemi ve bu kapsamda çalışanlar, iş sağlığı ve güvenliği hizmetleri, işle ilgili yaralanmalar, işle ilişkileri ile doğrudan bağlı İSG etkilerinin önlenmesi ve azaltılması, tehlike tanımlama, risk değerlendirme ve olay incelemesi, İSG'ye çalışan katılımı, danışma ve iletişim bilgileri, İSG çalışan eğitimleri ve çalışan sağlığına teşvikleri, MEDİKO hizmetleri açıklamalarına yer verilmiştir. İçerik hazırlanırken GRI 403 İş Sağlığı ve Güvenliği Standardından faydalanılmış olup, “403-1 İş sağlığı ve güvenliği yönetim sistemi”, “403-2 Tehlike tanımlama, risk değerlendirmesi ve olay incelemesi”, “403-3 İş sağlığı hizmetleri”, “403-4 İş sağlığı ve güvenliğine ilişkin işçi katılımı, danışma ve iletişim”, “403-5 İş

sağlığı ve güvenliği konusunda işçi eğitimi”, “403-6 İşçi sağlığının teşviki”, “403-7 İş ilişkileriyle doğrudan bağlantılı iş sağlığı ve güvenliği etkilerinin önlenmesi ve azaltılması”, “403-8 İş sağlığı ve güvenliği yönetim sistemi kapsamındaki işçiler”, “403-9 İşle ilgili yaralanmalar” ve “403-10 İşle ilgili sağlık sorunları” maddelerini kapsayan açıklamalar içermesi göz önünde bulundurulmuştur. Açıklamaların Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleriyle bağlantısı da çalışma kapsamında incelenmiştir. “SKH-3 Sağlık ve Kaliteli Yaşam” hedefinin 3.8 ve 3.d maddelerinde kısaca kaliteli temel sağlık hizmetlerine ve temel ilaçlara erişimin herkesçe sağlanması, sağlık risklerine karşı erken uyarı, riski azaltma ve risk yönetimi kapasitelerinin güçlendirilmesi konularından bahsedildiği tespit edilmiştir. “SKH-4 Nitelikli Eğitim” hedefinin 4.a maddesinde herkes için güvenli, şiddete dayalı olmayan, kapsayıcı ve etkili öğrenme ortamlarının oluşturulması” konusundan bahsedilmektedir. “SKH-8 İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme” hedefinin 8.8 maddesinde kısaca bütün çalışanlar için güvenli çalışma ortamlarının geliştirilmesinden bahsedilmektedir. Bu bilgiler ışığında ikinci kısımdaki MEDİKO hizmetleri, iş sağlığı ve güvenliği faaliyetleri ve önlemleri gibi açıklamaların SKH-3, SKH-4 ve SKH-8 ile ilişkilendirilebileceği sonucuna ulaşılmıştır.

Rapor bölümünün üçüncü kısmında kadın çalışan, yönetici, akademisyen, idari personel sayıları ve oranları, kadın öğrenci sayıları ve oranları, engelli çalışan, yönetici, akademisyen, idari personel sayıları ve oranları, engelli öğrenci sayıları ve oranları, engelli yaşam alanları ve faaliyetler, atama ve yükseltme kriterleri, görevde yükselme sınavları gibi açıklamalara yer verilmiştir. İçerik hazırlanırken GRI 405 Çeşitlilik ve Fırsat Eşitliği Standardından faydalanılmış olup, “405-1 Yönetişim organlarının ve çalışanların çeşitliliği” maddesini kapsayacak açıklamalar içermesi göz önünde bulundurulmuştur. Açıklamaların Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleriyle bağlantısı da incelenmiştir. “SKH-5 Toplumsal Cinsiyet Eşitliği” hedefinin 5.1, 5.5, maddelerinde özetle kadınlara ve kız çocuklarına yönelik her türlü ayrımcılığın her yerde sona erdirilmesi, kadınların siyasi, ekonomik ve sosyal hayatın karar verme süreçlerine tam ve etkin katılımı ile her düzeyde lider olabilmelerine eşit fırsat tanınması konularından bahsedilmektedir. “SKH-10 Eşitsizliklerin Azaltılması” hedefinin 10.2, 10.3, 10.4 ve 10.7 maddelerinde yaşa, cinsiyete, engelliliğe, vd. bakılmaksızın herkesin güçlendirilmesi, ayrımcılığın ortadan kaldırılmasına yönelik

mevzuat, politika ve eylemlerinin desteklenmesi, eşitliğin giderek daha çok sağlanması konularından bahsedildiği gözlenmiştir. Bu bağlamda üçüncü kısımdaki kadın ve engelli yönetici, öğrenci, personel sayıları ve oranları, atama ve yükseltme kriterleri, görevde yükselme sınavları gibi açıklamaların SKH-5 ve SKH-10 ile ilişkilendirilebileceği sonucuna ulaşılmıştır.

Dördüncü kısımda ayrımcılıkla mücadele açıklaması, ayrımcılık olayları ve alınan düzeltici önlemler, yabancı uyruklu öğrenci ve öğretim elemanı sayıları ve oranları, dini hizmetler, ibadet alanları açıklamalarına yer verilmiştir. İçerik hazırlanırken GRI 406 Ayrımcılık Yasağı Standardından faydalanılmış olup, “406-1 Ayrımcılık olayları ve alınan düzeltici önlemler” maddesini kapsayacak açıklamalara değinilmiştir. Bu kısımdaki açıklamaların Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleriyle ilişkisi de çalışma kapsamında incelenmiştir. “SKH-5 Toplumsal Cinsiyet Eşitliği” hedefinin 5.1, 5.5 maddelerinde özetle kadınlara ve kız çocuklarına yönelik her türlü ayrımcılığın her yerde sona erdirilmesi, kadınların siyasi, ekonomik ve sosyal hayatın karar verme süreçlerine tam ve etkin katılımı ile her düzeyde lider olabilmelerine eşit fırsat tanınması konularından bahsedilmektedir. “SKH-10 Eşitsizliklerin Azaltılması” hedefinin 10.2, 10.3, 10.4 ve 10.7 maddelerinde yaşa, cinsiyete, engelliliğe, vd. bakılmaksızın herkesin güçlendirilmesi, ayrımcılığın ortadan kaldırılmasına yönelik mevzuat, politika ve eylemlerinin desteklenmesi, eşitliğin giderek daha çok sağlanması, planlı ve iyi yönetilen göç politikalarının uygulanmasıyla sistemli, güvenli, düzenli ve sorumlu göçlerin ve yer değiştirmelerin kolaylaştırılması konularından bahsedildiği gözlenmiştir. Bu bağlamda üçüncü kısımdaki ayrımcılıkla mücadele açıklamaları ve uygulamaları ile yabancı uyruklu öğretim elemanı ve öğrenci sayıları, dini hizmetler, ibadet alanları gibi açıklamaların SKH-5 ve SKH-10 ile ilişkilendirilebileceği sonucuna ulaşılmıştır.

Beşinci kısımda sendikal faaliyetler, öğrenci toplulukları sayısı ve faaliyetleri açıklamalarına yer verilmiştir. İçerik hazırlanırken GRI 407 Örgütlenme Özgürlüğü Standardından faydalanılmış olup, “407-1 Örgütlenme özgürlüğü ve toplu pazarlık hakkının risk altında olabileceği operasyonlar ve tedarikçiler” maddelerini kapsayacak açıklamalar içermesi göz önünde bulundurulmuştur. Bahsedilen açıklamaların Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleriyle bağlantısı da incelenmiştir. “SKH-16 Barış,

Adalet ve Güçlü Kurumlar” hedefinin 16.6 ve 16.7 maddelerinde her düzeyde etkili, hesap verebilir ve şeffaf kurumlar kurulması ile kapsayıcı, katılımcı ve temsil edici karar mekanizmalarının oluşturulması konularından bahsedilmektedir. Bir diğer hedef olan “SKH-17 Amaçlar İçin Ortaklıklar” hedefinin 17.17 maddesinde ortaklıkların deneyim ve kaynak sağlama stratejilerine dayanan kamu, kamu-özel ve sivil toplum ortaklıklarının teşvik edilmesi ve desteklenmesi hususlarından bahsedildiği tespit edilmiştir. Bu bilgiler ışığında beşinci kısımdaki sendikal faaliyetler ve öğrenci toplulukları hakkında açıklamaların SKH-16 ve SKH-17 ile ilişkilendirilebileceği değerlendirilmiştir.

Altıncı kısımda fazla mesai uygulamaları, hastanelerdeki nöbet bilgileri, güvenlik görevlilerin vardiyaları açıklamalarına yer verilmiştir. İçerik hazırlanırken GRI 409 Zorunlu Çalışma Standardından faydalanılmış olup, “409-1 Zorla veya zorunlu çalıştırma vakaları açısından önemli risk altındaki operasyonlar ve tedarikçiler” maddesini kapsayan açıklamalar içermesi hususu göz önünde bulundurulmuştur. Bu kısımdaki açıklamaların Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleriyle ilişkisi de çalışma kapsamında incelenmiştir. “SKH-8 İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme” hedefinin 8.7 maddesinde zorla çalıştırmayı ortadan kaldırma konusundan bahsedildiği gözlenmiştir. Bu kısımdaki fazla mesai, nöbet ve vardiya bilgileri hakkındaki açıklamaların SKH-8 ile ilişkilendirilebileceği değerlendirilmiştir.

Rapor bölümünün yedinci kısmında güvenlik görevlilerinin sayıları, eğitimleri, kampüs giriş-çıkış denetim uygulamaları ve güvenlik uygulamaları açıklamalarına yer verilmiştir. İçerik hazırlanırken GRI 410 Güvenlik Uygulamaları Standardından faydalanılmış olup, “410-1 İnsan hakları politikaları veya prosedürleri konusunda eğitilmiş güvenlik personeli” maddesini kapsayan açıklamalara değinilmiştir. Söz konusu açıklamaların Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleriyle bağlantısı da çalışma kapsamında incelenmiştir. “SKH-8 İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme” hedefinin 8.8 maddesinde bütün çalışanlar için güvenli çalışma ortamlarının sağlanması konusundan bahsedildiği tespit edilmiştir. Bu kısımdaki güvenlik görevlileri ve uygulamaları hakkındaki açıklamaların SKH-8 ile ilişkilendirilebileceği sonucuna ulaşılmıştır.

Bölümün sekizinci kısmında insan haklarına ilişkin çalışan eğitimi, akademik çalışmalar ve sosyal, sanatsal ve kültürel etkinlikler açıklamalarına yer verilmiştir. İçerik hazırlanırken GRI 412 İnsan Hakları Değerlendirmesi Standardından faydalanılmış olup, “412-2 İnsan hakları politikaları veya prosedürleri hakkında çalışan eğitimi” maddesini kapsayan açıklamalar olmasına özen gösterilmiştir. Bahsedilen açıklamaların Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleriyle bağlantısı da incelenmiştir. “SKH-4 Nitelikli Eğitim” hedefinin 4.7 maddesinde sürdürülebilir kalkınma için eğitim, insan hakları, toplumsal cinsiyet eşitliği, barış ve şiddete başvurmama kültürünün geliştirilmesinden bahsedilmektedir. Bu bağlamda bu kısımdaki insan hakları hakkındaki uygulama ve faaliyetlere ilişkin açıklamaların SKH-4 ile ilişkilendirilebileceği sonucuna ulaşılmıştır.

Dokuzuncu kısımda bölge halkıyla etkileşimler, bölgeye ekonomik, sosyal, kültürel ve sanatsal katkılar, bölgenin kültürel ve doğal mirasını korumaya yönelik çalışmalar, bölgesel projeler, yerel yönetimlerle ilişkiler açıklamalarına yer verilmiştir. İçerik hazırlanırken GRI 413 Yerel Topluluklar Standardından faydalanılmış olup, “413-1 Yerel topluluk katılımı, etki değerlendirmeleri ve geliştirme programları ile operasyonlar” ve “413-2 Yerel topluluklar üzerinde önemli ölçüde mevcut ve potansiyel olumsuz etkileri olan operasyonlar” maddelerini kapsayan açıklamalar göz önünde bulundurulmuştur. Açıklamaların Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleriyle bağlantısı da çalışma kapsamında araştırılmıştır. “SKH-11 Sürdürülebilir Şehirler ve Topluluklar” hedefinin 11.4 ve 11.a maddelerinde kısaca dünyanın doğal ve kültürel mirasının korunması ve gözetilmesi çabalarının artırılması, kentsel ve kırsal alanlar arasındaki olumlu ekonomik, çevresel ve sosyal bağlantıların desteklenmesi konularından bahsedilmektedir. Bu bağlamda dokuzuncu kısımdaki bölgeyle ekonomik, sosyal, sanatsal ve kültürel etkileşimler, doğal ve kültürel mirası korumaya yönelik çalışmalar gibi açıklamaların SKH-11 ile ilişkilendirilebileceği değerlendirilmiştir.

Bölümün onuncu kısmında sosyal kriterlere göre taranan yeni tedarikçiler hakkında açıklamalara yer verilmiştir. İçerik hazırlanırken GRI 414 Tedarikçilerin Sosyal Değerlendirmesi Standardından faydalanılmış olup, “414-1 Sosyal kriterler kullanılarak taranan yeni tedarikçiler” maddesini kapsayan açıklamalar içermesi göz

dikkate alınmıştır. Açıklamaların Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleriyle ilişkisi de çalışma kapsamında incelenmiştir. “SKH-9 Sanayi, Yenilikçilik ve Altyapı” hedefinin 9.2 ve 9.4 maddelerinde kapsayıcı ve sürdürülebilir sanayileşmenin desteklenmesi, çevresel açıdan daha sağlam teknolojiler ve sanayi süreçlerinin daha çok benimsenmesi konularından bahsedilmektedir. Bu bilgiler ışığında sosyal unsurlara göre değerlendirilen tedarikçiler hakkındaki açıklamaların SKH-9 ile ilişkilendirilebileceği sonucuna ulaşılmıştır.

On birinci kısımda hastanelerde personel, öğrenci ve diğer hasta, taburcu sayıları ve ilgili diğer veriler, MEDİKO sağlık birimi verileri, personel ve öğrenci psikolojik danışmanlık hizmetleri, üniversiteye bağlı sağlık birimlerinden yararlanan öğrenci, personel ve kurum dışı bireylerin sayıları ve oranları hakkında açıklamalara yer verilmiştir. İçerik hazırlanırken GRI 416 Müşteri Sağlığı ve Güvenliği Standardının sadece başlığından faydalanılmıştır. Söz konusu standart daha çok halka açık işletmelere yönelik hazırlandığı için üniversitelerle doğrudan ilgili açıklamalar barındırmamaktadır. Ancak standarttaki müşteri sağlığı ve güvenliği başlığı bu çalışma kapsamında üniversitedeki sağlık hizmetleri, hastanelerinde tedavi gören kurum dışı kişiler ile personel ve öğrenciler kapsamında bilgiler sunmak amacıyla ele alınmıştır. Bu kısımdaki açıklamaların Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleriyle ilişkisi de incelenmiştir. “SKH-3 Sağlık ve Kaliteli Yaşam” hedefinin 3.1, 3.2, 3.4, 3.5, 3.7 ve 3.8 maddelerinde anne ve yeni doğan ölümlerinin azaltılması, hastalıkların önlenmesi, madde bağımlılığının önüne geçilmesi, üreme sağlığı hizmetlerine ve bu konuda eğitime erişimin sağlanması konularına değinilmektedir. Bu bilgiler ışığında hastanede sunulan hizmetlerin ve bu konudaki açıklamaların SKH-3 ile ilişkilendirilebileceği değerlendirilmiştir.

On ikinci kısımda kurumsal iletişim merkezi faaliyetleri, tanıtım, reklam ve görünürlük faaliyetleri, söz konusu faaliyetlerin sürdürülebilirlikle ilgili uygulamaları açıklamalarına yer verilmiştir. İçerik hazırlanırken GRI 417 Pazarlama ve Etiketleme Standardının sadece başlığından faydalanılmıştır. Söz konusu standart daha çok halka açık işletmelere yönelik hazırlandığı için üniversitelerle doğrudan ilgili açıklamalar barındırmamaktadır. Ancak standarttaki pazarlama ve etiketleme başlığı bu çalışma kapsamında üniversitedeki KİMER vb. birimlerin uygulamaları, reklam ve görünürlük

faaliyetleri ve bunların sürdürülebilirlik uygulamaları kapsamında yapılan çalışmaların bilgilerini sunmak maksadıyla ele alınmıştır. Bu kısımdaki açıklamalarla ilişkilendirilebilecek bir Sürdürülebilir Kalkınma Hedefi bulunamamıştır.

Rapor bölümünün on üçüncü kısmında veri güvenliği risklerini belirleme ve ele alma yaklaşımının açıklanması, kişisel verileri koruma kanunu (KVKK) kapsamında yapılan çalışmalar, bilgi işlem daire başkanlığının ve ilgili birimlerin veri güvenliği ile ilgili faaliyetleri, veri güvenliği riskleri ve alınan önlemler, veri güvenliği ihlallerinin ve bundan etkilenenlerin sayıları, öğrenci bilgilerinin toplanması, kullanılması ve saklanmasıyla ilgili politikalarla ilgili açıklamalara yer verilmiştir. İçerik hazırlanırken GRI 418 Müşteri Gizliliği Standardının sadece başlığından faydalanılmıştır. Söz konusu standart daha çok halka açık işletmelere yönelik hazırlandığı için üniversitelerle doğrudan ilgili açıklamalar barındırmamaktadır. Ancak “418-1 Müşteri gizliliğinin ihlali ve müşteri verilerinin kaybıyla ilgili doğrulanmış şikâyetler” maddesindeki müşteri kavramı çalışmada personel ve öğrenci bağlamında değerlendirilmiş olup, bu kısımda veri güvenliği ve gizliliği hakkında bilgiler sunmak amacıyla ele alınmıştır. Açıklamaların Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleriyle bağlantısı da çalışma kapsamında incelenmiştir. “SKH-4 Nitelikli Eğitim” hedefinin 4.a maddesinde herkes için güvenli öğrenme ortamlarının oluşturulmasından bahsedilmektedir. “SKH-8 İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme” hedefinin 8.8 maddesinde ise bütün çalışanlar için güvenli çalışma ortamlarının geliştirilmesi konusuna değinilmektedir. Bu bilgiler ışığında bu kısımdaki personel ve öğrencilerin veri güvenliği ile ilgili açıklamaların SKH-4 ve SKH-8 ile ilişkilendirilebileceği değerlendirilmiştir. Söz konusu açıklamaların SASB ölçütleriyle bağlantısı da incelenmiş olup, bu kısımdaki açıklamaların “SV-ED-230a.1 Veri güvenliği risklerini belirleme ve ele alma yaklaşımının açıklaması”, “SV-ED-230a.2 Öğrenci bilgilerinin toplanması, kullanılması ve saklanmasıyla ilgili politika ve uygulamaların açıklaması” ve “SV-ED-230a.3 (1) Veri güvenliği ihlallerinin sayısı, (2) kişisel olarak tanımlanabilir bilgileri içeren yüzde (PII), (3) etkilenen öğrenci sayısı” ölçütleriyle ilişkilendirilebileceği sonucuna ulaşılmıştır.

Rapor bölümünün on dördüncü kısmında dar gelirli öğrencilerle ilgili bilgiler ve faaliyetler, öğrencilerin gelir durumları, burslu öğrenciler, askıda yemek vb.

uygulamalar, barınma hizmetleri (yurtlar, konuk evleri, misafirhaneler, oteller, vd.), ulaşım - ring hizmetleri, sosyal ve ekonomik anlamda yasa ve yönetmeliklere uyum açıklamalarına yer verilmiştir. İçerik hazırlanırken GRI 419 Sosyoekonomik Uyum Standardından faydalanılmış olup, “419-1 Sosyal ve ekonomik alanda yasa ve yönetmeliklere uyulmaması” maddesini kapsayan açıklamalar göz önünde bulundurulmuştur. Açıklamaların Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleriyle ilişkisi çalışma kapsamında incelenmiştir. “SKH-1 Yoksulluğa Son” hedefinin 1.1, 1.2, 1.3, 1.4, 1.5 maddelerinde özetle aşırı yoksulluğun herkes için, her yerde ortadan kaldırılması, bütün boyutlarıyla yoksulluk içinde yaşayan her yaşta insanın oranının en az yarıya indirilmesi, yoksul ve kırılgan durumdaki kişiler için önemli ölçüde koruma sağlanması, temel hizmetlere erişiminin güvence altına alınması, bu kişilerin dayanaklılık kazanmalarını ve ekonomik, çevresel ve sosyal şoklara karşı kırılganlıklarının azaltılması konularından bahsedildiği tespit edilmiştir. Bir diğer hedef olan “SKH-2 Açlığa Son” hedefinin 2.1 ve 2.2 maddelerinde ise kısaca açlığın sona erdirilmesi, kırılgan durumdaki kişilerin güvenli, besleyici ve yeterli besine erişiminin güvence altına alınması, yetersiz beslenmenin tüm biçimlerinin ortadan kaldırılması konularından bahsedildiği gözlenmiştir. Ayrıca “SKH-4 Nitelikli Eğitim” hedefinin 4.3 ve 4.5 maddelerinde bütün erkek ve kadınların yükseköğretime erişiminin sağlanması, kırılgan durumdaki insanların her düzeyde eğitime erişiminin eşit biçimde sağlanmasından bahsedildiği tespit edilmiştir. Son olarak “SKH-11 Sürdürülebilir Şehirler ve Topluluklar” hedefinin 11.2 maddesinde özellikle kırılgan durumda olan insanların güvenli, erişilebilir ve sürdürülebilir ulaşım sistemlerine erişiminin sağlanması hususlarına değinildiği gözlenmiştir. Bu bilgiler ışığında bu kısımdaki dar gelirli öğrenciler, gelir durumları, burslar, ulaşım-konaklama-barınma hizmetleri gibi açıklamaların SKH-1, SKH-2, SKH-4 ve SKH-11 ile ilişkilendirilebileceği sonucuna ulaşılmıştır. On dördüncü kısımdaki açıklamaların SASB ölçütleriyle bağlantısı da çalışma kapsamında incelenmiş olup, “SV-ED-000.C Öğrenci Başına Ortalama Kayıtlı Krediler, Çevrimiçi Yüzde” maddesiyle ilişkilendirilebileceği değerlendirilmiştir.

On beşinci ve son kısımda, tablodaki diğer kısımlar kapsamında değerlendirilemeyen açıklamalara “diğer açıklamalar” adı altında yer verilmiştir.

3.2.5. Eğitim ve Araştırma Faaliyetleri Bölümü

Üniversitelerce hazırlanacak olan sürdürülebilirlik raporunun son bölümü olan beşinci bölüm, “Eğitim ve Araştırma Faaliyetleri Bölümü” olarak isimlendirilmiştir. Bu bölümde üniversitelerin eğitim ve araştırma faaliyetleri, öğrenci ve personel sayıları ve oranları, sürdürülebilirlikle ilgili dersler, projeler, uygulamalar, personel eğitimleri, kurum içi ve dışı işbirlikleri, akademik çalışmalar, düzenlenen sempozyum, kongre, vb. bilimsel, sanatsal, sosyal ve kültürel aktiviteler gibi çeşitli konular hakkında açıklamalara yer verilmiştir. Söz konusu açıklamalar GRI Standartları’ndan faydalanılarak hazırlanmıştır. Bahsedilen açıklamalarla Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri ve SASB’in eğitim kategorisindeki ölçütleri ilişkilendirilmiştir.

Tablo 11’de üniversitelerce hazırlanacak olan sürdürülebilirlik raporları için hazırlanan eğitim ve araştırma faaliyetleri bölümü ile ilgili açıklamalara yer verilmiştir.

Tablo 11. Eğitim ve Araştırma Faaliyetleri Bölümü

ÜNİVERSİTELERİN SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK RAPORU MODELİ					
EĞİTİM VE ARAŞTIRMA FAALİYETLERİ BÖLÜMÜ					
NO	AÇIKLAMALAR	GRI STANDARTLARI		SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA HEDEFLERİ	SASB ÖLÇÜTLERİ
1	<ul style="list-style-type: none"> - Fakülte, Yüksek Okul (YO), Meslek Yüksek Okulu (MYO), Enstitüler, Merkez Müdürlükleri, Koordinatörlükler, vd. Birimler Hakkında Bilgiler - Sürekli Eğitim Merkezi ve Halka Açık Diğer Kurslar Hakkında Bilgiler - Ön Lisans, Lisans, Yüksek Lisans ve Doktora Öğrenci Sayıları ve Oranları - Akademik Faaliyetlerin Sayısı ve Oranları (yayınlar, projeler, vb.) - Sürdürülebilirlikle İlgili Verilen Dersler, Yayınlar, Öğrenci Projeleri, vb. - Öğrenci, Öğretim Üyesi, Öğretim Görevlisi, Yardımcı Öğretim Elemanı Sayıları - Mezun Öğrenci Sayısı ve Oranları - Öğrenim Süresini Aşan Öğrenci Sayıları ve Zamanında Tamamlama Oranları - Prof., Doç., Dr. Öğr. Üyesi, Öğretim Görevlisi Başına Öğrenci Oranları - Personel Eğitimleri - Otomasyon Sistemleri (Öğrenci ve Personel) - Akreditasyonlar - Kütüphane Hizmetleri - Eğitim Öğretimde Teknoloji Kullanımı - Kurum İçi İşbirlikleri (Yatay Geçiş, Çift Anadal, Yandal, vb.) - Kurum Dışı İşbirlikleri (Değişim Programları, vd.) - Düzenlenen Bilimsel, Kültürel, Sosyal ve Sanatsal Etkinlikler - Sürdürülebilirlik Kapsamında Düzenlenen Bilimsel, Kültürel, Sosyal ve Sanatsal Etkinlikler - Bahar Şenlikleri vb. Etkinlikler - Sosyal, Çevresel ve Yönetimsel Konularda Verilen Derslerin Sayıları, Oranları, Dersleri Alan Öğrenci Sayıları - Kurumsal Yayınlar, Ödüller, Patentler, vb. 	404-1 404-2 404-3	GRI 404 Eğitim Öğretim	<p>SKH-4 Nitelikli Eğitim (4.3, 4.4, 4.5, 4.7, 4.a, 4.b, 4.c)</p> <p>SKH-8 İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme (8.2, 8.5, 8.6)</p> <p>SKH-9 Sanayi, Yenilikçilik ve Altyapı (9.4, 9.5)</p> <p>SKH-13 İklim Eylemi (13.3)</p>	<p>SV-ED-260a.1 Mezuniyet Oranı</p> <p>SV-ED-260a.2 Zamanında Tamamlama Oranı</p> <p>SV-ED-000.A Kayıtlı Öğrenci Sayısı</p> <p>SV-ED-000.B Kayıt İçin Alınan Başvuru Sayısı</p>
2	- Diğer Açıklamalar				

Üniversitelerce hazırlanacak olan sürdürülebilirlik raporlarının son bölümü olan beşinci bölüm, “Eğitim ve Araştırma Faaliyetleri Bölümü” olarak adlandırılmıştır. Bu bölümde fakülte, yüksek okul, meslek yüksek okulu, enstitüler, merkez müdürlükleri, koordinatörlükler, vd. birimler hakkında bilgiler, sürekli eğitim merkezi ve halka açık diğer kurslar hakkında bilgiler, ön lisans, lisans, yüksek lisans ve doktora öğrenci sayıları ve oranları, akademik faaliyetlerin sayısı ve oranları (yayınlar, projeler, vb.), sürdürülebilirlikle ilgili verilen dersler, yayınlar, öğrenci projeleri, vb., öğrenci, öğretim üyesi, öğretim görevlisi, yardımcı öğretim elemanı sayıları, mezun öğrenci sayısı ve oranları, öğrenim süresini aşan öğrenci sayıları ve zamanında tamamlama oranları, profesör, doçent, doktor öğretim üyesi, öğretim görevlisi başına öğrenci oranları, personel eğitimleri, otomasyon sistemleri (öğrenci ve personel), akreditasyonlar, kütüphane hizmetleri, eğitim öğretimde teknoloji kullanımı, kurum içi işbirlikleri (yatay geçiş, çift anadal, yandal, vb.), kurum dışı işbirlikleri (değişim programları, vd.), düzenlenen bilimsel, kültürel, sosyal ve sanatsal etkinlikler, bahar şenlikleri vb. etkinlikler, sürdürülebilirlik kapsamında düzenlenen bilimsel, kültürel, sosyal ve sanatsal etkinlikler, sosyal, çevresel ve yönetsel konularda verilen derslerin sayıları, oranları, dersleri alan öğrenci sayıları, kurumsal yayınlar, ödüller, patentler, vb. açıklamalara yer verilmiştir. İçerik hazırlanırken GRI-404 Eğitim Öğretim Standardından faydalanılmıştır. Ancak bu standart daha çok halka açık işletmelerdeki çalışanların eğitime yönelik maddeleri içermektedir. Buna bağlı olarak çalışmada çalışanların eğitimleri de dâhil olmak üzere üniversitelerin temel konusu olan eğitim öğretim ve araştırma faaliyetleri bu başlık altında ele alınmıştır. “404-1 Çalışan başına yıllık ortalama eğitim saati”, “404-2 Çalışan becerilerini geliştirmeye yönelik programlar ve geçiş yardımı programları” ve “404-3 Düzenli performans ve kariyer gelişimi incelemeleri alan çalışanların yüzdesi” maddelerini kapsayan açıklamalar göz önünde bulundurulmuştur. Açıklamaların Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleriyle bağlantısı çalışma kapsamında araştırılmıştır. “SKH-4 Nitelikli Eğitim” hedefinin 4.3, 4.4, 4.5, 4.7, 4.a, 4.b, 4.c maddelerinde özetle bütün erkek ve kadınların yükseköğretime eşit biçimde erişiminin sağlanması, teknik ve mesleki becerilere sahip gençlerin sayısının artırılması, kırılğan durumdaki insanların her düzeyde eğitim ve mesleki eğitime eşit biçimde erişiminin sağlanması, herkes için güvenli kapsayıcı ve etkili öğrenme ortamlarının oluşturulması, yükseköğrenim

programlarına kayıt olanağı sunan bursların sayısının artırılması, öğretmen eğitimi ve tedarikinin önemli ölçüde artırılması konularından bahsedilmektedir. “SKH-8 İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme” hedefinin 8.2, 8.5 ve 8.6 maddelerinde özetle yüksek katma değerli ve emek yoğun sektörlere odaklanarak, çeşitlendirme, teknoloji geliştirme ve yenilik getirme aracılığıyla ekonomik verimliliği artırma, gençler ve engelliler de dâhil bütün insanların tam ve üretken istihdamı ve insana yakışır işlere erişimlerinin sağlanması, işsiz ya da eğitim görmeyen gençlerin oranının azaltılması konularından bahsedildiği gözlenmiştir. “SKH-9 Sanayi, Yenilikçilik ve Altyapı” hedefinin 9.4 ve 9.5 kaynakların daha verimli kullanımının artırılması ve çevresel açıdan daha sağlam teknolojiler ve sanayi süreçlerinin daha çok benimsenmesi ile altyapının ve güçlendirme sanayilerinin sürdürülebilir hale gelecek biçimde geliştirilmesi, yenilikçiliğin teşvik edilmesi, araştırma geliştirme alanında çalışanları sayısının artırılması, kamusal ve özel araştırmaların artırılması ve bilimsel araştırmanın geliştirilmesi hususlarından bahsedildiği tespit edilmiştir. “SKH-13 İklim Eylemi” hedefinin 13.3 maddesinde iklim değişikliği ile etkilerinin azaltılması ve erken uyarı konularında eğitimin, farkındalık yaratmanın ve kurumsal kapasitenin geliştirilmesi konularından bahsedilmektedir. Bu bilgiler ışığında eğitim ve araştırma faaliyetleri, sanatsal, sosyal, bilimsel ve kültürel faaliyetler, kurum içi ve dışı işbirlikleri, sürekli eğitim merkezleri hakkında bilgiler, eğitimde teknoloji kullanımı gibi açıklamaların SKH-4, SKH-8, SKH-9 ve SKH-13 ile ilişkilendirilebileceği sonucuna ulaşılmıştır. SASB’ın eğitim ölçütleriyle söz konusu açıklamaların bağlantısı da çalışma kapsamında incelenmiştir. “SV-ED-260a.1 Mezuniyet oranı”, “SV-ED-260a.2 Zamanında tamamlama oranı”, “SV-ED-000.A Kayıtlı öğrenci sayısı” ve “SV-ED-000.B Kayıt için alınan başvuru sayısı” ölçütleriyle bu bölümdeki açıklamaların ilişkilendirilebileceği kanısı oluşmuştur.

Son kısımda, tablodaki ilk kısım kapsamında değerlendirilemeyen açıklamalara “diğer açıklamalar” adı altında yer verilmiştir.

Tablo 12’de üniversiteler için hazırlanmış olan model önerisinin sonucunda oluşan açıklamaların sayısı ve bunlarla ilişkilendirilen standartlar özet halinde gösterilmiştir.

Tablo 12. Model Önerisindeki Açıklama ve İlişkilendirmelere İlişkin Özet Tablosu

RAPOR BÖLÜMÜ	AÇIKLAMA SAYISI	GRI STANDARTLARI	SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA HEDEFLERİ	SASB ÖLÇÜTLERİ
Yönetim ve Paydaşlar Bölümü	43	3	3	1
Ekonomik Faaliyetler Bölümü	25	5	3	6
Çevresel Faaliyetler Bölümü	27	8	8	-
Sosyal Faaliyetler Bölümü	63	14	11	6
Eğitim ve Araştırma Faaliyetleri Bölümü	22	1	4	4
TOPLAM	180	31	29	17

Tablo 12’deki bilgiler doğrultusunda, model önerisinin Yönetim ve Paydaşlar Bölümü’nde 43 adet açıklamaya yer verilmiş olup, bu açıklamalarla 3 adet GRI Standardı, 3 adet Sürdürülebilir Kalkınma Hedefi ve 1 adet SASB Ölçütü’nün ilişkilendirildiği görülmektedir. Ekonomik Faaliyetler Bölümü’nde 25 adet açıklamaya yer verilmiştir. Bu açıklamalarla 5 adet GRI Standardı, 3 adet Sürdürülebilir Kalkınma Hedefi ve 6 adet SASB Ölçütü ilişkilendirilmiştir. Çevresel Faaliyetler Bölümü’nde 27 adet açıklamaya yer verildiği, bu açıklamaların 8 adet GRI Standardı ve 8 adet Sürdürülebilir Kalkınma Hedefi ile ilişkilendirildiği gözlenmektedir. SASB Ölçütleri içerisinde çevresel açıklamalar bulunmaması nedeniyle bu bölümdeki açıklamalar SASB Ölçütleri ile ilişkilendirilememiştir. Sosyal Faaliyetler Bölümü’nde ise 63 adet açıklamaya yer verilmiş olup, bu açıklamalarla 14 adet GRI Standardı, 11 adet Sürdürülebilir Kalkınma Hedefi ve 6 adet SASB Ölçütü ilişkilendirilmiştir. Son olarak Eğitim ve Araştırma Faaliyetleri Bölümü’nde 22 adet açıklamaya yer verildiği, bu açıklamaların da 1 adet GRI Standardı, 4 adet Sürdürülebilir Kalkınma Hedefi ve 4 adet SASB Ölçütü ile ilişkilendirildiği görülmektedir. Toplamda ise 180 adet açıklamanın 31 adet GRI Standardı, 29 adet Sürdürülebilir Kalkınma Hedefi ve 17 adet SASB Ölçütü ile ilişkilendirildiği sonucuna ulaşılmıştır.

Model önerisinde en fazla açıklamanın Sosyal Faaliyetler Bölümü’nde, en az açıklamanın ise Eğitim ve Araştırma Faaliyetleri Bölümü’nde bulunduğu gözlenmektedir. Aynı zamanda standart, hedef ve ölçütlerle en fazla ilişkilendirme yapılan bölümün de Sosyal Faaliyetler Bölümü olduğu görülmektedir. En az ilişkilendirme yapılan bölümün ise Yönetim ve Paydaşlar bölümü olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bunlara ek olarak, en az GRI Standardı ile ilişkilendirme yapılan bölümün Eğitim ve Araştırma Bölümü, en az Sürdürülebilir Kalkınma Hedefi ile ilişkilendirme

yapılan bölümün Yönetim ve Paydaşlar ile Ekonomik Faaliyetleri Bölümleri olduğu, SASB Ölçütleri'yle ilişkilendirilemeyen tek bölümün ise Çevresel Faaliyetler Bölümü olduğu görülmektedir. Ayrıca en fazla GRI Standardı ve Sürdürülebilir Kalkınma Hedefi ile ilişkilendirilen bölümün Sosyal Faaliyetler Bölümü olduğu, SASB ölçütleriyle en fazla ilişkilendirilen bölümlerin ise Sosyal Faaliyetler Bölümü ile birlikte Ekonomik Faaliyetler Bölümü olduğu tespit edilmiştir.

SONUÇ

Doğal kaynakların azalması, iklim değişikliği ve çevresel sorunların artık gözle görünür hale geldiği günümüzde, bu olumsuzluklarla mücadele etmek bir zorunluluk haline gelmiştir. Yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımı, su kaynaklarının korunması ve atık suların geri dönüşümünün sağlanması, çevresel tahribatın önüne geçilmesi gibi iklim değişikliğinin olumsuz etkilerinin azaltılması yönündeki çabalar birçok kuruluşun öncelikli konuları arasına girmiştir. Ancak bu sorunları sadece çevresel bir bakış açısıyla ele almak, çözüm için yeterli olmayacağı endişesini beraberinde getirmelidir. Sürdürülebilirliği ekonomik, sosyal ve yönetim boyutlarıyla birlikte bütüncül bir yaklaşımla değerlendirmek, çözüm için daha güvenilir bir yol olarak görülmektedir. Bu yaklaşımın benimsenmesi için toplum ve kuruluşların ortak kararlılıkla sistematik bir bilgi alışverişi gerçekleştirerek sürdürülebilirliğin her alana yayılmasını sağlamaları gerekmektedir. Özellikle bilgi çağı olarak adlandırılan günümüzde, iletişim konusu son derece kritik bir önem kazanmış durumdadır. Bunlara bağlı olarak sadece sürdürülebilirlik faaliyetlerinin uygulanması değil bunların raporlanması yoluyla paylaşımının sağlanması da kaçınılmaz bir gereklilik haline gelmektedir. Bu bağlamda sürdürülebilirlik raporları kuruluşlar için ekonomik faydalar sağlamanın yanı sıra, topluma ve dünyaya karşı görevlerini yerine getirdiklerini gösterebilecekleri ve bu tür faaliyetlerin yaygınlaşmasını sağlayacakları bir fayda mekanizması olarak değerlendirilebilmektedir.

Eğitim öğretim ve araştırma faaliyetlerinin yanında içinde buldukları bölgeye ve topluma yol gösterici bir rolü bulunan üniversitelerin sürdürülebilirlikle ilgili uygulamaları büyük bir önem arz etmektedir. Yetiştirdiği öğrencilerin toplumun her alanına yayılması ve her düzeyde meslek sahibi olmasına bağlı olarak üniversiteler, toplum ve kuruluşlar için kilit bir noktada yer almaktadır. Çünkü üniversitelerde başlayan bir sürdürülebilirlik yaklaşımının toplumun ve kuruluşların her kademesine yayılarak ciddi katkılar sağlayacağı öngörülebilmektedir. Bu noktada üniversitelerin sürdürülebilirlikle ilgili faaliyetleri ve bunları raporlamaları önem kazanmaktadır.

Kâr amacı gütmeyen yükseköğretim kurumlarının sürdürülebilirlik faaliyetleri ve raporlaması konusunda birçok halka açık işletmenin gerisinde kaldığı, hatta bazı

çalışmalara göre bu konularda başlangıç seviyesinde sayılabilecekleri ifade edilmektedir. Çalışma, bu eksikliği giderme ve üniversitelerin sürdürülebilirlik ve raporlanması konusunda gelişme göstermelerine destek olmak amacıyla yapılması planlanmıştır. Bu bağlamda üniversitelerin faaliyetleri araştırılmış, konu ile ilgili literatür taraması yapılmış, sürdürülebilirlik ve raporlanmasıyla ilgili uluslararası organizasyonların ilke ve standartları araştırılmış, eksiklikler tespit edilmeye çalışılmış ve bunlara bağlı olarak bir model nerisi sunulması hedeflenmiştir. Sürdürülebilirlik konusunda çok fazla sayıda kuruluş ve organizasyonun bulunması ve bunlara ait çok sayıda gösterge, standart ve ilkelerin olması bütün çerçevelere tamamen uygun bir rapor yazılmasını zorlaştırmaktadır. Bu bağlamda tez çalışması kapsamında yapılan araştırmalar ve incelemeler de; üniversitelerin çok azında sürdürülebilirlik raporu yayımlandığı, raporlarda farklı organizasyon ve kuruluşların ilkelerine bağlı kalındığı hatta bazılarında herhangi bir ereve veya ilkeye uyumun aranmadığını ortaya koymuştur. Çalışma kapsamında Green Metric Dünya niversiteler Sıralamasında 2020 yılında Türkiye’de ilk 20’ye giren üniversitelerin sürdürülebilirlik faaliyetleri ve raporları da incelenmiştir. Söz konusu üniversitelerden sadece 8’inde sürdürülebilirlik raporu yayınladığı, 5’inin sürdürülebilirlikle ilgili internet sitesinin bulunduğu, 4’önde rapor veya internet sitesinin bulunmadığı, 2’sinde kendi internet sitelerinde sürdürülebilirlikle ilgili birkaç çalışmaya, 1’inde ise Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri ile ilgili bir rapora yer verildiği tespit edilmiştir. Yayınlanan raporların ve yapılan uygulamaların birçoğunda herhangi bir uluslararası ereve ve standarda bağlı kalınmadığı, çoğunlukla çevresel uygulamalara yönelik çalışmalara değinildiği tespit edilmiştir.

Yapılan araştırmalar sonucunda halka açık işletmelerin ve bazı üniversitelerin yayınlamış oldukları sürdürülebilirlik ve entegre raporlarda GRI Standartları’na ve BM Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerine bağlı kalındığı gözlenmiştir. Bu tespit doğrultusunda çalışmada sürdürülebilirlik raporlaması konusunda uluslararası alanda önde gelen organizasyonlardan olan GRI, dünya çapında sürdürülebilirlik erevesi olarak kabul edilen Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri ve eğitim konusunda ortaya koyduğu göstergelerle SASB ltleri temel alınmıştır.

Çalışmada raporlama konusunda temel alınan GRI Standartları ve alt başlıkları incelenerek üniversiteleri kapsayacak maddeler araştırılmıştır. GRI Standartları'nın daha çok halka açık işletmelerin açıklayacağı bilgilere dayalı bir çerçeve olmasından dolayı üniversitelerin yapısına ve faaliyetine uygun olduğu düşünülen maddeler çalışma kapsamında değerlendirilmiştir. Bu değerlendirmede GRI Standartları'nın konu başlıklarından da faydalanılarak sürdürülebilirlik raporlarının aktardıkları bilgileri ve sağladıkları faydayı arttırmak amaçlanmıştır. Açıklamaların SKH ile ilişkilendirilmesi yapılırken GRI ve UN Global Compact'ın 2018 yılında yayınladıkları "Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarının Kurumsal Raporlamaya Entegrasyonu Uygulama Rehberi" adlı rapordan faydalanılmıştır. Son olarak açıklamalar SASB'ın eğitim kategorisindeki ölçütlerle de ilişkilendirilerek çalışmanın dayanağı güçlendirilmeye çalışılmıştır. Ancak bu tez çalışmasında sunulan model, bir örnek teşkil etmek amacıyla hazırlanmış olup, üniversitelerin kendi kurumsal yapılarına ve uygulamalarına göre açıklamalarını ve bunların uluslararası standart – ilkelerle ilişkilendirmelerini özelleştirebileceklerini belirtmekte fayda vardır.

Üniversiteler için hazırlanan bu sürdürülebilirlik raporu modelinde Yönetim ve Paydaşlar, Ekonomik Faaliyetler, Çevresel Faaliyetler, Sosyal Faaliyetler ve Eğitim ve Araştırma Faaliyetleri bölümleri, GRI Standartları'ndan faydalanılarak hazırlanmış olup, Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri ve SASB'ın eğitim kategorisindeki ölçütleri ile ilişkilendirilmiştir. Sürdürülebilirlik raporlarının bölümlerinin üniversitelerin kendi yapılarına ve uygulamalarına göre şekillendirilip özelleştirilebilme imkânı bulunmaktadır. Bu model önerisinde toplam 180 adet açıklamaya yer verilmiş olup, bu açıklamalar 31 adet GRI Standardı, 29 adet Sürdürülebilir Kalkınma Hedefi ve 17 adet SASB Ölçütü ile ilişkilendirilmiştir. Özetle en fazla açıklama ve ilişkilendirme Sosyal Faaliyetler Bölümü'nde, en az açıklamanın Eğitim ve Araştırma Faaliyetleri Bölümü'nde, en az ilişkilendirme ise Yönetim ve Paydaşlar Bölümü'nde bulunmaktadır. SASB Ölçütleri'nin çevresel faaliyetlerle ilgili açıklamalar barındırmaması nedeniyle söz konusu ölçütlerle ilişkilendirilemeyen tek bölüm Çevresel Faaliyetler Bölümü olmuştur. Bunlara ek olarak en fazla GRI Standardı ve Sürdürülebilir Kalkınma Hedefi ile ilişkilendirilen bölümün Sosyal Faaliyetler Bölümü olduğu, SASB ölçütleriyle en fazla ilişkilendirilen bölümlerin ise Sosyal Faaliyetler ile birlikte Ekonomik Faaliyetler Bölümü olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Bu tez çalışmasında üniversitelerin sürdürülebilirlik konusuna daha fazla dikkatlerini çekmek, rapor hazırlama sürecini ve GRI içerik indeksinin hazırlanmasını kolaylaştırmak, raporların belirli bir düzen içinde olmasını ve dolayısıyla karşılaştırılabilir olmasını sağlamak ve kurumsal işbirliğini geliştirmek adına bir model önerisi sunulması amaçlanmıştır. Ayrıca rapor hazırlama sürecinde üniversitelerin bütün birimlerini kapsayan bilgi alışverişi gerekliliğinin, kurumun neredeyse tamamını sürece dâhil ederek sürdürülebilirliğin kurumsal olarak içselleştirilmesine katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu kapsamda üniversitelerde kurumsal işbirliğinin gelişmesi ve sürdürülebilirliğe karşı bütüncül bir yaklaşımın gerçekleştirilebileceği öngörülmektedir. Genel olarak üniversitelerin yol gösterici rolünü sürdürülebilirlik kapsamında değerlendirerek, sürdürülebilirliğin kuruluşların ve toplumun her alanına yayılmasının sağlanması hedeflenmiştir.

Üniversitelerin sürdürülebilirlik ve raporlanması konusunda gelişim göstermelerinin üniversitelerin ulusal ve uluslararası görünürlüklerini ve prestijlerini arttıracığı, buna bağlı olarak da seçkin akademisyenler, araştırmacılar, idareciler ve öğrenciler tarafından talep görecekları öngörülebilmektedir. Bu durumun üniversitelerin başarısını arttıracığı ve uluslararası derecelendirme sıralamalarındaki yerlerini yükselteceğini düşündürmektedir. Başarılı üniversitelerin yüksek katma değerli çıktılar elde edeceği ve başarılı öğrenciler yetiştireceği hususları da göz önünde bulundurulduğunda, üniversiteler ve toplumun yanı sıra üst ölçekte devletler için de prestij artışı gibi olumlu sonuçları beraberinde getirecektir. Bu noktada üniversitelerde sürdürülebilirlik faaliyetleri ve raporlanmasının politika düzenleyiciler tarafından da teşvik edilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmaktadır.

ISSB tarafından sürdürülebilirlik raporlaması ile ilgili bilgi karmaşasını azaltmak ve bu konuda bir standartlaşma sağlamak amacıyla uluslararası standartlar hazırlama süreci başlamıştır. Bu bağlamda gelecek zamanlardaki çalışmalarda ISSB'nin yayınlacağı küresel standartlar kapsamında model önerisinin revize edilmesi uygun olacaktır. ISSB'nin yayınlacağı standartların üniversiteleri de kapsayan açıklamalar barındıracağı öngörüldüğünden sonraki çalışmaların üniversitelerin sürdürülebilirlik faaliyetleri ve raporlaması konusuna önemli katkılar

sağlayacağı düşünülmektedir. Bu tez çalışmasının sonucunda ortaya konulan rapor modeli önerisinin gelecekteki çalışmalar için bir temel oluşturması hedeflenmektedir.

KAYNAKÇA

- AASHE. (2021). *Who We Are*. 06 01, 2021 tarihinde www.aashe.org/about-us/who-we-are: <https://www.aashe.org/about-us/who-we-are/> adresinden alındı.
- Adams, C. A. (2013). Sustainability Reporting and Performance Management in Universities, Challenges and Benefits. *Sustainability Accounting, Management and Policy Journal*, 3(4), 384-392.
- Afyon Kocatepe Üniversitesi. (2022). *Afyon Kocatepe Üniversitesi GreenMetric*. 05 20, 2021 tarihinde [greenmetric.aku](http://greenmetric.aku.edu.tr): <https://greenmetric.aku.edu.tr/egitim/cevre-ve-surdurulebilirlik/> adresinden alındı.
- Aksu, C. K., & Gelibolu, L. (2015). Üniversite Çalışanlarının Sürdürülebilir Tüketim Açısından Tutumlarının Belirlenmesine Yönelik Bir Araştırma. *KAÜ İİBF Dergisi*, 6(9), 235-248.
- Aktan, C. C., & Börü, D. (2007). Kurumsal Sosyal Sorumluluk. C. C. Aktan içinde, *Kurumsal Sosyal Sorumluluk* (s. 11-36). İGİAD.
- Al-Nuaimi, S. R., & Al-Ghamdi, S. G. (2022). Sustainable Consumption and Education for Sustainability in Higher Education. *Sustainability*, 14(12), 7255-7271.
- Altun, G., & Zencirkıran, M. (2021). Üniversite Sürdürülebilirliği: Uluslararası Üniversite Sürdürülebilirlik Sıralama Sistemlerinin Değerlendirilmesi. M. Zencirkıran içinde, *Peyzaj Mimarlığında (Planlama, Tasarım ve Peyzaj Bitkileri) Güncel Yaklaşımlar* (s. 157-183). Bursa: Gece Kitaplığı.
- Amaral, L. P., Martins, N., & Gouveia, J. B. (2015). Quest for A Sustainable University: A Review. *International Journal of Sustainability in Higher Education*, 16(2), 155-172.
- Amey, L., Plummer, R., & Pickering, G. (2020). Website Communications for Campus Sustainability, An Analysis of Canadian Universities. *International Journal of Sustainability in Higher Education*, 21(3), 531-556.
- Aras, G. (2020, 01 20). *Sürdürülebilir Kalkınmanın Pusulası Üniversiteler*. 04 21, 2022 tarihinde dunya.com: <https://www.dunya.com/kose-yazisi/surdurulebilir-kalkinmanin-pusulasi-universiteler/460807> adresinden alındı.
- Aras, G., & Crowther, D. (2008). Governance and Sustainability: An Investigation into the Relationship Between Corporate Governance and Corporate Sustainability. *Management Decision*, 433-448.
- Aras, G., & Crowther, D. (2009). Corporate Sustainability Reporting: A Study in Disingenuity? *Journal of Business Ethics*(87), 279-288.
- Aras, G., Kutlu Furtuna, Ö., & Hacıoğlu Kazak, E. (2021). Toward an Integrated Reporting Framework in Higher Education institutions: Evidence from a Public University. *International Journal of Sustainability in Higher Education, Çevrimiçi ilk yayın*. doi:10.1108/IJSHE-12-2020-0504.

- Aren, S., & Kaplan Yıldırım, R. (2019). Yaşam Tarzlarının Sosyal Sorumlu Yatırım Fon Tercih Üzerindeki Etkisi. *International Journal of Economic and Administrative Studies*(22), 1-16.
- Argüden, Y. (2007). Kurumsal Sosyal Sorumluluk. C. C. Aktan içinde, *Kurumsal Sosyal Sorumluluk* (s. 37-44). İGİAD.
- Arslan, Z. (2022). Bankalarda Finansal Performansın Belirleyicileri: Çevresel, Sosyal ve Kurumsal Yönetim (ESG) Skorlarının Etkisi Üzerine Uluslararası Bir Araştırma. *Doktora Tezi*. Isparta: SDÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Bartın Üniversitesi. (2019). *Bartın Üniversitesi Sürdürülebilirlik Raporu*. 05 20, 2021 tarihinde <https://cdn.bartın.edu.tr/greenmetrics/41a97ab6f1f3186272752765fdbbba33/bartinuniversitesisurdurulebilirlikraporu2019.pdf> adresinden alındı.
- Bayhantopçu, E., & Özuyar, P. G. (2021). Sürdürülebilir Üniversitelerin Yönetişim-Strateji Çalışmaları ve İletişimi İçin Karşılaştırma Bazlı Bir Yaklaşım Önerisi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 396-412.
- Binboğa, G., & Ünal, A. (2018). Sürdürülebilirlik Ekseninde Manisa Celal Bayar Üniversitesi'nin Karbon Ayak İzinin Hesaplanmasına Yönelik Bir Araştırma. *International Journal of Economic and Administrative Studies*(21), 187-202.
- Bostan, Ç., & Gül, A. (2017). Mekansal Planlamada Sürdürülebilir Kalkınma / Gelişme Paradoksu. K. Temurçin, & M. A. Dulupçu içinde, *Türkiye'de Mekansal ve Bölgesel Dönüşümler* (s. 63-78). Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi Yayınları.
- Bozkurt, P. (2022). Kurumsal Yönetişim. M. A. Özer içinde, *Baştan Sona Yönetişim* (s. 235-264). Ankara: Gazi Kitabevi.
- Bradley, P. (2019). Integrating Sustainable Development into Economics Curriculum: A Case Study Analysis and Sector Wide Survey of Barriers. *Journal of Cleaner Production*, 209(1), 333-352.
- Carvajal, M., & Nadeem, M. (2022). Financially Material Sustainability Reporting and Firm Performance in New Zealand. *Meditari Accountancy Research*, Baskı Öncesi.
- CDP. (2022). *Who We Are*. 12 10, 2022 tarihinde [cdp.net: https://www.cdp.net/en/info/about-us](https://www.cdp.net/en/info/about-us) adresinden alındı.
- CDSB. (2022). *About the Climate Disclosure Standards Board*. 08 31, 2022 tarihinde [www.cdsb.net: https://www.cdsb.net/our-story](https://www.cdsb.net) adresinden alındı.
- CFI. (2022). *ESG (Environmental, Social and Governance)*. 09 28, 2022 tarihinde [corporatefinanceinstitute.com:https://corporatefinanceinstitute.com/resources/knowledge/other/esg-environmental-social-governance/](https://corporatefinanceinstitute.com/resources/knowledge/other/esg-environmental-social-governance/) adresinden alındı.
- Cortes, P. L., & Rodrigues, R. (2016). A Bibliometric Study on "Education for Sustainability". *Brazilian Journal of Science and Technology*, 3(8), 1-17.
- Çukurova Üniversitesi. (2022). *Çukurova Üniversitesi Yeşil Kampüs*. 05 20, 2021 tarihinde [green.cu.edu.tr: https://green.cu.edu.tr/cu/organization/greenmetric](https://green.cu.edu.tr) adresinden alındı.

- Diaz, P. M., Polanco, J. A., & Castano, S. M. (2020). Do Sustainability Practices Influence University Quality? A Colombian Case Study. *International Journal of Sustainability in Higher Education*, 21(7), 1525-1543.
- Dokuz Eylül Üniversitesi. (2022). *Dokuz Eylül Üniversitesi Sürdürülebilir Yenilikçi Eğitim Platformu*. 05 20, 2021 tarihinde [suyep.deu.edu.tr:](http://suyep.deu.edu.tr/) <http://suyep.deu.edu.tr/> adresinden alındı.
- Du, S., Bhattacharya, C. B., & Sen, S. (2010). Maximizing Business Returns to Corporate Social Responsibility (CSR): The Role of CSR Communication. *International Journal of Management Reviews*, 12(1), 8-19.
- EFRAG. (2022). *EFRAG Today*. 05 17, 2022 tarihinde [efrag.org:](https://www.efrag.org/) <https://www.efrag.org/About/Facts> adresinden alındı.
- Ege Üniversitesi. (2018). *Yeşil Sayfa*. 05 20, 2021 tarihinde [yesilsayfa.ege.edu.tr:](http://yesilsayfa.ege.edu.tr/) <http://yesilsayfa.ege.edu.tr/> adresinden alındı.
- Ege Üniversitesi. (2020). *Ege Üniversitesi Birinci Sürdürülebilir Kalkınma Raporu*. https://pik.ege.edu.tr/files/pik/icerik/EGE_SKA_Raporu_1_2020_Kasim.pdf adresinden alındı.
- Elkington, J. (2006). Governance for Sustainability. *Corporate Governance: An International Review*, 14(6), 522-529.
- Eng, L. L., & Fikru, M. (2022). Comparing the Informativeness of Sustainability Disclosures Versus ESG Disclosure Ratings. *Sustainability Accounting, Management and Policy Journal*, 13(2), 494-518.
- Erciyes Üniversitesi. (2019). *Erciyes Üniversitesi Sürdürülebilirlik Raporu*. 05 2021, 20 tarihinde <https://yesilkampus.erciyes.edu.tr/Sayfa/18/1/surdurulebilirlik-raporu.html> adresinden alındı.
- Eryar Ünlü, D. (2021). *Vodafone Türkiye Sürdürülebilirlikte Lig Atladı*. 08 23, 2022 tarihinde Dünya Gazetesi: <https://www.dunya.com/kose-yazisi/vodafone-turkiye-surdurulebilirlikte-lig-atladi/640445> adresinden alındı.
- EY. (2019). *Why It's Time to Take A Standart Approach to Nonfinancial Reporting*. 09 05, 2022 tarihinde [ey.com:](https://www.ey.com/en_gl/assurance/time-to-take-a-standard-approach-to-nonfinancial-reporting) https://www.ey.com/en_gl/assurance/time-to-take-a-standard-approach-to-nonfinancial-reporting adresinden alındı.
- Fonseca, A., Macdonald, A., Dandy, E., & Valenti, P. (2011). The State of Sustainability Reporting at Canadian Universities. *International Journal of Sustainability in Higher Education*, 12(1), 22-40.
- Furlow, N. E. (2010). Greenwashing in the New Millennium. *The Journal of Applied Business and Economics*, 10(6), 22.
- Goodland, R. (1995). The Concept of Environmental Sustainability. *Annual Review of Ecology and Systematics*, 26, 1-24.
- Green Metric. (2018). *UI Green Metric Guidelines 2018 Turkish*. 05 14, 2021 tarihinde [greenmetric.ui.ac.id:](https://greenmetric.ui.ac.id/publications/guidelines/2018/turkish) <https://greenmetric.ui.ac.id/publications/guidelines/2018/turkish> adresinden alındı.

- Green Metric. (2021). *UI Green Metric Welcome*. 05 19, 2021 tarihinde [greenmetric.ui.ac.id: https://greenmetric.ui.ac.id/about/welcome](https://greenmetric.ui.ac.id/about/welcome) adresinden alındı.
- Green Metric. (2022). *Guideline*. Universitas Indonesia.
- GRI. (2016). *GRI101: Foundation 2016*.
- GRI. (2020). Consolidated Set of GRI Sustainability Reporting Standards 2020. Amsterdam, The Netherlands. 05 14, 2021 tarihinde Global Reporting Initiative: <https://www.globalreporting.org/how-to-use-the-gri-standards/gri-standards-english-language/> adresinden alındı.
- GRI ve UN Global Compact. (2018). *Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarının Kurumsal Raporlamaya Entegrasyonu Uygulama Rehberi*. GRI ve UN Global Compact.
- Hernández-Díaz, P. M., Polanco, J. A., Escobar-Sierra, M., & Filho, W. L. (2021). Holistic Integration of Sustainability at Universities: Evidences from Colombia. *Journal of Cleaner Production*, 305(1), 1-17.
- Hinson, R., Gyabea, A., & İbrahim, M. (2015). Sustainability Reporting among Ghanaian Universities. *Communicatio*, 41(1), 22-42.
- Hopwood, A. G., Unerman, J., & Fries, J. (2010). *Accounting for Sustainability: Practical Insights*. London and Washington DC.: A. G. Carrick Limited.
- Horhota, M., Asman, J., Stratton, J. P., & Halfacre, A. C. (2014). Identifying Behavioral Barriers to Campus Sustainability - A Multi-Method Approach. *International Journal of Sustainability in Higher Education*, 15(3), 343-358.
- IFRS. (2021). *IFRS Foundation announces ISSB, consolidation with CDSB and VRF, & prototype publication*. 11 04, 2021 tarihinde [ifrs.org: https://www.ifrs.org/news-and-events/news/2021/11/ifrs-foundation-announces-issb-consolidation-with-cdsb-vrf-publication-of-prototypes/](https://www.ifrs.org/news-and-events/news/2021/11/ifrs-foundation-announces-issb-consolidation-with-cdsb-vrf-publication-of-prototypes/) adresinden alındı.
- IFRS. (2022a). *International Sustainability Standards Board*. 05 12, 2022 tarihinde [ifrs.org: https://www.ifrs.org/groups/international-sustainability-standards-board/](https://www.ifrs.org/groups/international-sustainability-standards-board/) adresinden alındı.
- IFRS. (2022b). *ISSB Delivers Proposals that Create Comprehensive Global Baseline of Sustainability Disclosures*. 05 13, 2022 tarihinde [ifrs.org: https://www.ifrs.org/news-and-events/news/2022/03/issb-delivers-proposals-that-create-comprehensive-global-baseline-of-sustainability-disclosures/](https://www.ifrs.org/news-and-events/news/2022/03/issb-delivers-proposals-that-create-comprehensive-global-baseline-of-sustainability-disclosures/) adresinden alındı.
- IFRS. (2022c). *IFRS S1 General Requirements for Disclosure of Sustainability-related Financial Information*. London: IFRS Foundation.
- IFRS. (2022d). *Draft IFRS S2 Climate-Related Disclosures*. Londra: IFRS Foundation.
- Investopedia. (2022). *What Is Environmental, Social, and Governance (ESG) Investing?* 09 28, 2022 tarihinde [investopedia.com: https://www.investopedia.com/terms/e/environmental-social-and-governance-esg-criteria.asp](https://www.investopedia.com/terms/e/environmental-social-and-governance-esg-criteria.asp) adresinden alındı.

- Iqbal, Q., & Piwowar-Sulej, K. (2021). Sustainable Leadership in Higher Education Institutions: Social Innovation as a Mechanism. *International Journal of Sustainability in Higher Education*, 23(8), 1-20.
- ISCN. (2021). *About Us*. 06 01, 2021 tarihinde International Sustainable Campus Network: <https://international-sustainable-campus-network.org/> adresinden alındı.
- ISO. (2022). *About Us*. 08 31, 2022 tarihinde www.iso.org: <https://www.iso.org/about-us.html> adresinden alındı.
- İstanbul Teknik Üniversitesi. (2022). *İTÜ Yeşil Kampüs*. 05 2021, 2021 tarihinde yesilkampus.itu.edu.tr: <https://yesilkampus.itu.edu.tr/> adresinden alındı.
- İş Dünyası ve Sürdürülebilir Kalkınma Derneği. (2016). *100 Maddede Sürdürülebilirlik Rehberi*. İstanbul: Ekologos Sürdürülebilirlik Hizmetleri.
- İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü. (2021). *Sürdürülebilir Yeşil Kampüs*. 05 20, 2021 tarihinde surdurulebilir.iyte.edu.tr: <https://surdurulebilir.iyte.edu.tr/> adresinden alındı.
- Jacobi, P. R., Toledo, R. F., & Grandisoli, E. (2016). Education, Sustainability and Social Learning. *Brazilian Journal of Science and Technology*, 3(3), 1-8.
- Kapadokya Üniversitesi. (2021). *Cappadocia University Environmental Sustainability Efforts*. 05 20, 2021 tarihinde <https://eko.kapadokya.edu.tr/wp-content/uploads/2020/10/Cappadocia-Uni-Turkey-2019-2020-Annual-Sustainability-Report.pdf> adresinden alındı.
- Karcioğlu, R., & Öztürk, S. (2021). *Sürdürülebilirlik Muhasebesi ve Raporlaması*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Kaya, H. P. (2020). *Şeffaflık Raporlaması*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Kayapınar Kaya, S., Dal, M., & Aşkın, A. (2019). Türkiye'deki Devlet ve Vakıf Üniversite Kampüslerinin Sürdürülebilir-Ekolojik Parametreleri Açısından Karşılaştırılması. *Balıkesir Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 1(21), 106-125.
- Klußmann, C., Sassen, R., & Gansel, E. (2019). Structural Key Factors of Participatory Sustainability Reporting for Universities. *International Journal of Sustainability in Higher Education*, 20(6), 1080-1098.
- Kurumsal Sürdürülebilirlik*. (2022). 09 05, 2022 tarihinde kurumsalsurdurulebilirlik.com: <https://kurumsalsurdurulebilirlik.com/> adresinden alındı.
- Kuşat, N. (2012). Sürdürülebilir İşletmeler İçin Kurumsal Sürdürülebilirlik ve İçsel Unsurlar. *Afyon Kocatepe Üniversitesi İİBF Dergisi*, 14(2), 227-242.
- Küresel Amaçlar UNDP Türkiye. (2022). *Sürdürülebilir Kalkınma İçin Küresel Amaçlar*. 06 03, 2022 tarihinde kureselamaclar.org: <https://www.kureselamaclar.org/> adresinden alındı.
- Larrán Jorge, M., Andrades Peña, F., & Herrera Madueño, J. (2019). An Analysis of University Sustainability Reports from the GRI Database: An Examination of

- Influential Variables. *Journal of Environmental Planning and Management*, 62(6), 1019-1044.
- Leal Filho, W., Shiel, C., Paço, A., Mifsud, M., Ávila, L. V., Brandli, L. L., . . . Caeiro, S. (2019a). Sustainable Development Goals and sustainability Teaching at Universities: Falling Behind or Getting Ahead of the Pack? *Journal of Cleaner Production*, 232, 285-294.
- Leal Filho, W., Will, M., Salvia, A. L., Adom̂ent, M., Grahl, A., & Spira, F. (2019b). The Role of Green and Sustainability Offices in Fostering Sustainability Efforts at Higher Education institutions. *Journal of Cleaner Production*, 232, 1394-1401.
- Levesque, V. R., & Wake, C. P. (2021). Organizational Change for Sustainability Education: A Case Study of One University's Efforts to Create and Implement Institution-Wide Sustainability Competencies. *International Journal of Sustainability in Higher Education*, 22(3), 497-515.
- Lidstone, L., Wright, T., & Sherren, K. (2015). An Analysis of Canadian STARS-rated Highwre Educaiton Sustainability Policies. *Environment, Development & Sustainability*, 17(2), 259-278.
- Liu, L., & Gao, L. (2021). Financing University Sustainability Initiatives in China: Actors and Processes. *International Journal of Sustainability in Higher Education*, 22(1), 44-58.
- Lozano, R. (2011). The State of Sustainability Reporting in Universities. *International Journal of Sustainability in Higher Education*, 12(1), 67-78.
- Lozano, R., Lukman, R., Lozano, F. J., Huisingh, D., & Lambrechts, W. (2013). Declarations for Sustainability in Higher Education: Becoming Better Leaders, Through Addressing The University System. *Journal of Cleaner Production*(48), 10-19.
- Mac-lean, C., Vargas, L. S., Uribe, G., Aldea, C., Lares, L., & Mercado, O. (2021). Sustainability Governing Entities in Higher Education Throughout Chile. *International Journal of Sustainability in Higher Education*, 22(2), 363-379.
- Molnar, C., Ritz, T., Heller, B., & Solecki, W. (2011). Using Higher Education-Community Partnerships to Promote Urban Sustainability. *Environment*, 53(1), 18-28.
- Nasdaq. (2019). *ESG Reporting Guide 2.0*. Nasdaq.
- Nelles, W., Visetnoi, S., Middleton, C., & Orn-in, T. (2022). Higher Educaiton Institutions, SDG2 and Agri-Food Sustainability: Lessons from Chulalongkorn University and Thailand. *Environment, Development & Sustainability*, 24(9), 10975-10996.
- Oonk, C., Gulikers, J., Brok, P. d., & Mulder, M. (2022). Stimulating Boundary Crossing Learning in a Multi-Stakeholder Learning Environment for Sustainable Development. *International Journal of Sustainability in Higher Education*, 23(8), 21-40.

- Orta Doğu Teknik Üniversitesi. (2018). *Kampus*. 05 20, 2021 tarihinde <https://kampus.metu.edu.tr: https://kampus.metu.edu.tr/bilimsel/surdurulebilir-yesil-kampus-yonetimi-odtu-kampusu-uygulamasi> adresinden alındı.
- Özdoğan, B., & Civelekoğlu, G. (2019). Üniversite Yerleşkeleri İçin Ulusal Çevresel Sürdürülebilirlik Endeksinin Geliştirilmesi. *Mühendislik Bilimleri ve Tasarım Dergisi*, 65-89.
- Özer, M. A. (2022). *Baştan Sona Yönetişim*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Özyeğin Üniversitesi. (2019). *Environmental and Social Performance Annual Monitoring Report (Amr)*. 05 20, 2021 tarihinde https://surdurulebilirlik.ozyegin.edu.tr/sites/default/files/ozu_amr_2018_2019_0.pdf adresinden alındı.
- Qtrade. (2022). *The G in ESG: Why Governance Matters to Investors*. 11 07, 2022 tarihinde [qtrade.ca: https://www.qtrade.ca/en/investor/education/investing-articles/new-to-investing/esg-portfolios-3.html](https://www.qtrade.ca/en/investor/education/investing-articles/new-to-investing/esg-portfolios-3.html) adresinden alındı.
- Refinitiv. (2022). *Environmental, Social and Governance Scores From Refinitiv*. Londra: Refinitiv.
- Renneboog, L., Horst, J. T., & Zhang, C. (2008). Socially Responsible Investments: Institutional Aspects, Performance, and Investor Behavior. *Journal of Banking & Finance*, 32(9), 1723-1742.
- Ruiz-Mallen, I., & Heras, M. (2020). What Sustainability? Higher Education Institutions' Pathways to Reach the Agenda 2030 Goals. *Sustainability*, 12(1290), 1-18.
- S&P Global. (2020). *What is the "G" in ESG?* 09 28, 2022 tarihinde [spglobal.com: https://www.spglobal.com/en/research-insights/articles/what-is-the-g-in-esg](https://www.spglobal.com/en/research-insights/articles/what-is-the-g-in-esg) adresinden alındı.
- Sakarya Üniversitesi. (2020). *Sakarya University Sustainability Report*. 05 20, 2021 tarihinde https://saudek.sakarya.edu.tr/sites/saudek.sakarya.edu.tr/file/SUSTAINABILITY_REPORT_2020.pdf adresinden alındı.
- SASB. (2018). *Sustainability Accounting Standards Board*. 06 08, 2021 tarihinde www.sasb.org:https://www.sasb.org/standards/download/results/?submissionGuid=64115f92-c791-45f6-80de-b81412c13174 adresinden alındı.
- SASB. (2022). *SASB Standards*. 06 08, 2021 tarihinde [sasb.org: https://www.sasb.org/standards/download/results/?submissionGuid=64115f92-c791-45f6-80de-b81412c13174](https://www.sasb.org/standards/download/results/?submissionGuid=64115f92-c791-45f6-80de-b81412c13174) adresinden alındı.
- Sassen, R., & Azizi, L. (2018). Assessing Sustainability Reports of US Universities. *International Journal of Sustainability in Higher Education*, 1158-1184.
- Scoones, I. (2007). Sustainability. *Development in Practice*, 17(4-5), 589-596.
- Sepasi, S., Rahdari, A., & Rexhepi, G. (2018). Developing a Sustainability Reporting Assessment Tool for Higher Education Institutions: The University of California. *Sustainable Development*, 26(6), 672-682.

- Shan, Y. G., Zhang, J., Alam, M., & Hancock, P. (2021). Does Sustainability Reporting Promote University Ranking? Australian and New Zealand Evidence. *Meditari Accountancy Research*, Çevrimiçi ilk yayın. doi:10.1108/MEDAR-11-2020-1060.
- Sheehy, B. (2015). Defining CSR: Problems and Solutions. *Journal of Business Ethics*, 131(3), 625-648.
- Sobacı, M. Z. (2007). Yönetişim Kavramı ve Türkiye'de Uygulanabilirliği Üzerine Değerlendirmeler. *Yönetim Bilimleri Dergisi*, 5(1), 195-208.
- Son Turan, S., & Lambrechts, W. (2019). Sustainability Disclosure in Higher Education A comparative Analysis of Reports and Websites of Public and Private Universities in Turkey. *International Journal of Sustainability in Higher Education*, 20(7), 1143-1170.
- Statman, M. (2007). Social Responsible Investments. *Journal of Investment Consulting*, 8(2), 17-37. 12 20, 2022 tarihinde alındı.
- Sultanoğlu, B. (2021). *Finansal Olmayan Bilginin Raporlama Standartları ve Çerçevesi - Sürdürülebilirlik Raporlamasındaki Son Durum*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Sultanoğlu, B., & Özerhan, Y. (2020). İklim Değişikliği Raporlaması: Türkiye'deki İşletmelerin Gönüllü Karbon Saydamlık Projesi (CDP) Açıklamaları. *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*(22), 176-194.
- Sultanoğlu, B., Özerhan, Y., Akdoğan, N., & Öztürk, C. (2022). Finansal Olmayan Bilginin Raporlamasındaki Son Düzenlemeler - Sürdürülebilirlikle İlgili Finansal Bilgilerin Açıklanmasına İlişkin Genel İlkeler Prototipi ve Yönetimin Değerlendirmeleri Taslağının İncelenmesi. N. Akdoğan, D. U. Doğan, & Ö. Sezgin Alp içinde, *Finansal Olmayan Bilgilerin Raporlanmasında Değişiklikler ve Güncel Konular* (s. 3-25). Ankara: Gazi Kitabevi.
- Şeker, Y., & Şengür, E. D. (2022). Çevresel, Sosyal ve Kurumsal Yönetim (ESG) Performansı: Uluslararası Bir Araştırma. *Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Dergisi*, 2(15), 349-387.
- TCFD. (2022). *TCFD Hakkında*. 06 30, 2022 tarihinde www.fsb-tcfd.org: <https://www.fsb-tcfd.org/about/> adresinden alındı.
- TDK. (2019). *Türk Dil Kurumu Sözlükleri*. 11 07, 2022 tarihinde sozluk.gov.tr: <https://sozluk.gov.tr/> adresinden alındı.
- THE. (2021). *World University Rankings*. 05 16, 2021 tarihinde www.timeshighereducation.com:https://www.timeshighereducation.com/world-university-rankings/2021/world-ranking#!/page/0/length/-1/locations/TR/sort_by/rank/sort_order/asc/cols/stats adresinden alındı.
- Tufan, M. Z., & Özel, C. (2018). Sürdürülebilirlik Kavramı ve Yapı Malzemeleri İçin Sürdürülebilirlik Kriterleri. *Uluslararası Sürdürülebilir Mühendislik ve Teknoloji Dergisi*, 1(2), 9-13.
- Türkiye İş Bankası. (2021). *Türkiye İş Bankası Entegre Faaliyet Raporu*. Türkiye İş Bankası.

- Uçar, O. K., & Özdemir, O. (2022). Üniversitelerde Sürdürülebilirlik Faaliyetleri ve Raporlama Örnekleri. *İda Academia*, 5(1), 13-30.
- Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi. (2019). *Sürdürülebilir Kampüs Projesi*. 05 20, 2021 tarihinde www.ciu.edu.tr: <https://www.ciu.edu.tr/one-cikanlar/surdurulebilir-kampus-projesi-tr-1> adresinden alındı.
- UNDP Türkiye. (2015). *UNDP Türkiye Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları*. 05 16, 2021 tarihinde tr.undp.org: <https://www.tr.undp.org/content/turkey/tr/home/sustainable-development-goals.html> adresinden alındı.
- United Nations Climate Change. (2021). *United Nations Climate Change*. 09 27, 2022 tarihinde unfccc.int: <https://unfccc.int/conference/glasgow-climate-change-conference-october-november-2021> adresinden alındı.
- Vargün, H. (2020). İşletme Performansının Değerlendirilmesinde Sürdürülebilirlik Raporları ve Kurumsal Yönetim İlkelerine Uyum Raporlarının Birlikte Kullanılabilirliği. A. V. Can içinde, *Çevre Muhasebesi, Sürdürülebilirlik ve Entegre Raporlama* (s. 345-369). Ankara: Gazi Kitabevi.
- Wageningen University. (2019). *Wageningen University Sustainability Report*. 05 20, 2021 tarihinde <https://www.wur.nl/en/show/2019-Sustainability-report.htm> adresinden alındı.
- Wilkinson, A., Hill, M., & Gollan, P. (2001). The Sustainability Debate. *International Journal of Operations & Production Management*, 21(12), 1492-1502.
- World Commission on Environmental and Development. (1987). *Our Common Future*. 11 04, 2022 tarihinde <http://www.un-documents.net/our-common-future.pdf> adresinden alındı.
- Yanık, S., & Türker, İ. (2012). Sürdürülebilirlik ve Sosyal Sorumluluk Raporlamasındaki Gelişmeler (Tümleşik Raporlama). *İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, 291-308.
- Yeditepe Üniversitesi. (2022). *Yeditepe University Sustainability Report*. İstanbul: Yeditepe Üniversitesi. 05 20, 2021 tarihinde https://yeditepe.edu.tr/sites/default/files/images/yeditepe_university_sustainability_report.pdf adresinden alındı.
- Yıldız Teknik Üniversitesi. (2020a). *Yıldız Teknik Üniversitesi Sürdürülebilir Kampüs Raporu*. 05 20, 2021 tarihinde <https://kampus.yildiz.edu.tr/rapor/> adresinden alındı.
- Yıldız Teknik Üniversitesi. (2020b). *Yıldız Teknik Üniversitesi Entegre Raporu*. 06 01, 2021 tarihinde https://ungc-production.s3.us-west-2.amazonaws.com/attachments/cop_2021/497289/original/CFGS_Entegre_Rapor_2020.pdf?1620592584 adresinden alındı.
- Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi. (2019). *Zonguldak Bülent Ecevit University Greenmetric Sustainability Report*. 05 20, 2021 tarihinde [https://greenmetrics.beun.edu.tr/surduruelebilirlik-raporu.html](https://greenmetrics.beun.edu.tr/surdurulebilirlik-raporu.html) adresinden alındı.
- Zorlu Holding. (2020). *Zorlu Holding Sürdürülebilirlik Raporu*. Zorlu Holding.

ÖZ GEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı : Oğuzhan Kürşat UÇAR

Eğitim Durumu

Lisans Öğrenimi : Afyon Kocatepe Üniversitesi, Uluslararası Ticaret ve Finansman Bölümü

Yüksek Lisans Öğrenimi : Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Finans ve Bankacılık Anabilim Dalı

Yabancı Dil(ler) ve Düzeyi

1. İngilizce (İyi)

İş Denevimi

1. Süleyman Demirel Üniversitesi (2011-halen)

Bilimsel Yayınlar ve Çalışmalar

UÇAR, O. K. (2021). Korelasyon Analizi - Correlation Analysis. Ö. L. Antalya, & A. M. Alparşlan içinde, Jamovi Uygulamalı İstatistik Analizleri - Sosyal Bilimcilere Yönelik Araştırma Hikayeleri İle Anlatım (s. 211-221). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.

Uçar, O. K. ve Özdemir, O. (2022).Üniversitelerde sürdürülebilirlik faaliyetleri ve raporlama örnekleri. İda Academia Muhasebe ve Maliye Dergisi, 5(1), 13-30. <https://doi.org/10.52059/idaacmmd.1029118>.

Akçakanat, Ö., & Uçar, O. K. (2021). Bankaların Sürdürülebilirlik ve Entegre Raporlarının İçerik Analizi, 6th International Conference of Business Students ICOBS-2021, Özcan, S., Polat, V., içinde (s. 6-17). Yalova: Yalova Üniversitesi.